

H. FIRAT

Demokratizmi Savunmanın Sınırları

Demokratizmi Savunmanın Sınırları • H. FIRAT

E K S E N Y A Y I N C I L I K

Demokratizmi Savunmanın Sınırları

H.FIRAT

EKSEN

YAYINCILIK

Laleli Cad. Çim Apt. No: 52 5. Kat

Aksaray / İSTANBUL

Tel/Fax: 0 212 638 28 83

Demokratizmi Savunmanın Sınırları / H. FIRAT
Baskı: Ceylan Matbaacılık ● Haziran 1996 ● Birinci Baskı

ISBN 975-7271-10-1

H.FIRAT

**Demokratizmi
Savunmanın Sınırları**

İÇİNDEKİLER

- 7 Önsöz
- 9 **Demokratizme Savunmanın Sınırları**
Giriş
- 13 **I. BÖLÜM**
“Nasıl Bir Kapitalizm?” Sorunu
- 22 **II. BÖLÜM**
Köylü Sorununda Küçük-Burjuva Demokratizmi
- 36 **Bölüme Ek**
Tarım Programı Sorunu
- 39 **III. BÖLÜM**
Devrim ve Strateji Sorunları
- 71 **IV. BÖLÜM**
Revizyonizmden Alınma Bir Strateji:
Anti-Tekel Demokratik Devrim
- 94 **V. BÖLÜM**
Dünden Bugüne Sol Hareket

ÖNSÖZ

Demokratizmi Savunmanın Sınırları başlıklı bu kitap aynı başlık altında sürdürülen altı bölümlük bir tartışmanın ilk dört bölümüdür. Devrim programı ve stratejisi üzerine olan bu bölümler *Ekim*'in 106-110. sayılarında (1 Ekim-1 Aralık 1994) yayımlandılar. Son iki bölümü ise *Bugünkü TDKP Üzerine Değerlendirme* ara başlığı taşıyordu ve *Kızıl Bayrak*'ın 12. ve 13. sayısında (21 Kasım ve 7 Aralık 1994) yayınlanmıştı.

Bu kitap bir polemik metnidir. *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* kitabının ikinci baskısı vesilesiyle kaleme alınmıştır. Burada yayınlanan ilk dört bölüm, zamanında da belirtildiği gibi, "devrim sorunu eksenine oturan kitaba sol hareket saflarından verilen en derli toplu yanıtı yanıtlama"yı amaçlıyordu. Son iki bölüm ise, "kitaba alt başlığını veren hareketin (TDKP) kitap sonrası dönemde teorik sorunlar ve program cephesindeki durumu"na ayrılmıştı. Dolayısıyla, iki farklı muhatabın birarada ele alınması, onların *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* kitabı karşısındaki konumlarıyla bağlantılıydı.

M.Yılmaz'er verilmiş yanıt gerçekte hayli gecikmeli olmuştur. Neredeyse dört yıl sonra buna yine de gerek duyulması, tartışma konusu sorunların niteliği ve öneminden dolayıdır. Bölüm başlıklarına bakıldığında bunların zaman aşımına uğramayan temel önemde konular olduğu kolaylıkla görülecektir.

M.Yılmaz'er bu konular çerçevesindeki bir tartışmanın son derece isabetli bir muhatabı durumundaydı. Bunun nedenleri giriş bölümünde açıklıkla ortaya konulmuştur. Fakat bu bölüm ve bir bütün olarak kitap incelendiğinde, tartışmanın tek muhatabının M.Yılmaz'er olmadığı da aynı açıklıkla görülecektir. Demokratik devrim tezinin günümüzdeki tüm savunucuları bu kitaptaki eleştirinin hedefi durumundadır.

H. Fırat
11 Mayıs 1996

Demokratizmi savunmanın sınırları

GİRİŞ

“İkinci Kuvay-ı Milliyeci” gelenekten bir demokratik devrimci

Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm için en büyük talihsizlik, devrimci okurun, kitabın alt başlığına ve dolayısıyla hareket noktasına aldanarak, bu çalışmayı belli bir hareketin eleştirisinden ibaret sanması olabilirdi. Tam da bundan duyulan kaygı nedeniyle ki, ilk baskıya yazılan kısa önsöz, teknik açıklamalar dışında, tümüyle bu noktaya ayrılmış ve şu sözlerle bitirilmiştir:

“Dolayısıyla, devralınan miras bakımından olsun, yöntem sorunları bakımından olsun, özellikle devrim sorununa ilişkin olmak üzere temel bazı teorik görüş ve anlayışlar bakımından olsun, bu kitap özünde, özgün bir örnek üzerinden yapılmış genel bir eleştiridir.

“Okurların kitabı bu gözle incelemesi gerekiyor.”

Ne iyi ki hemen tüm kişi ve çevreler kitabı bu çerçevede ele aldılar. Onu yalnızca bir TDKP eleştirisi değil, fakat ondan hareketle yapılmış olmakla birlikte, aslında devrimci hareketin bir genel eleştirisi olarak kabul ettiler. Buna burada konumuzu oluşturan *Devrimci Demokrasiden Sosyalizme (TDKP ve EKİM Eleştirisi)* başlıklı ve Mehmet Yılmazzer imzalı yazı da dahil. Şu farkla ki, M. Yılmazzer anlamsız bir tutumla bunu gizlemeye çalışıyor. Ne var ki bu tutum umduğu yararı sağlamadığı gibi, yazarı gülünç bir duruma da düşürüyor. Yazısının tüm havası ve tonu kadar tartıştığı sorunlar da, onun eleştiriyi, **biçim olarak** TDKP üzerinden yapılmış geleneksel devrimci hareketin bir genel eleştirisi olarak algıladığını ve geleneksel hareketin bir mensubu olarak da onu kendi cephesinden yanıtlamaya çalıştığını gösteriyor.

1991 Mart'ında kaleme alınmış bu yazıyı (*Yol*, sayı:1, s.29-54) burada özellikle önplana çıkarışımızın iki temel nedeni var. Her şeyden önce bu yazı, nispeten derlitolu bir karşı yanıtın ifadesidir. Tartıştığı sorunlar bakımından, *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*'e şu veya bu biçimde değinen yazılar içinde, en dikkate değer olanıdır. Yazar, tartışmada gösterdiği tüm zayıflıklara (çarpıtma, demagoji vb.) karşın, konusunu ciddiye almış, en kritik sorunlarda karşı savlar ileri sürmüştür. M.Yılmazzer'in yazısı, Z. Ekrem'in TDKP için yaptıkları hakkındaki yargımıza anıştırma yaparak ifade edecek olursak, küçük-burjuva demokratizminin geleneksel teorik-programatik konumunu savunabilmenin olanaklı sınırlarının somut bir ifadesi olmuştur.

Şunu da ekleyelim ki, yazarın yazısının TDKP ve EKİM Eleştirisi biçimindeki alt başlığı tümüyle yanıltıcıdır. "TDKP Eleştirisi" iddiası, az sonra sergileyeceğimiz gibi, gülünç bir hileden ibarettir. Yazı gerçekte tümüyle bir EKİM eleştirisidir. Dahası, TDKP eleştirisi olmak bir yana, yazarın bu çabasını aynı zamanda TDKP adına bir yanıt, onun adına yapılabilecek en ileri savunma olarak da değerlendirmek gerekir. Görüşleri incelendiğinde görülmektedir ki, yazarın sorunu TDKP'nin bugünkü fiili programatik konumuyla değil, fakat artık geride kalmış geri iktisadi

tahlilleriyledir. Ve TDKP, geri iktisadi tahlilleri geride bıraktığından beri, Türkiye devriminin temel sorunlarında yazar ile **aynı konumdadır, aynı kategori içindedir.** Aralarındaki fark, esasa ilişkin olmayan bazı sorunlar ile şekillendikleri özgün geleneklerden miras kalan terminolojiden ibarettir.

Bizi yazarın yazısını esas almaya götüren ikinci temel neden de bu son nokta ile yakından bağlantılıdır. Bilindiği gibi M.Yılmazır “İkinci Kuvay-ı Milliyeci” geleneğın bir temsilcisi ve önde gelen yazarlarındanır. Bunun bizim için taşıdığı özel simgesel anlamı görebilmek için *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*'in “*Yeni Çizginin Eskimiş Kökleri*” başlıklı ara bölümüne bakmamız gerekecek: “Tüm devrimci harekete ortak miras olarak kalan demokratik devrim tezinin ‘60’lı yıllardaki tek etkili teorisini M. Belli değildir. ..., bir ötekisi Dr. Hikmet Kıvılcımlı’dır” (s.52, 1. Baskı). M. Belli demokratik devrim tezini Türkiye’nin iktisadi yapısı ve sosyal sınıf ilişkileri üzerine geri tahlillere oturtmuşken, farklı olarak Dr. Kıvılcımlı, aynı tezi Türkiye’nin kapitalist gerçekliği temelinde gerekçelendirmiştir. Bunu, bir sonraki sayfada şu gözlem tamamlamaktadır: “Bugün kapitalist gelişmenin sonuçları daha net görülebildiği için artık savunulamaz hale gelen anti-feodal devrim düşüncesini terkedendenler, M. Belli ile H. Kıvılcımlı’nın ortak “pratik sonuçlar”ında (demokratik devrim tezinde-H.F.) ısrar etmeleri dikkate değerdir. Bu M. Belli’den Kıvılcımlı’ya doğru bir kayma olarak da nitelenebilir. Şu farkla ki, Kıvılcımlı ‘yerli’ tekelci burjuvaziye karşı demokratik devrimi savunuyordu. Bugün ise işbirlikçi tekelci burjuvaziye karşı aynı şey savunuluyor. Maocu gruplar hariç, devrimci hareketin öteki kesimleri bu değişimi daha 1970’lerde yaşamışlardı.” (s.53)

Bu gözlem kitabın temel fikirlerinden biridir. Bugün, denebilir ki TKP-ML dışındaki tüm öteki geleneksel devrimci gruplar, esas mantığı bakımından Dr. Kıvılcımlı’ninkine denk düşen bir demokratik devrim görüşünü savunuyorlar. Bu doğruysa eğer, bu durumda, bizim devrimin temel sorunlarına ilişkin eleştirimizin karşısına başından beri “doktorcu” olan birisinin çıkması, gerçek-

ten ayrı bir önem taşımaktadır. Eleştiri, geleneği temsil eden asıl muhatabı tarafından yanıtlanmıştır. Bu bir rastlantı mıdır, yoksa M.Yılmazlı bilinçli bir “misyön”la mı hareket etmiştir, bu sonuçta çok da önemli değildir. Fakat sonucun kendisi önemlidir. Zira eleştirinin geleneksel hareketin devrim sorunundaki yeni ortak konumunu geçmişten beri temsil eden biri tarafından yanıtlanması, sonuçta bu yanıtın olanaklı sınırlarını da vermiştir.

M.Yılmazlı, bilinçli ya da bilinçsiz, “misyön”una gerçekten bir mücahit ruhuyla sarılmıştır. Önemümüzdeki yazısı bunun tek kanıtı da değildir. Yazar (ve bir bütün olarak dergisi) hararetli demokratik devrim savunuculuğunu sonraki yazılarında da sürdürmüştür. *Yol*'un Ağustos '93 tarihli 5. sayısındaki yazıları gerçekten ilgi çekicidir. Zira sözde geleneksel devrimci demokrasideki tasfiyeci çürümeyi konu aldığı bu yazılarında, M.Yılmazlı, öte yandan dönüp demokratik devrim tezinin zaferini ilan edebilmektedir. Bu ise onun, tartıştığı çürümenin ideolojik temellerini ve tarihsel köklerini hiçbir biçimde anlayamadığını kanıtlar yalnızca.

I. BÖLÜM

“Nasıl bir kapitalizm?” sorunu

M.Yılmazır yazısına iltifatlarla başlıyor: “H. Fırat’ın *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* kitabı THKO ve TDKP geleneğinden kesin ve köklü bir kopuşmadır. H. Fırat kendi geçmişıyla hesaplaşırken dolambaçlı bir yol izlemeyip, doğrudan onun teorik köklerini hedef almıştır.” (s.29)

Bunu, H. Fırat’ın kitabının yakın geçmişe ilişkin bazı değerlendirmeleri ve yazarın buna sempatiyle yaklaştığını gösteren bazı pasajlar izliyor. Fakat yazar geçmişten beri böyle değerlendirmelere sahip olmalı ki, küçümseyici bir tonda ekliyor: Böyle değerlendirmeler yapabilmek için “neden ‘80’leri beklemek gerekti?” (s.30). Bu bilgece mahçup edici soru karşısında doğrusu boynumuz bükük. Fakat gönül isterdi ki yazar, bizim ancak 1987’de yaptığımız bu değerlendirmelere, kendisinin ya da geleneğinin çoktandır zaten sahip olduğunu gösterir bazı kanıtlar ya da buna ilişkin kaynaklar da ilave etmiş olaydı sözlerine. Zira

yazarla bu değerlendirmeler (ki yazı boyunca serpiştirilmiş olarak sürüyor) çerçevesinde “dil”imiz öylesine birbirine benziyor ki, eğer o dalgınlıkla bizden almadıysa, garanti biz farkında olmadan bunları ondan almış olmalıyız. Buna bir an için inansak bile, yine de karışıklık yaratan basit bir sorun kalıyor geriye. Bizim bildiğimiz, EKİM’in sol harekete ve onun temel bir kolu olarak devrimci küçük-burjuva demokrasisine ilişkin bu değerlendirmelerini, ‘80’leri bir yana bırakalım, ‘90’ların ortasına vardığımız şu tarihte bile, bizimle paylaşan başka bir siyasal grup halen de yok. Ya da var da biz bilmiyoruz.

Fakat küçümsemeyle karışık bu lütufkar övgüler yalnızca yumuşak ve okşayıcı bir açılış içindir. Yazar çok geçmeden “*Nasıl Bir Kapitalizm Sorunu*” ara başlığına, geleneksel küçük-burjuva demokratizminin ayağına dolanan ve *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*’de bu nedenle kendisine geniş bir yer ayrılan o kritik soruna geçiyor. Bu ara bölümde, H. Fırat’ın düştüğü sözde yöntemsel karışıklığa değindikten ve TDKP’nin geri iktisadi teorilerinin gerici özüne yöneltilen eleştiriyi buna rağmen haklı bulduktan sonra, nihayet sadede gelip şunları söylüyor:

“Ancak, bizde kapitalizmin nasıl geliştiği sorusuna verilen cevapların yanlışlığı, bu sorunun gerekliliğini ortadan kaldırmaz. MDD kökenli siyasetler, bizde kapitalizmin durumunu irdelerken, onun emperyalizm ve feodalizmle bağlarını tümüyle yanlış koymuşlardır. Ancak buradan, bizde kapitalizmin emperyalizm ve feodalizmle bağının irdelenmesinin gereksizliği çıkmaz. Yazar, bu konuda saçmalık ölçüsüne vardırılan hatalardan kalkarak, konuyu sadece kapitalizmin **varlığının** kanıtlanmasına indiriyor.” (s.33)

Buraya varıldı mı burada durulur mu? M.Yılmazır de durmuyor, bilgeliğe bu kez küçümseme niyetine ince bir alay tonu eşlik ediyor: “1990’lar Türkiye’inde, çok fazla değerı olmayan ‘geç kalmış’ bir buluş!” Fakat cömertlik bilgeliğin şanındandır; yazar, yine de bizi hoş görüyor. “Geç kalmışlık”ta hep böyle olurmuş; “geç kalan” H. Fırat da, “Türkiye’de kapitalizm gerçekliğini tam tersi yönde abartmalara düşmeden tanımlayay-

miyor”muş! Yazar bir kaç sayfa öncesinde, sol hareketin yakın geçmişini kavramadaki gecikmişliğimizi de benzer biçimde mazur görmüştü. Kabahat H. Fırat ya da “bir kaç kişinin gerçekliği” kavramadaki gecikmişliği ile ilgili değil, fakat bundan öteye idi; maalesef, “sınıfların ya da sosyal tabakaların **bilinç evrimi** böyle oluyor”du!

Kusura bakmasın ama M.Yılmazır bilgiçlik taslama tutkusıyla yalnızca kendini gülünç duruma düşürmüş oluyor. Kavrayışızlıktan gelmiyorsa eğer, sözde “yöntemsal karışıklığı” göstermeye çalışırken yarattığı bu koca karışıklık, M.Yılmazır’ın kaba çarpıtmalardan medet umduğunu gösterir. H. Fırat’ın kitabında, “Nasıl Bir Kapitalizm?” sorununa ve sonuçlarına, bu ara başlık altında tam 15 sayfa ayrılmıştır. Kitabın tümünde de bu soruna vesile doğdukça ayrıca değinilmiştir. Dolayısıyla, M.Yılmazır’ın bu başlık altında yapılan tartışmanın özünü ve esasını kavraması, gerçekte çok fazla bir güçlük taşımamalıydı.

Yazar ciddi ciddi, TDKP ile tartışmasında H. Fırat’ın temel kaygısının, “Türkiye’de kapitalizmin **varlığını** kanıtlamak” ve bu kanıtlamayı sorunların tartışılması için **yeterli** saymak olduğunu iddia edebiliyor. Oysa bu, olsa olsa, onun yapılan tartışmadan hiçbir şey anlamadığını kanıtlar. Bu, aynı zamanda, yazarın Türkiye devrimci hareketinin geçmişte TDKP tarafından temsil edilen kanadını hiç tanımadığını da gösterir. Yalnızca bugün değil fakat ‘70’ler Türkiye’sinde de, bir tek TKP-ML dışında, **hiçbir gruba** Türkiye’de kapitalizmin varlığını ya da egemenliğini kanıtlamak gerekmiyordu. Bu grupların **tümü de** Türkiye’de kapitalizmin egemen bir toplumsal düzen olduğunu kabul ediyorlardı. Ne var ki, “ancak”larla başlayan ve ünlü “nasıl bir kapitalizm?” sorusu ve sorunuyla birleşen bir narodnik muhakeme, devrimin sorunlarına ilişkin o ucube sonuçlara yolaçabiliyordu. Dolayısıyla kapitalizmin varlığını kanıtlamak, bu gerçekte kimse için hiçbir kanıtlanma gerektirmeyen olgu, sorunu çözmediği gibi, eski maocu ya da MDD’ci “geri formülleri” terketmek de, ki bugün durum budur, sorunu zerre kadar çözmüş değildir. Zira o ünlü soru, o “Nasıl Bir Kapitalizm” sorunu, hala yolgösterici

klavuzdur ve küçük-burjuva devrim anlayışının temel teorik ve yöntemsel dayanağıdır. Biricik değişim, “Nasıl Bir Kapitalizm” sorusuna verilen yanıtın ibarettir. Yani **aynı devrim anlayışının** dayanaklarını izahta, “M.Belli’den Kıvılcımlı’ya doğru bir kayma”dan ibarettir. Daha da somut ifade edecek olursak; çünkü TDKP’nin, TKP-Kıvılcım’ın dünkü ve bugünkü konumuyla, bugün biraz “geç kalmış” bir buluşmasından ibarettir.

H. Fırat’ın sorunu, asla kapitalizmin şu veya bu topluma özgü gelişim özelliklerini incelemeyi reddetmek de değildir. Bu, kendine eleştiri zemini yaratabilmek amacıyla, yazarımızın ona yüklemeye çalıştığı bir budalalıktır. H. Fırat’ın asıl sorunu, “Nasıl Bir Kapitalizm?” sorusunu ve sorununu **devrimin temel sorunlarının, devrim aşaması ve devrim stratejisinin** temel dayanağı ve “düğüm noktası” yapan narodnik ideolojik tutumu ve bununla bağlantılı küçük-burjuva politik konumu ortaya koymaktır.

Sayın yazarın ortaya attığı iddia büyük olduğuna göre, iyisi mi biz bunu, bizzat *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* kitabından aktarmalarla dolaysız olarak görelim:

“Ömekleri çoğaltmak olanaklı, fakat gereksizdir. Özgün olan vurgu yeterince açıktır. Önemli olan kapitalist gelişmenin kendisi, sosyal ve siyasal sonuçları değil, özellikleridir: Bu kapitalizmin ‘hangi temellerde’ yükseldiği, ‘nasıl bir kapitalizm’ olduğudur; feodalizmle ve dolayısıyla da devrim sorunuyla ‘bağı’dır. Üzerinde ‘titizlikle’ durulan sorun budur. Çizgisini anlamamanın ve sınıf karakterini çözümlemenin ‘düğüm’ noktalarından biri olduğu için, TDKP eleştirisinde üzerinde önemle, ‘titizlikle’ durulması gereken sorun da aslında budur. Bu özgün görüşün küçük-burjuva sınıf konumu ve devrim anlayışıyla olan ‘bağı’dır. TDKP’nin küçük-burjuva devrim teorisinin temeli tam da bu özgün kapitalizm görüşüdür. Bu sorun üzerinde bunca ısrarlı durmasının temel nedeni, burjuva-demokratik devrim saplantısına ve demokratik önyargılarına haklı gerekçeler, toplumsal yaşamımızda maddi-iktisadi dayanaklar arama ve yaratma kaygısıdır. Bu kötü niyetten değil, toplumsal konumundan kaynaklanmaktadır.”

“Gelişmekte olanın ‘nasıl bir kapitalizm?’ olduğu sorusunun ve bunun ifade ettiği sorunun, 1960’lar Türkiye’sinde, kemalist sol aydınlarımızın ve onların ideolojik baskısı altında olan ‘sol hareketimiz’in temel tartışma konusu -‘tartışmanın düğüm noktası’!- olması dikkate değer bir olgudur. O zamanlar, kapitalist gelişmenin ortaya çıkardığı ve hayli ilerlettiği modern sınıf ilişkileri ve çelişkileri, bunun anlamı ve sosyal-siyasal sonuçları değil de, bu kapitalizmin ne tür bir kapitalizm olduğu, ‘hangi temellerde geliştiği’, gerçek bir gelişmeyi, gerçek bir sanayileşmeyi ifade edip etmediği tartışılırdı. Orta sınıflara mensup bu burjuva aydın kitlesinin karşı çıktığı kapitalizmin kendisi değil, ‘bağımlı’, ‘çarpık’, ‘montajcı’, ‘kapkaççı’ vb. özellikleriydi. ...” (s.90)

“Muhtevasına ve yarattığı siyasal sonuçlara geçmeden önce, kapitalist gelişme sorununa bu tür bir bakışın, sorunun bu tür bir konuluşunun ilkesel anlamı üzerinde durmak gerekiyor. Bu bir marksistin bakışı değildir, olamaz. Bir marksist proleter sınıf bakış açısına bağlı kaldığı sürece, sorunu ‘nasıl bir kapitalizm?’ sorusu temelinde ifade etmez, devrim sorununa bu sorudan hareketle bakmaz, hele hele bunu tartışmanın ‘düğüm noktası’ asla yapmaz. Bu bir marksistin değil, en iyimser ve yumuşak ifadeyle, milliyetçi bir küçük-burjuvanın bakışıdır. Kapitalizmin niteliği, türleri, hangi temelde yükseldiği, iç dinamiğe dayanıp dayanmadığı, ‘bağımsız’ bir sanayileşmeye yolaçıp açmadığı, ‘gerçek’ bir kalkınmayı sağlayıp sağlayamadığı vb., bu bir kısmı yapay, ya da (kapitalizmin evrensel bir sistem yarattığı, ulusal kapitalist ekonomiler döneminin tarihe karıştığı, kapitalizmin bir dünya ekonomisi haline geldiği bir gelişme çağında) boş hülyaların ifadesi soruları temel sorun yapmak, burjuva bakış açısının sınırları içinde kalmaktır. Kapitalizmin belirli türleri ve burjuvazinin belirli kesimleri hakkında hayaller beslemek, dolayısıyla burjuva bir perspektif ve politika alanında hareket etmektir. Soruna proletaryanın sosyal kurtuluş mücadelesi açısından değil, ‘ülkemizin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması’ hedefinden bakmaktır. Söz konusu soruları ve sorunu bu hedeften bakanların gündeme getirmiş olması rastlantı değil, eşyanın doğası gereğidir.” (s.92)

“Bir marksist, kapitalist gelişmeye, ulaştığı düzey ve böylece sınıf ilişkilerinde yarattığı değişimler ve sınıf mücadelesi için yarattığı yeni koşullar açısından bakar. Toplumda modern sınıfların oluşumuna, proletaryanın gelişmesine, kırsal kesimdeki farklılaşmaya ve proleterleşmeye, tüm bunların birarada proletaryanın siyasal iktidar mücadelesi için yarattığı olanaklara bakar. Niteliği ne olursa olsun her kapitalist gelişme kendiliğinden ve kaçınılmaz olarak bu sonuçlara yolaçar. Dikkatleri bu sonuçlardan bu kapitalizmin hangi temelde geliştiği ya da ne tür bir kapitalizm olduğu sorusuna kaydırmak, kapitalist gelişmenin yarattığı modern sınıf ilişkilerini ve sınıf çatışmasını küllemeye, gizlemeye çalışan bir liberalin tutumu olabilir. ...” (s.92-93)

Devrimin temel sorunlarını ele alıştırki bu ilkesel ayrım konusunda M.Yılmaz’ın konumu nedir? H. Fırat gibiyse, tartıştığı nedir? Değilse, kendisini bir burjuva demokratından ayıran nedir? Kaçamak değil, H. Fırat şu veya bu ülkedeki kapitalist gelişmenin özgünlüklerini incelemeyi reddediyor türünden demagojik çarpıtmalar da değil, açık ve net bir cevap vermesi gerekirdi M.Yılmaz’ın bu sorulara. Veremezdi; zira M.Yılmaz’ın içinde yer aldığı gelenek de, devrimin temel sorunlarına o aynı kalıptan, “Evet kapitalizm, ancak ‘nasıl bir kapitalizm?’” sorusundan hareketle bakıyor. Yanıtı da; “çarpık”, “gerici”, “tefecibezirgan takımıyla içiçe”, dolayısıyla burjuva devrimi sorununu çözememiş bir kapitalizm oluyor. Bundan da “İkinci Kuvayı Milliyecilik”, yani birincinin eksik ve yarım bıraktıklarını tamamlamak tarihsel görevi çıkıyor. Ya birincisinden bu yana Türkiye’nin yaşadığı muazzam sosyal değişim, sınıf ilişkilerinde oluşan yepyeni çehre? Bunlar M.Yılmaz gibileri için sonucu değiştirmiyor. Öylesine ki, yazar bir yandan, 70 yıl bir yana, son 40 yılda (1950’den 1990’a) kır nüfusunun %75’ten %42’ye düştüğüne dair istatistikler veriyor; bize Türkiye kapitalizminin “varolmak”la kalmadığı fakat sürekli “geliştigi” üzerine “bilinmez” gerçekleri kanıtlamaya, Türkiye kapitalizminin “sıçramalarla gelişmesi”ni göstermeye çalışıyor. Fakat ardından dönüp, “1925’lerde şekillenen ekonomik ve sınıfsal yapının esası bugün

de korunmaktadır” diyebiliyor. Niçin? Bize gerekli olan hala da burjuva devrimidir diyebilmek için. “Birinci Kuvay-ı Milliye-ciliğimiz”in 1925’lerde bıraktığı yerden bizim bugün, 1990’larda, “İkinci Kuvay-ı Milliyeciler” olarak devam etmemiz gerektiğini kanıtlayabilmek için.

Yazarın devrim sorununa yanıtı da, “nasıl bir kapitalizm?” sorusu ekseninde oluşmaktadır. Tıpkı TDKP gibi, tıpkı geleneksel devrimci hareketimizin tüm öteki grupları gibi, tıpkı kapitalist gelişmenin kendisinin artık reddedilmez bir gerçeklik haline geldiği aşamada Rus narodniklerinin yaptığı gibi (Bkz. *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, s.93-94) Bunu daha da açık bir biçimde görebiliriz. Bizi H. Kıvılcımlı’nın demokratik devrim görüşünün MDD hareketinden farklı olan dayanaklarını “görememek”le itham eden yazar*, devamla bu dayanakları kendisi şöyle özetliyor:

“Kapitalizmin varlığı tartışılmamış, tersine onun Türkiye koşullarında nasıl kendi orijinal yolundan geliştiği açıklanmıştır. ‘Devletçilik’ ve sonra ‘liberalizm’ yolundan tekelci finans kapitalin ekonomiye ve elbetteki politikaya egemen olduğu kanıtlanmıştır. Fakat Türkiye burjuvazisi **demokrasi, teknik yaratıcılık** (sanayi) ve **toprak** sorunlarında sürekli en gerici konumlarda durmuştur. Ancak proletaryanın öncülüğünde bir demokratik devrimle, sosyal gelişimin gidişini kanserleştiren bu engeller yıkılabilir ve sosyalizmin kuruluşuna yol açılabilirdi.” (s.35-36)

Yazar “teknik yaratıcılık (sanayi)” yoksunluğu yerine, “çar-

---

* M.Yılmaz’ın *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*’i okuduktan sonra ve dahası bizzat onu konu alan bir yazıda, şunları yazabilmesi gerçekten şaşırtıcıdır: “H. Kıvılcımlı’nın tezleri, 12 Eylül sonrası sosyalist devrim anlayışını savunmaya başlayanlarca ısrarlı bir şekilde MDD ile karıştırılmıştır. Evet, H. Kıvılcımlı da sosyalist devrimi değil, demokratik devrimi savunmuştur. Ancak MDD’den apayrı sınıf tahlillerine dayanılarak bu yapılmıştır.”(s.35) Okura *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* kitabının 51-53. sayfalarını hatırlatmaktan başka ne diyebiliriz ki bu sözlere.

pık sanayileşme” deseydi ve bunun da kuşkusuz emperyalist bağımlılıktan kaynaklandığını ekleseydi, bize, yalnızca TDKP’nin değil, fakat tüm geleneksel hareketin gerekçeli demokratik devrim programını özetlemiş olacaktı bu sözlerle. Ne iyi ki burada eksik bıraktığını da (emperyalizme bağımlılık) bir kaç sayfa ilerde H. Fırat’ı paylarken tamamlıyor (s.47). Böylece de göstermiş oluyor ki, “işbirlikçi tekelci burjuvazi” yerine “yerli finans kapital” demek, esasa değil fakat daha çok terminolojiye ilişkin bir farklılıktır.

Yukarıya aktardığımız sözler tartışma götürmez bir açıklıkta şu gerçeği ortaya koyuyor: M.Yılmaz, devrim sorununa, temel sınıf ilişkilerinden, egeyen düzen ve devletin sınıfsal karakterinden değil, “geride kalan” görevlerden hareketle yaklaşmaktadır. Fakat inan olsun, Kamanev türünden “eski-bolşevikler”in yaptığı da tamı tamına buydu. M.Yılmaz’ın (orijinal yorumlarla) bizi bunun böyle olmadığına inandırmaya çalışmasının hiçbir inandırıcılığı yok. Onun bu ünlü klasik tartışmanın Nisan’daki bölümüne ilişkin orijinal yorumuna daha sonra geleceğiz. Şimdilik şunu kaydedelim ki, bu tartışma yalnızca Nisan’da ve yalnızca Kamanev’ler tarafından yapılmadı. Menşevikler ve II. Enternasyonal’in tüm bilgiç teorisyenleri de aynı tartışmayı yaptılar. Bu tartışma daha sonra (1920’lerde) geriye dönük olarak Bolşevik Partisi saflarında yer yer kendini yeniden gösterdi. Tartışmayı yaratanların tümünün ortak argümanı, Ekim Devrimi’nin “ilk elden” burjuva devriminden “geriye kalan” görevleri çözdüğü iddiasıydı. Kuşkusuz ki böyleydi! Fakat bir küçük ayrıntı bunlar tarafından ısrarla unutuluyor ya da görmezlikten geliniyordu. Şubat Devrimi Çarlığı yıkmış, fakat burjuva devriminin temel sorunlarını çözmeden bırakmıştı. Ancak Ekim Devrimi sayesinde Rus burjuva iktidarının yıkılmasıyla ki, burjuva devriminden arta kalan bu sorunları da devrimci bir tarzda çözüme olanağı elde edilmiş oldu. Zira “geride kalan” bu sorunları çözümenin önündeki temel sınıfsal engel, Şubat’tan sonra artık Rus burjuvazisi idi. Onun Geçici Hükümet’te ifadesini bulan siyasi sınıf iktidarıydı. Dolayısıyla sorunların çözümünü de bu sınıfı devirmekten,

onun siyasal sınıf iktidarını yıkmaktan geçiyordu. Demek oluyor ki, bir sosyalist devrimden başkaca bir devrimci çıkış yolu yoktu. Eğer soruna iktidar sorunundan ve bu sorun etrafında şekillenen temel sınıf ilişkilerinden değil de, Rus burjuvazisinin (tıpkı Türkiye burjuvazisi gibi) karşısında “gerici konumlarda” durduğu sorunlardan bakılsaydı, koca bir liste tutan bu sorunlar, (toprak, barış, ezilen uluslar, otokratik rejimin enkazı, Rus toplumuna egemen Asyai yaşam koşulları vb., vb.), kuşku yok ki Kamanev’in “burjuva devrimine devam” tutumunu haklı çıkarırdı.

Fakat bu sorunlara ilişkin asıl tartışma için biraz beklememiz gerekecek; muhatabımız, “‘Temel Çelişki’ ve Sosyalist Devrim” başlığı altında, bize bu konuda epey zengin bir malzeme sunmaktadır.

II. BÖLÜM

Köylü sorununda küçük-burjuva demokratizmi

“TDKP’nin Türkiye’de kapitalizmin konumunu sürekli küçültmesi” karşısında, diyor M.Yılmaz, H. Fırat tersinden bir abartmaya gidiyor; “kapitalizmin egemenliğinin vurgulanmasını öne çıkartıyor” ve böylece “demokratik devrimin tamamlanması gereken devrimci görevleri”nden kaçıyor. M.Yılmaz ekliyor: “Bu kendini en iyi köylü sorununda ortaya koyar.” (s.36)

M.Yılmaz bize köylü sorununun varlığını kanıtlamaya çalışıyor. Ne var ki, bir sorunun varlığını kendi içinde kanıtlamak, kendi başına kişiyi bir santim bile ileri götürmez. Önemli olan sorunun varlığını göstermek değil, onu doğru bir tarzda ortaya koyabilmektir. Sorun doğru konulmadığı sürece, doğru ve isabetli sonuçlara ulaşmak da olanaksızlaşır. M.Yılmaz, köylü sorunu üzerine yazdıklarıyla, bize, tipik bir küçük-burjuva demokratını hiçbir biçimde aşamadığını göstermiş oluyor.

Önce “köylü devrimi” ve “köylü ordusu” yaklaşımı içinde-

ki Cephe ve Ordu hareketlerinin geleneksel konumuyla araya kuşkusuz yerinde olan sınırlar çiziyor: “Onlar Türkiye kapitalizmine 1950 sıçramasıyla sarsılan kırlardan baktılar. Bu objektif gelişimden kaynaklanan köylü devrimini özleyen küçük-burjuva ulusalcılığı, elbetteki Lenin ve 1917 Ekim’den çok, Mao ve Çin devrimiyle rezonansa gelebilirdi. Öyle oldu.” (s.37)

Bir sonraki sayfada tartışmamız bakımından daha da anlamlı olan şu değerlendirme yer alıyor: “Köylülüğün, feodalizme karşı ‘bir bütün’ olarak davranışının maddi koşulları Türkiye’de çoktan beri ortadan kalkmıştır. Böyle her tür özlem gerçeklik karşısında iflas etmekle kalmaz, kırlarımızdaki açık sınıflaşmayı görmediği için siyasi olarak **gerici** bir rol oynar.” (s.38)

Bu iki paragraf alt alta konulunca insan M.Yılmaz H. Fırat’a karşı daha neyi tartışıyor ki diye soracak oluyor. Ama hayır, o bunlarla kendini böylece güvenceye alırken, gerçekte asıl tartışmaya da hazırlık yapmış oluyor. Özellikle ikinci paragrafın içerdiği olguları kastederek bunlar kuşkusuz doğrudur demeye getirdikten sonra, şu gerçekten ahretlik soruyu soruyor: “Fakat böyle olmakla Türkiye devriminin gündeminden köylü sorunu kalkmış mıdır? Kesinlikle hayır.” (s.38)

Biz ise binlerce kez hayır diyerek onun bu yargısını tam olarak onaylıyoruz. Fakat buna şu küçücük soruyu da biz ekliyoruz: Bunu iddia eden kim? Eğer ben köylü-toprak sorunu “devrimin **özü ve esas kapsamı**” olmaktan, “yani varlığını bir ölçüde koruyor olsa bile ağırlıklı bir önem taşımaktan çıkmışsa” dersem, bununla, bu sorunun devrimin gündeminden artık çıktığını mı anlatmış olurum? M.Yılmaz doğrusu yaman bir muhakemeye sahip. Bu kadar önemsiz olabilirdi; oysa o, aynı zamanda dürüst olmayan bir tartışma tarzına da sahip.

Yukardaki ahretlik soru, H. Fırat’tan aktarılan bir pasaja ilişkin tartışmayı izliyor. Aktarılan pasajda, köylü-toprak sorunu varlığını sürdürmekle birlikte, “devrimin **özü ve esas kapsamı**” olmaktan çıkmıştır, deniliyor. Peki, M.Yılmaz, buna, köylü-toprak sorununun devrimin **özü ve esas kapsamı** olmaktan çıktığı görüşüne, katılmıyor mu yoksa? Katılmıyorsa eğer, yukarıya

aktarılan iki paragraftaki sözlerinin anlamını bilmiyor, ezbere konuşuyor ya da yalnızca H. Fırat'ın etkisini yankılıyor demektir. Yok eğer katılıyorsa, bu durumda zorlama tartışmalarla kendini bu kadar yormasının ne anlamı var? Yersiz ve anlamsız sorularla konuyu çarpıtmaya, tartışılan sorunun eksenini kaydırmaya çalışmanın ne gereği var?

Fakat neyleyelim ki, katılmış bir demokratik devrimci olarak, onun buna gerçekten ihtiyacı var. Kendi sözleriyle köylülük geleneksel bütünlüğünü “çoktan beri” yitirmiş ve “kırlarımızda açık sınıflaşma” oluşmuş olsa bile, burjuva demokratik devrim saplantısını buna rağmen sürdürebilmek için muhakkak ki kırlardan güçlü dayanaklar bulmaya ihtiyaç var.

Bulduğu dayanakları ifade etmek üzere, şöyle devam ediyor: “Bilindiği gibi, kapitalizmin gelişmesi sırasında, kırdan ortaçağı temsil eden yalnızca feodal toprak beyliği değildir. Geleneksel küçük köylü üretimi de kapitalizme ortaçağdan kalan, tasfiye olması kaçınılmaz geri bir üretici güçtür. Türkiye kırlarına baktığımızda feodal artıkların yanında bu küçük köylü üretiminin yaygınlığı hemen göze çarpar. Hiçbir “proleter devrimi” kırlarımızdaki bu üretim ilişkilerini bir çırpıda değiştiremez.”(s.38)

Bu son cümleden hareketle bu sayın yazara soruyoruz: Bunu iddia eden mi var yoksa? Biz de kendisini temin edelim ki, hiçbir proleter devrim, değil küçük-üretimci, zengin köylülüğün temsil ettiği orta-ölçekli işletmeleri bile, çoğunalukla “bir çırpıda değiştiremez”. M.Yılmazır bunu bilmiyorsa eğer, proleter devrimin teorisi ve tarihsel pratiği hakkında fazlaca bir şey bilmiyor demektir.

Devam ediyoruz. Bize durmadan Türkiye kapitalizminin sıçramalarla gelişmesini anlatan, bunun kırsal ilişkileri de parçaladığını, modern sınıflaşmayı yarattığını öğreten M.Yılmazır, tüm bunların, nasıl oluyor da o “geleneksel küçük üretimi” değiştirmeden, o “geleneksel” haliyle bırakabildiğini neden açıklamıyor? Bu geleneksel küçük işletme hala esas niteliği bakımından “ortaçağ”dan kaldığı şekliyle mi duruyor? Evet, açıkça olmasa da yukarıdaki pasajda bunu ima ediyor.

Küçük üretimin varlığını ve dahası yaygınlığını kanıtlamak, kendi başına hiçbir biçimde demokratik devrim sorununa bir dayanak oluşturmaz. Zira demokratik devrim, küçük-üretici köylülük sorununu ortadan kaldırmak bir yana, feodal ilişkileri tasfiye ederek ve toprağın köylüye geçişini sağlayarak, bu sorunu bizzat yaratır. Kapitalizmde, yeni temeller üzerinde bir “köylü sorunu”, tam da bu sayede ortaya çıkar. Marx’ın Fransız köylülüğünü “bir çuval patates” imgesi ile nitelemesine yolaçan toplumsal kategoriyi, Fransa kırında genelleşmiş küçük meta üreticisi köylüyü, bizzat 1789’un büyük burjuva devrimi yaratmıştır. Dolayısıyla, asıl önemli olan nokta, küçük-üretici köylülüğün genel toplumsal ilişkiler içindeki yeri, bu toplumsal ilişkilere bağlı olarak uğradığı değişim, kazandığı yeni konum ya da niteliktir. Anlaşılan M.Yılmaz, küçük-üretici köylülük sorununun oluşturduğu bir “köylü sorunu”nu, sadece burjuva devrimini henüz geride bırakmamış toplumlara özgü sayıyor. “Köylü sorunu”nu gösterebildiği yerde ve durumda demokratik devrimi tartışma gerektirmeyen bir zorunluluk saymasını başka türlü nasıl açıklayabiliriz?

M.Yılmaz, soruna ayırdığı bir kaç sayfada konuyu karmaşık hale getirmede örneği zor bulunur bir başarı göstermiştir. Bize geleneksel küçük-köylü üretiminin yaygınlığını duyuran yukarıdaki paragrafı, hemen devamında, tarımsal işletmeler ve kırsal nüfusun yapısı üzerine kaynağı yeterli açıklıkta verilmemiş bir dizi aktarma izliyor. Bunları ise, küçük-üretici köylülüğün yaşamını, sıkıntılarını ve sorunlarını betimleyen bazı başka aktarmalar. Aktardıkları gerçekte kırsal alanda modern sınıflaşmanın düzeyini ortaya koyuyor ve kapitalist sömürü mekanizmasının işleyişini gösteriyor. Fakat M.Yılmaz tek yanlı olarak iki sorunu öne çıkarıyor. Salt toprak dağılımındaki eşitsizlikten (ve bunun sürekli büyümesinden) kalkarak toprak sorununu ve “tefecî-bezirgan sermayesi” sömürsünü.

İşte söyledikleri: “Köylü işletmelerinin %62’sini meydana getiren yoksul köylülüğün, sınıf mücadelesinin kırdaki yükselmesi koşullarında toprak talebini yükseltmesi kaçınılmazdır. Öte yan-

dan, yoksul ve orta köylülük -kır işletmelerinin %94'ü- ortak bir parola altında **daha şimdiden** (vurgu yazara ait, "**daha şimdiden**"!!) birleşmiştir. Fiyat makaslarıyla ve yüksek faizle üretici köylüyü soyan, finans kapitalin kırlardaki uzantısı tefeci-bezirgan sermayenin tasfiyesi, köylülüğün ezici çoğunluğunun talebidir." (s.40)

Bundan elbette demokratik devrim için sonuçlar çıkarılacaktır: "Netice olarak küçük köylünün mücadele ufku henüz büyük toprak sahipleri ve tefeci-bezirgan sermayenin tasfiyesiyle sınırlıdır. Proletaryanın demokratik devrimdeki hedefi, finans-kapitalin tasfiyesi aşında köylülüğün bu taleplerini içerir. Henüz sermayenin değil ama tekeli sermayenin tasfiyesine bizde demokratik devrim karakterini veren ilk önemli gerçeklik budur." (s.40-41)

Bu, yeni dönemde üzerine çok tartışacağımız, burada ise daha sonra ele alacağımız "anti-tekeli demokratik devrim" görüşünün M.Yılmaz'ın özgü versiyonu oluyor. Bu konuda şimdilik anlamakta güçlük çektiğimiz bir tutarsızlığa işaret etmekle yetinelim. Yapılan formülasyona göre, bu demokratik devrim genel planda finans kapitali, kırlarda toprak sahiplerini, yanısıra da kent ve kır tüccar ve tefecilerini tasfiye edecek. Peki geriye ne bırakacak? Zengin köylülüğü mü? Fakat devrime karşı göstereceği direnişi amansızca ezmekle birlikte, bir proleter devrim bile bu sınıfın toprak mülkiyetine başlangıçta dokunmamak yoluna gidebilecektir. Hatta Lenin, Ekim Devrimi deneyimine de dikkat çekerek, bunu, "tek tek durumlar, muhtemelen istisnai haller" dışında, proleter devrim için bir "kural olarak" ortaya koyar. Kaldı ki, "tefeci-bezirgan sermayesi" tasfiye edileceğine göre, zengin köylülük ya da bugün için daha uygun bir ifadeyle kır burjuvazisi de bundan payını alacaktır. Çünkü bu sınıf, tarımsal uğraşlarının yanısıra, çoğu kere kendi çapında tefecilik yapar ve ticaretle de uğraşır. Yapılan formülasyonun yarattığı bu türden karışıklıklar da gösteriyor ki, anti-tekeli demokratik devrim tezi, bugünün Türkiye'sinde, 30 yıldır yerleşmiş burjuva demokratik önyargıların ürünü bir ucubeden başka bir şey değildir.

Bunları daha sonra tartışacağız, şimdilik asıl tartışmaya

dönelim.

Bize deniliyor ki, küçük köylülüğün ufku henüz “büyük toprak sahipleri ve tefeci bezirgan sermayenin tasfiyesiyle sınırlıdır”. Buradaki bu “sınırlama”, cümlede anılan toplumsal kategorilerin de Ortaçağa ait bulunduğu, kıra **henüz esas olarak** kapalı ekonomi ilişkilerinin egemen olduğu anlamına gelebilir ancak. M.Yılmaz’ın gerçekte böyle görüp görmediği bizi ilgilendirmiyor. Zira eğer gerçekten dediği türden bir “sınırlılık” varsa, sorunu teorik ve mantıksal olarak başka türlü anlamak mümkün değildir. Bu nesnel sonuç ise M.Yılmaz’ı bir anda 1950’ler öncesi Türkiye’sine fırlatıp atar. Feodal bağımlılık ilişkileri ve köylülüğün “bütün”lüğü sözkonusu olduğunda, Ordu-Cephe hareketlerini kapitalizmin 1950’deki ve sonraki sıçramalarını görmemekle ve böylece gerici siyasal sonuçlara düşmekle eleştiren yazar, geleneksel küçük-köylü üretimi ve bir yarı-feodal kalıntı olan “tefeci-bezirgan sermayesi” sözkonusu olduğunda, bu kez kendisi aynı konuma düşüyor. Tutarlılık bunun neresinde?

Bugünün Türkiye’sinde küçük-köylülük yalnızca tefeci-bezirgan takımı tarafından değil, kapitalist pazarın ve sömürü mekanizmasının çok yönlü ilişkileri içinde de sömürülmektedir. Fiyat makasları, faizler, vergiler, ipotekler, vb., bu sömürünün araçlarıdır. Dolaysız olarak sömürenler; vergiler yoluyla sermaye adına devlet, temel tüketim malları ve zorunlu tarım girdileri yoluyla kapitalist tekeller, düşük alım fiyatları yoluyla devlet, tekelci tarım birlikleri ve tüccarlar, faizler yoluyla bankalar, tefeciler, tüccarlar vb.dir. Küçük köylülük “tefeci bezirgan sermayesi” çitini aşıp da ötesindeki sermayeyi ve sermaye devletini göremiyorsa eğer, nasıl oluyor da protesto gösterilerini hep iktidara, iktidar şahsında “para babaları”na, yerli ve uluslararası tekellerin dayatmalarına karşı yapıyor? M.Yılmaz Dr. Kıvılcımlı’nın orijinal kavramlarına nesnel gerçeği feda etmiş, ezbere konuşmuştur.

M.Yılmaz bize durmadan, kent-kasaba tefecilerinden, köylü toprağı üzerindeki ipotekten, küçük köylünün “sözde kendi toprağı üzerinde ortakçı konuma düşmesi”nden vb. sözeder. Bunlar basit doğrulardır. Kırdaki geleneksel ilişkilerin eridiğı ve modern

sınıflaşmanın olduğu koşullarda, genel kapitalist sömürü mekanizmasının kırdığı kendine özgü biçimin küçük-üretici köylü şahsında nasıl yansıdığını gösterirler.

Kapitalizm koşullarında, “köylülerin sömürüsü, sanayi proletaryasının sömürüsünden yalnızca sömürünün biçimiyle ayırılır. Sömüren aynıdır: **Sermaye**”, diyor Marx, 1852’de, küçük köylü hakkında şunları söyler: “Ama 19. yüzyıl boyunca, kent tefecileri feodal beylerin; ipotek, toprağa bağlı feodal yükümlülüklerin; burjuva sermayesi ise aristokratik toprak mülkiyetinin yerini aldı. Köylünün küçük-toprak parçası, artık, kapitaliste topraktan kar, faiz ve rantı çekip almasına ve köylünün kendisine de nasıl olup da gündeliğini çıkarabileceğinin tasasını bırakmasına olanak veren bir bahanedir başka bir şey değildir.” Devamla, “kendi gelişmesi, onu, kaçınılmaz olarak, sermayeye karşı bir kölelik durumuna sokan küçük toprak mülkiyeti”nden sözettikten sonra ise, şu sonucu formüle eder: “Bu bakımdan, köylüler doğal olarak, müttefiklerini ve yolgöstericilerini, ödevi burjuva düzenini devirmek olan **kentlerin proletaryasında** buluyorlar.” (*Seçme Yapular*, C.I, s. 335 ve 579-580)*

Buna biricik itiraz, fakat bizde feodal kalıntılar var, oysa Fransa’da büyük devrim bunları tasfiye etmişti olabilir. Elbette. Ama bu kalıntılar artık bağımsız geleneksel kategoriler değil, fakat kendini kapitalist sömürünün modern biçimlerine adapte et-

---

* Marx’ın bu temel fikirleri, Engels’in 1894’de tarihli ünlü klasik metninde (*Fransa’da ve Almanya’da Köylü Sorunu*) yeniden ele alınmış ve sistematik bir tarzda sunulmuştur. Bu, kapitalist bir ülkede “köylü sorunu”nu ele alışı Marksizmin temel klavuz metinlerinden biridir. Engels bu metinde küçük-köylülüğün durumunu şöyle betimler: “Toprağı kendi hesabına işleyen küçük-köylü, ne toprak parçasının sağlama bağlanmış mülkiyetine sahiptir, ne de özgürlüğe. Tıpkı evi, avlusu, bir kaç tarlası gibi o da tefecinin malıdır; varlığı borçların kölesi olan köylünün hiç yapamadığını yapıp, şurada burada bir kaç dingin gün geçirebilen proleter varlığından daha da güvensizdir.” (*Almanya’da Burjuva Demokratik Devrim*, Sol Yay., s.416)

miş, ona binbir bağla bağlanmış biçimde varlar. Marx'ın ve Engels'in teorik çözümlerinde resmettiği küçük köylülük, karşı karşıya kaldığı kapitalist sömürünün biçimleri bakımından, bizimkinden ne kadar farklıdır acaba? Dünyün geleneksel tefeci-tüccarı, kapitalist gelişmeye ayak uydurmuş, modern burjuva sınıfın bir parçası haline gelmiştir. O bugün artık çoğunlukla kentler üzerinden iş görmektedir; tüccardır, fabrikatördür ya da emlak spekülâtörüdür aynı zamanda. Sermaye sınıfının organik bir parçasıdır. Kapitalist gelişme, geleneksel kırsal ilişkilerde çözülme ve modern sınıflaşma sözlerinin gerçekten bir anlamı varsa eğer, o halde bu olguyu kavramanın güçlüğü nerededir? Kaldı ki M.Yılmaz'ın tefeci sömürsünü kanıtlamak üzere başvurduğu kaynağın özgün inceleme alanı Güney Marmara ve Ege Bölgeleridir (Bkz. *Türkiye'de Tarımsal Yapılar (1923-2000)*, Çelik Aruoba'nın makalesi). Yazar buradaki tefeci-tüccar sömürsünün geleneksel temeller üzerinde sürdüğüne inanıyorsa eğer, gerçekte hala "1925'ler"de yaşıyor ve sorunlara oradan bakıyor demektir. Yok eğer böyle bakmıyorsa, bu durumda, küçük köylülüğün mücadele ufkunu neye göre "tefeci-bezirgan sermayesi"nin tasfiyesi ile "sınırlı"yor?

Devam ediyoruz. M.Yılmaz'ın yazısında kırsal nüfusun bileşimi üzerine tartışmamız için hayli aydınlatıcı olan bazı bilgiler vermektedir. Ama buna geçmeden önce ve kuşkusuz bu bilgileri marksist bir bakış açısıyla değerlendirebilmek üzere, Lenin'in Komünist Enternasyonal II. Kongresi'ne sunulan "*Tarım Sorunuyla İlgili Tezler*"ine bir göz atmak yararlı olacaktır. Böylece, marksist teorinin o ana kadarki birikiminin yanısıra, Ekim Devrimi ve Avrupa'da onu izleyen devrimci hareketlerin deneyimlerinden süzölmüş bu *Tezler*'i, yukarıya Marx'tan aktarılan klasik parçalarla bütünleme olanağı da bulacağız.

"1. Yalnız, Komünist Partisi tarafından yönetilen kentlerin sanayi proletaryası, köylerin çalışan yığınlarını, sermayenin, büyük toprak ağalığının boyunduruğundan, kapitalist düzen varlığını sürdürdükçe kaçınılmaz olan emperyalist savaşların yıkıntısından kurtarabilir. Köylülerin çalışan yığınları için kurtu-

luş, ancak onların devrimci proletarya ile kuracakları birlikte, büyük toprak ağaları ve burjuvazinin boyunduruğunun kırılması için proletaryanın mücadelesinin kayıtsız koşulsuz desteklenmesi ile sağlanabilir.”

Bu Lenin'in birinci tezinin giriş paragrafıdır. İkinci tez ise şöyle başlıyor:

“2. Kent proletaryasının mücadeleye katmak, hiç olmazsa kendi davasına kazandırmak zorunda olduğu köylerin sömürülenleri ve emekçi yığınları, bütün kapitalist ülkelerde aşağıdaki sınıflara bölünür;”

Lenin burada; “1-Tarım proletaryası”, “2-Yarı-proleter ya da yarı-köylüler” ve “3- Küçük köylüler”i inceledikten sonra, üçüncü tezine şu sözlerle başlıyor:

“3. Bütünüyle ele alındığında bu üç köylü tabakası, bütün kapitalist ülkelerde köy nüfusunun çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu nedenle, kentlerde olduğu gibi köylerde de, proleterya devriminin başarısı tamamiyle sağlama alınmıştır.” (*İşçi Sınıfı ve Köylülük*, Sol Yayınları, 1977, s.406, 408)

Şimdi M.Yılmaz'ın rakamlarına geçebiliriz. Bu rakamların alındığı orijinal kaynaktan, bunların 1980 yılına ait rakamlar olduğunu öğreniyoruz. Bu onların son 15 yıllık gelişmeleri yansıtmadığını gösteriyor. Fakat bunu çok önemli görmüyoruz. Önemli olan kırsal nüfusun yaklaşık bir tablosunu görebilmektir ki, bu bilgiler bize bunu yeterli ölçüde sağlıyor.

Bu rakamlara göre toplam **tarım işletmeleri üzerinden** kırsal kesimin tablosu şöyledir: 29 bin büyük toprak sahibi ve 190 bin zengin köylü işletmesine karşılık, 2 milyon 260 bin yoksul köylü işletmesi ve 1 milyon 150 bin orta köylü işletmesi mevcut. Bunlara ilaveten, **kırsal nüfus** içinde 1,5 milyon tarım proleteri ve 1,7 milyon da topraksız köylü ailesi var.

Bu bilgileri bir başka şekilde şöyle ifade edebiliriz: 29 bin büyük toprak sahibi ile 190 bin zengin köylü birarada 219 bin sömürücü ailenin varlığını gösteriyor. Arada 1 milyon 150 bin orta köylü ailesi var. Buna karşılık, tarım proletaryası+topraksız köylülük+yoksul köylülükten oluşan toplam 5,5 milyon emek-

çi ve sömürülen kırsal aile var. Lenin'in üçüncü tezinin giriş sözlerini hatırlayalım. "Bütünüyle ele alındığında bu üç köylü tabakası, bütün kapitalist ülkelerde köy nüfusunun çoğunluğunu oluşturmaktadır." Türkiye'de ise 6 milyon 830 bin köylü ailesinin 5 milyon 460 binini, yani %80'inini, demek oluyor ki, kırsal nüfusun ezici bir çoğunluğunu oluşturmaktadırlar.

İçlerinden bir bölümü aynı zamanda yarı-feodal sömürü ilişkileri içinde olsa bile, bir bütün olarak alındığında sermayenin değişik kategorileri taafından sömürülen bu büyük emekçi yığınının, kapitalist bir ülke olarak Türkiye'de, devrim ve iktidar sorunları içindeki yeri nedir? M.Yılmaz'ın yanıtını biliyoruz. Bu yanıtta göre, tarım proletaryasının dışında kalan öteki iki kırsal katman, proleter devrimin değil fakat demokratik devrimin toplumsal dayanaklarıdır. Proletaryanın sosyalizm mücadelesindeki değil fakat demokrasi mücadelesindeki müttefikleridir. Neden? Çünkü onların mücadele "ufku toprak sahiplerinin tefeci-bezirgan sermayenin tasfiyesiyle sınırlı"dır da ondan. İyi ama, ya M.Yılmaz kendi teorik ön yargılarının yarattığı "sınırlı" ufku onlara malediyorsa!

Sanayi proletaryasının kırsal uzantısı olan tarım proletaryasını bir yana koyuyoruz. Kişi marksist bakış açısından kopmadığı sürece, kapitalizmin egemenliğinden, sermayenin iktidarından, kırsal modern sınıflaşmanın ileri boyutlarından, köylülüğün geleneksel kast-sınıf özelliğini çoktan yitirdiğinden sözettiği bir durumda, geriye kalan öteki iki kırsal tabakanın, proletarya devriminin toplumsal dayanakları ve iktidar mücadelesinde proletaryanın temel yedekleri olduğunu bir an bile unutmaz. Unutursa ne olur? M.Yılmaz'ın sözleriyle yanıtlayalım: "Kırsalımızdaki açık sınıflaşmayı görmediği için siyasi olarak gerici bir rol oynar."

Aynı şekilde, zaman zaman fazla da veren geçimlik bir toprağa sahip olmakla birlikte, devlet, yerli ve yabancı kapitalist tekeller, bankalar, tefeciler ve tüccarların, yani sermayenin en değişik kategorilerinin sömürü ve soygun ağı içinde olan orta köylülük (küçük-üretici köylülük) de bir ölçüde mücadeleye kazanılabilir. Tam da M.Yılmaz'ın üzerinde çok durdukları

o nispi gerilik ile emperyalizme bağımlılığın yanısıra, Türkiye kapitalizminin yapısal zayıflıkları ve bunun ağırlaştırdığı sömürü koşulları, bunu bir hayli kolaylaştırabilir.

Geriyeye M.Yılmaz'ın H. Fırat'ın toprak sorununu görmezlikten geldiği, oysa kırsal alanda çok geniş bir kitle olan topraksız ve az topraklı köylülerin, devrimin gelişme seyri içinde toprak talebiyle ortaya çıkacakları sorunu kalıyor. M.Yılmaz'ın fazlasıyla eğilim duyduğu ve daha şimdiden bize bir dizi örneğini sunduğu çarpıtılmış tartışmalardan biri de budur.

Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm'in 141. sayfasından yapılan bir aktarma, yazarın H. Fırat'a ilişkin iddiasının sözde dayanağıdır. Aktarmanın yapıldığı bölümdeki tartışma bir sayfa öncesinden, 140. sayfadan şöyle başlıyor: “Ulusal Demokratik Halk Devriminin özü ve temeli köylülüğün anti-feodal toprak devrimi’ olduğuna göre, tarım programıyla başlamak en doğrusudur”. Bunu, TDKP'nin, “*Toprak Devrimi Üzerine*” kongre kararından aktarılan “TDKP'nin Tarım Programı” üzerine tanımlamaları izliyor. Sayın yazarın buradaki tartışmanın eksenini, moda bir deyimle “problematığı”ni, anlaması gerçekten o kadar güç mü! Bu kadar güçse eğer, demek ki o, “Köylülüğün, feodalizme karşı ‘bir bütün’ olarak davranışının maddi koşulları Türkiye’de çoktan beri ortadan kalkmıştır” derken; bu tür özlemlerin gerçeklik karşısında iflas etmekle kalmayacağını, dahası, kırsal sınıflaşmayı gizlediği için de, “siyasi olarak gerici bir rol oynadığı”ni söylerken, bir kez daha bilmeden ve ezbere konuşmaktadır.

TDKP'nin bahsi geçen Tarım Programı, bir **anti-feodal köylü devrimi** programıdır. Bu program, feodalizm karşısında köylülüğü “bir bütün” saymakta, toprak sorununa da bu çerçeveden yaklaşmaktadır. H. Fırat'ın eleştirisi bu **sistematiktir** ve **ancak bu sistematik içinde anlaşılabilir**.* Bir an için sayın yazara soralım; gerçeklik karşısındaki iflası bir yana, anti-feodal toprak

---

* Tartışmanın ve dolayısıyla tahrifatın daha iyi anlaşılabilmesi için, TDKP'ye bu konuda yöneltilen eleştirinin ilgili pasajlarını bu bölüme ek olarak koyuyoruz.

devrimi programının siyasi açıdan oynadığı “gerici” rol sizce nedir? Sınıflaşmayı gizlemenin siyasal sonuçları nelerdir? Bir program talebi olarak genel toprak dağıtımını vaadi, tarım proleteriyasını ve yarı-proleterleri küçük mülk sahipleri olma hayalleriyle sersemletmek değilse nedir?

Eğer kırsal ilişkilere yarı-feodal ilişkiler egemen olsaydı, her şey bir yana, teknik nedenler bile toprak dağıtımını bir tercihten öte, bir zorunluluk haline getirirdi. Bunu tarım programında temel bir madde haline getirmek ve bu doğrultuda etkili bir ajitasyon yürütmek, köylü yığınlarını “toprak ve özgürlük” uğruna mücadeleye çekmemiz için vazgeçilemez bir olanak olurdu bizim için.

Peki ya durum böyle değilse ne olacak? Feodal ilişkilerin yöresel kalıntılardan ibaret hale geldiği, kapitalist toprak mülkiyetinin ve tarımsal ilişkilerin azçok geliştiği bir durumda ne olacak? Bu durumda toprak devrimine dayalı bir tarım programı ileri sürmek ne anlama gelir? TDKP’ye yöneltilen eleştirinin temel nedeni ve asıl eksenini tam da bu değil midir? Bunu bu kadar kolay gözden kaçırmak ciddiyetle bağdaşır mı?

Toprak sorunu çerçevesindeki bu düşünüş tarzı, M.Yılmaz-er’in sorunlara kırsal alana geleneksel ilişkiler hakimmiş gibi baktığını, kırsal sınıf ve katmanları ve onların istemlerini de bu çerçevede algıladığını göstermektedir. Toprak sorununa yaptığı vurgudan da anlaşılıyor ki, o, kırsal alanda kapitalist gelişmenin yolaçtığı sınıfsal farklılaşmayı, temelde, toprak dağılımındaki eşitsizliğin büyümesi olarak algılıyor. Geleneksel ilişkilerin çözülmesi, dağılması ve dönüşmesi sürecinin anlamını böylece gözden geçiriyor. Nitekim devrimin kırsal alandaki en önemli görevi olarak toprak dağılımındaki eşitsizliğin giderilmesini göstermesi, ve bunu, en büyük ve en küçük tarımsal işletmelerin kullandığı toplam toprak oranını karşılaştırarak yapması, tartışmasız biçimde sorunu böyle gördüğünü kanıtıyor. Bu Narodizmin tipik klasik yanılgılarından biridir ve ayrı bir incelemeyi gerektirecek denli önemlidir.

M.Yılmaz-er bizi inandırmaya çalışıyor ki, kırsal alanda

geleneksel ilişkiler çözülmüş, sınıflaşma gelişmiş, kapitalist ilişkiler yaygınlaşmış olsa da, topraksız ve az topraklı yoksul köylü tabakaları açık bir toprak talebiyle ortaya çıkacaklardır. Bu ezbere genellemeyi ve kesinlemeyi bir an için gerçek kabul edelim. Böyle bir durumda bize de bu talebe sahip çıkmak kalır. Fakat bu kapitalist bir ülkede **önden toprak devrimine dayalı bir tarım programıyla** ortaya çıkmamızı mı gerektirir? Yanıt olumluyorsa, bu M.Yılmaz'ın bir küçük-burjuva demokrat gibi hareket ettiğini; olumsuzsa, H. Fırat'ı eleştirirken ya bilmeden konuştuğunu, ya da bile bile konuyu çarpıtıp demagoji yaptığını gösterir.

M.Yılmaz zaman zaman en kötü demagogları akla getiren bir tarz izliyor. İşte H. Fırat'a keyfi olarak yakıştırdıkları: "... yazar bu geniş köylü tabakalarına ne önermektedir? Proleterleşmelerini! Bunu bir program hedefi olarak ilan etmek, devrim mücadelesine geniş köylü kitlelerini kazanmak yerine, onları kırdaki kapitalizmin Prusya tarzı sancılı gelişime **terketmek** olur." (s.41-42)

Yineleyelim ki bu tarz, en berbat demagoglara yakışabilir ancak. Yazarın Maksizmde "elementer" kabul edilen bazı basit gerçekleri bilmesi gerekirdi. Proleterleşme nesnel ve kaçınılmaz bir süreçtir, bizim bunu kırdaki köylüye ya da kentte küçük-burjuvaziye önermemiz gerekmez (sorunu böyle koymak yazarın zavallılığına kanıt olabilir ancak). Kuşkusuz bu süreç yaşanıyor diye el çırpıp sevinmemiz de gerekmez. Fakat aynı şekilde, bu sürece gözyaşı dökmek de bizim işimiz değildir. Bu marksistlerin değil, olsa olsa demokrat ve romantik küçük-burjuvaların işi olabilir. Bizim görevimiz, kapitalizm koşullarında ve sermayenin egemenliği altında bu sürecin kaçınılmazlığını, yani sermayenin sömürü ve soygununu, iflas sürecindeki küçük-üretici köylüye göstermektir. Geriye dönük özlemlerini kışkırtmak yerine, onu kendisini iflasa sürükleyen sermayeye karşı mücadeleye çekmek, ona sosyalizmi bir çıkış yolu olarak göstermektir.

Fakat asıl mesele şudur ki, M.Yılmaz, kişisel iddiası ne olursa olsun, gerçek düşünüş ve sorunları ele alış tarzıyla, gerçekte bir küçük-burjuva demokratıdır. Onun ufku "toprak" ve "de-

mokrası” sorunlarını aşamıyor. O, tarım proletaryası gibi, kır yarı-proleterlerinin de sermayeye karşı sosyalizm ruhuyla eğitilmesi gerektiğini, komünistlerin şaşmaz biçimde bunun için çalışacağını aklına bile getirmez. Oysa bu başarıldığı ölçüde, gerek bu katmanların bir devrimden beklentisi ve gerekse bir proleter devrimin onlara kazandıracakları tek, hatta esas şey, hiç de “toprak” olmayacaktır. Proleter devrimin zaferi yarı-proleterlere, yalnızca ona da değil, yanısıra Lenin’in tanımladığı anlamda “küçük-köylü”ye, iktisadi, toplumsal ve kültürel çokyönlü kazanımlar sağlayacaktır. Devrim elbette bu emekçi katmanın toprak talebi olduğu ölçüde ona bunu vermekten geri durmayacaktır. Dahası, bununla da kalmayacak, duruma göre, özellikle de tarımsal üretici güçlerin gelişme düzeyini gözeterek, belli toprakların bu katmana devrini zorunlu da görecektir. Ama bir küçük-burjuva demokrati konumuna düşülmediği sürece, nesnel toplumsal konumuyla proletaryanın sosyalist müttefiği olan bu katman için toprak talebini genelleştirip önden bir program maddesi haline getirmek yoluna da gidemeyecektir.

Tarım Programı Sorunu

1- “Kırlardan” başlıyoruz. “Ulusal Demokratik Halk Devriminin özü ve temeli, köylülüğün anti-feodal toprak devrimi” olduğuna göre, tarım programıyla başlamak en doğrusudur.

Kongre Belgeleri’nin “Toprak Devrimi Üzerine” karar bölümünde, şunlar gururla söyleniyor: “Türkiye Devrimci Komünist Partisi’nin Tarım Programı, küçük-burjuva siyasi hareketlerinden farklı olarak, kırsal alanlardaki her türlü feodal kalıntıyı silip süpürmek ve yarı-feodal toprak ağalığı sistemini bir bütün olarak ortadan kaldırmak için mücadele eden bir **köylü devriminin programıdır...** Türkiye Devrimci Komünist Partisinin Tarım Programı, başlı başına olmasa bile başlıca bir **‘köylü programı’dır...**” (s.363, siyahlar bizim)

Kongreden üç ay önce, *Parti Bayrağı*’nın 20. sayısında, konuyla ilgili temel bir yazının sonuç bölümünde ise, şunlar söyleniyor: “Özetlersek; proletaryanın demokratik devrim sürecinde tarım programının esasını toprak ve özgürlük talebi, büyük feodal ve yarı-feodal toprakların tümüyle tasfiyesi hedefi oluşturur.” (s.68)

Söyleyeceklerimiz çok kısa olacak. Kırsal ilişkilerin esas itibariyle “feodal ve yarı-feodal” ilişkilerden oluştuğu, belli ölçülerde uç verse bile sınıf farklılaşmasının henüz yeterince yaşanmadığı, köylülüğün henüz modern sınıflara ayrılmayarak “kast-sınıf” olma özelliğini esas olarak koruduğu bir toplumda, marksist bir partinin tarım programı, zorunlu olarak, temel unsurlarıyla **feodalizme karşı bir köylü-toprak devrimi** programı olabilir ancak. Böyle bir durumda, köylülük **bir bütün olarak** devrimcidir ve burjuva demokratik devrimin sonuca bağlanmasında, devrimci proletaryanın “toprak ve özgürlük” istemi temelinde devrimci bir müttefiğidir.

Ama eğer bir toplumda genel kapitalist gelişme, kırsal kesimi de içine alarak, ağır ve sancılı işleyen bir evrimin sonucu da olsa, feodal ilişkilerin süreç içerisinde çözülüp dağılmasına, giderek çürüyüp yokolmasına, yerini esas olarak kapitalist ilişkilerin egemenliğine bırakmasına yolaçmışsa; köylülük içindeki sınıf farklılaşması hayli ilerlemişse, bir diğer ifadeyle köylülük eski “kast-sınıf” ya da “feodal” sınıf kategorisi olmaktan çıkmış ve kendi içinde modern sınıflaşmanın ifadesi bir bölünmeyi ve kutuplaşmayı yaşamışsa; feodal, yarı-feodal ilişkiler, kaldığı kadarıyla kırsal ilişkileri belirlemekten çok uzak, önemsiz ve dahası yöresel bazı kalıntılara dönüşmüşse, işte böyle bir toplumda, **toprak devrimine dayalı** bir tarım programı, bir ‘köylü programı’, her türlü dayanaktan yoksundur. Gerici bir küçük-burjuva ütopyasıdır. Bir siyasal hareketin küçük-burjuva sınıf konumunun ve niteliğinin en şaşmaz göstergelerinden biridir. Kapitalizmin egemen olduğu ve kırsal ilişkileri de kapsadığı bir toplumda toprak dağıtımını savunmak, tarım proletaryasını ve proleterleşmekte olan yarı-köylüleri küçük mülk sahibi olma hayalleriyle sersemletmek ve oyalamak anlamına gelir ki, küçük-burjuva bakışaçısının tipik bir yansımasıdır.

Bu bakış ve bunun üzerine oturan bir tarım programı, kır burjuvazisi ile kır proletaryası arasındaki temel sınıf çelişkisi ve çatışmasını gizler. Feodalizme ve emperyalizme karşı **“tüm köylülükle”** sürdürülecek anti-feodal bir köylü toprak devrimi haya-

liyle modern sınıf ilişkilerinin küllenmesine hizmet eder. Kır proletaryasını ve diğer kır emekçi katmanlarını “zengin köylülüğün” (kır burjuvazisinin) kuyruğuna ve yedeğine verir. Kır proletaryasını ve emekçi katmanlarını gündeme girmiş proleter devrim görevleri temelinde, sermayeye karşı sosyalizm mücadelesi temelinde eğiteceğine, anti-feodal demokratik görevler hayalleriyle oyalar. Bilinç netleşmesine değil, bulanıklığına yolaçar.

Dolayısıyla, TDKP'nin tarım programı, marksist değil küçük-burjuva bir programdır. Kapitalist bir toplumda proleter sınıf bakış açısının değil, küçük-burjuva bakış açısının ifadesidir. Sınıf ilişkilerini netleştiren ve sınıf mücadelesini geliştiren değil, ilişkileri karartan ve gizleyen, mücadeleyi yumuşatan bir programdır. Tarım proletaryası ile “zengin köylülük” (kır burjuvazisi) arasında, olmayan bir feodalizme karşı birlik adı altında, bir sınıf işbirliği programıdır.

Bütün bunlar kapitalist bir toplumda, narodnik önyargıların doğal ve kaçınılmaz olarak yarattığı sonuçlardır. Narodizmin kapitalist bir toplumda liberalizme dönüşmesi bundandır.

Şunu da ekleyelim ki, TDKP tarım programının yaşamla çeliştiğini hissetmiştir. “ınatçı gerçekler” bu alanda da hayli gedikler açmıştır. Örneğin, köylülük içindeki sınıf farklılaşması arada bir vurgulanır. Zengin köylülüğün esas olarak gericiliğin safalarına eğilim gösterdiği ve gericilikle birleştiği belirtilir. Ama bunlar “feodalizme ve emperyalizme karşı ve tüm köylülükle birlikte” temel önermesini hiç de etkilemez. Zengin köylülüğün gericileşmesi ve karşı-devrim kampına geçmesi olgusunun, sınıf ilişkilerinin gelişme düzeyi ve gerçek niteliği açısından neyi ifade ettiği, ne anlama geldiği üzerinde bir an bile düşünülmez. “Anti-feodal köylü toprak devrimi” düşüncesi sürdürülmekle kalınmaz, “devrimin özü ve temeli” ilan edilir. Böyle olunca, açılan “gedikler” yalnızca eklektizmi ifade eder. Ve hep vurguladığımız gibi eklektizm bir çözüm değildir, yalnızca “aldatıcı bir doygunluk verir” ve gerçekte ise her şeyi karmakarışık hale getirir.

(*Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, Eksen Yayıncılık, 1. baskı, s.140-143)

III. BÖLÜM

Devrim ve strateji sorunları

Tartışmanın değişen eksenini ve yeni tarafları

M.Yılmaz, “*Temel Çelişki*” ve *Sosyalist Devrim* ara başlığı altında ele aldığı devrim sorununa *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*’den (s.149) bir pasaj aktararak başlıyor. Kapitalist bir toplumda, emek-sermaye çelişmesini ve çatışmasını bir başka şeyle karartmanın, onu olgunlaşmamış sayarak “ileriki bir safha”ya ertelemenin, “küçük-burjuvazinin ara sınıf konumunun bir ifadesi ve yansıması” olduğunu vurgulayan bu pasaja, yazar kendi payına şu yorumu ekliyor:

“Bu tespit, TDKP, TKP-ML gibi ‘burjuva ve proletarya arasındaki çelişkiyi olgunlaşmamış’ olarak gören siyasi eğilimlerin konumunu çok iyi tanımlıyor. Sınıflar kopuşmasını kendi gerçekliği içinde göremeyen bu siyasetler, kaçınılmazca onu kaba değerlendirmelerle örtmektedirler.” (s.42)

İki sayfa sonra, yine aynı konuda, bu kez şunlar söyleniyor: “Emek-sermaye çelişmesini karartmak gericiştir. ‘Proletarya ve burjuvazi arasındaki çelişkinin olgunlaşmadığını’ iddia etmek tam bir köylü bakış açısıdır. Sınıflar savaşı gerçekliğinden uzak bir dar kafalıdır. Ancak bütün bunlar yanında, mücadeleyi sürükleyen ana halkayı yakalayamamak da sınıf mücadelesini başarısızlığa mahkum edecek bir körlük olurdu. Proletarya, tüm burjuvaziye karşı mücadele ederken, aynı zamanda şehir ve kır küçük-burjuva tabakalarıyla birlikte, tekel dışı burjuvaziyi tecrit ederek, Finans-kapitale karşı henüz demokratik muhtevalı mücadelesinin başını çekebilmelidir.” (s.44)

Bunlar tüm yazısı boyunca M.Yılmaz’ın izlediği belirgin bir tutumun devrim sorunu üzerinden yeni örnekleridir. ‘70’lerin maocu gruplarıyla araya, **bugün artık geride kalmış** geri iktisadi tahliller ve onların bazı geri sonuçları üzerinden bir sınır çizmek, böylece, bu gruplarla devrim ve iktidar sorunlarında temelde aynı olan bakış açısı ortaklığını gizlemeye çalışmak tutumudur burada sözkonusu olan. Daha önce köylü sorununu ele alırken bunun hiç de inandırıcı bir girişim olmadığını görmüştük. Dr. Hikmet Kıvılcımlı’nın demokratik devrim anlayışına ilişkin olarak yazar tarafından yapılan özetleme, aynı şekilde, bu inandırıcı olmayan girişimi bize daha geniş bir çerçevede gösteren bir başka örnek olmuştur. Şimdi ise yukarıya aktardığımız sözlerden görüyoruz ki, temel çelişki sorununda da durum farklı değildir. Salt terminolojiye ilişkin kalan farklılıklar bir yana bırakılırsa, M.Yılmaz’ın “ana halka”sı, gerçekte dünün ve bugünün devrimci-demokrasininin ortak “halka”sıdır. Bunun bilinmemesi mümkün değildir. Zira yazarın konu aldığı *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, baştan sona, devrim ve iktidar sorunları çerçevesinde bu gerçekliği işliyor. Yazar geleneksel hareketle bu açık ortaklığını yüreklilikle kabul ederek karşımıza çıkabilir, kendi platformunu bu çerçevede savunabilir, bize de her türlü eleştiri ve ithamını dilediğince yöneltebilirdi. Fakat hayır, o iki satır üstte birileriyle sözde araya sınırlar çizmek, fakat dönüp iki satır altta onlarla aynı platformdan konuşmak gibi bir tutarsızlığa özel

bir eğilim duyuyor. '70'lerin iktisadi yapı tahlilleri sözkonusu olduğunda kuşkusuz belli bir anlamı olan bu çaba, devrim ve iktidar sorunları sözkonusu olduğunda, kendi platformunu savunmak konusunda yazarın güçsüzlüğüne bir gösterge olmaktan öteye bir anlam taşımıyor.

Komünistler, yayını M. Yılmaz'ın yazısını önceleyen *Teori ve Program Sorunları* başlıklı derlemeye yazdıkları kısa *Sunuş*'ta, şu gözlem ve değerlendirmelere özellikle yer vermişlerdi:

"Kendini farklılıklarıyla, özgünlükleriyle tanımlamaya ayrı bir özen gösteren 'devrimci-demokratik hareketimiz'in, gerçekte, gerek dünya görüşü ve gerekse temel programatik görüşler bakımından ortak bir payda etrafında birleştiğini ileri sürmek ve kanıtlamak, '80'lerin ikinci yarısında şekillenen marksist-leninist hareketin temel önemde bir ideolojik başarısı oldu.

"Bir dizi genel gelişmenin de yardımıyla, demokratik-devrim programlarının geçmişte çok abartılan iç nüansları şimdi artık önemlerini yitirdiler. Her bir 'özgün' programda ayrı ayrı yaşanan budanma ve kan kaybı, onları 'demokrasi' ya da siyasal özgürlük talebi etrafında aynileşen bir tek yalın program haline getirdi."

"Devrimci demokrasiyi oluşturan bir dizi grup bugün de kendi aralarında bir ideolojik tartışma ve mücadele yürütüyorlar. Ama dikkate değer nokta, bunun artık geçmişteki gibi programa ilişkin olmaktan çok, güncel siyasal sorunlarla sınırlı kalmasıdır. Teorik dayanaklarıyla birlikte program tartışması, artık geçmişteki gibi devrimci demokrasinin nüanslar üzerine süren bir iç sorunu olmaktan çıkmış, devrimci demokrasi ile proleter sosyalizminin şahsında gerçek taraflarını bulan, dünya görüşü ve bu çerçevede mücadelenin ve devrimin temel ve taktik sorunlarını kapsayan bir tartışmaya dönüşmüştür. Taraflardan ilkinin, üzerinde durduğu temele güvensizlikten ötürü, bu alanda henüz açık bir tartışmadan kaçması bu gerçeği değiştirmez. Dahası, 'iç' sıkıntılarının çoğalması bu tartışmayı kendiliğinden zorlayacak ve genelleştirecektir." (*Teori ve Program Sorunları*, Eksen Yayıncılık, s.7-8)

Bu değerlendirmeler Kasım 1990, M.Yılmaz'ın önümüzdeki yazısı ise Mart 1991 tarihlidir ve kendi cephesinden bu değerlendirmeyi doğrulayan bir ömektir. Yazar "TDKP ve EKİM Eleştirisi" başlığı altında yalnızca EKİM'i tartışabilmiştir. TDKP'yi sözkonusu ettiği her yerde, bu hep eski, yani '70'lerin TDKP'sidir. İşaret ettiği farklılıklar ise, ya yapay ve zorlamadır, ya da bugün artık geride kalmış sorunlarla ilgilidir.

Fakat tam da burada özellikle altını çizmemiz gereken önemli bir nokta var. Geri iktisadi tahlilleriyle TKP-Kıvılcım'ın (bu arada Dev-Yol'un, Kurtuluş'un vb.) gerisinde kalan '70'lerin TDKP'si, devrim sorunlarına yaklaşımıyla yine de TKP-Kıvılcım ve benzerlerinden daha ileridedir. Çelişkili gibi görünen bu sonuç, *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* bütünlüğü içinde incelendiğinde, kolayca anlaşılabilir bir gerçek olarak çıkar ortaya. Eski TDKP'nin tutarsızlığı, soyut formüllerin esiri olarak topluma geriden bakmak, bundan devrim sorunu üzerine geri sonuçlar çıkarmak olmuştur. Kendi soyutluğu içinde ele alındığında, nesnel gerçeklik karşısındaki bu kaba tutarsızlığın kendi içinde yine de mantıksal bir tutarlılığı olduğu görülür. Öte yandan, TDKP, nesnel toplumsal gerçeklerden tümüyle uzak da duramamış, bir çok keresinde bunları dile getirmiş, bunu yaptığı durumlarda ise, her zaman olmasa bile, bir çok keresinde daha ileri sonuçlara işaret etmekten de kendini alamamıştır. *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*'de, yeri geldikçe ve özellikle program bölümünde, bu olguya açıklıkla işaret edilmiştir. Özellikle program bölümünde; zira TDKP programı, tüm bu tutarsızlıkların ve eklektizmin en ileri düzeyde bir özeti ve aynasıdır.

Ne var ki, tüm bu tutarsızlıklarına rağmen, TDKP'nin 1980 tarihli bu programı da, aynı şekilde, TKP-Kıvılcım'ın 1990 tarihli programından her bakımdan daha ileridedir. Girişinde "nihai amaç"a ilişkin olarak yeralan bir kaç cümle olmasaydı, TKP-Kıvılcım'ın programında sosyalizmin izini bulabilmek gerçekten imkansız olurdu. Bu, kelimenin gerçek anlamında, mevcut toplumu tam demokratikleştirmek ve "çağdaş" uygarlık düzeyine yükseltmek programıdır. 1954 tarihli Vatan Partisi programından

uyarlama bir programdan da başka türlü bir sonuç zaten beklenemezdi.

Dolayısıyla biz, dünkü TDKP ve benzerleri bugünkü TKP-Kıvılcım ve benzerleri ile aynı noktaya gelmişlerdir derken, bir ileriye çıkışı değil, tam tersine, gerçekte bir geriye düşüşü vurgulamış oluyoruz. Dünkü TDKP topluma geriden bakıyor, fakat gördüğünü sandığı bu gerilikten kendi mantığı içinde devrimci sonuçlar çıkarıyordu. Dahası, nesnel gerçekle yüzyüze kaldığı, onu teslim ettiği durumlarda sosyalist sonuçlara eğilim gösteriyordu. Oysa bugünkü TDKP, bugün artık toplumun gelişme düzeyini, temel sınıf ilişkilerini, bunların ifade ettiği çelişmeleri doğru görüp de buna rağmen eski siyasal ufkunu koruduğu bir durumda, kelimenin tam anlamıyla, geriye düşmüş oluyor.

TDKP programının temel karakteristiklerinden biri, onun eklektizmiydi: “Bu bir, iki arada bir derede programıdır. Bayrakların, demokrasi bayrağı ile sosyalizm bayrağının karıştırılmasına dayanır. Proletaryanın sınıf konumunun ve ufkunun ifadesi olmak, belirli bir tarihsel andaki temel ve güncel hedeflerini ve görevlerini aydınlatmak özelliğinden yoksundur. Tersine, proletaryayı küçük-burjuva konuma çekmek, onun temel sosyalist istemlerini demokratik devrim ufkü içinde ele almak ve yorumlamak eğiliminin, bu evrensel küçük-burjuva eğilimin bir ifadesidir.” (*Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, s.187)

Kaba eklektizmiyle bu program, bayrakların netleşmesi ihtiyacını dayatıyordu. Bu netleşme ileriye ya da geriye doğru yaşanabilirdi. İleriye, yani sosyalist cumhuriyet ve sosyalizm programına; geriye, yani küçük-burjuva demokratik cumhuriyet ve “demokratik kapitalizm” programına. (Bu sonuncusuna anti-tek demokratik devrim programı da denebilir). TDKP’nin kendi iç ayrışması da zaten bu iki doğrultuda yaşandı. EKİM, TDKP ve benzerlerinin program alanında vardıkları uç sınırlar üzerinden ileriye sıçrayabilmenin somut bir ifadesi oldu. TDKP’nin kendisi ise, yeni dönemde sözü edilen ikinci yolda evrimleşti. Dünkü benzerleri de (bugün MLKP-K adı altında birleşen TKP-ML Hareketi ve TKİH) ideolojik sınırlar içinde onunla benzer

olan bir evrim yaşadılar ve teslim etmek gerekir ki daha yürekli davrandılar. Siyasal demokrasiyi ve “demokratik kapitalizm”i açıkça yeni devrim stratejilerinin temeli yaptılar. (Eleştirisi için bkz. *Teori ve Program Sorunları*)

Düne kadar toplumun nesnel gelişme düzeyine geriden bakanlar da böylece “ileri”ye çıkmış, geleneksel devrimci hareket bugün artık siyasal demokrasi programında, aynı anlama gelmek üzere, burjuva toplumun tam demokratikleşmesi hedefinde birleşmiştir. Yeni dönemin tasfiyeci-liberal yozlaşmalarının kaynağı olan bu yeni konum, halkçı-demokratizmin evrensel planda kendi evrimi içindeki değişimine de uygun düşmektedir. Toplumsal gerçeklikten kopuk devrimci ütopyaları olan halkçı-devrimcilik, nesnel gerçeklikle yüzyüze gelip bunun karşısında artık diremediği bir noktada, bir yol ayrımıyla yüzyüze kalır. Proletaryanın sınıf konumuna ve devrimci ufkuna uygun düşen bir ideolojik-politik platforma, proleter sosyalizmine sığayamadığı takdirde, liberalizmle sonuçlanan bir siyasal dejenerasyon sürecine girer. Ya da bu iki doğrultuda bir iç ayrışma ve saflaşma süreci yaşar.

Rus devrimci Narodizmi bize bunun klasik bir örneğini sunar. ‘60’lı ve ‘70’li yıllarda (milli kurtuluş hareketleri dalgasının gücüne, ve tersinden ise, uluslararası devrimci işçi hareketinin zayıflığına da bağlı olarak) özel bir yaygınlık kazanan çağdaş devrimci küçük-burjuva sosyalizmi ise, o günden bugüne, bize bunun sayısız örneklerini sunmaktadır. Özellikle 1989 çöküşü ile güç kazanan dünya ölçüsündeki gerici dalga son yıllarda bu liberal dejenerasyona ayrı bir kuvvet kazandırmıştır.

Son bir noktaya daha değinelim. *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, baştan sona, devrim ve iktidar sorunları ekseninde yürütülen bir program tartışması ve eleştirisidir. Tartışılan ve eleştirilen, geleneksel devrimci hareketimizin, iktisadi dayanakları yönünden olmasa bile (ki bugün artık bu fark da aşılmıştır) temel sınıfsal mantığı bakımından aynı olan, ortak devrim anlayışının eleştirisidir. TDKP bu eleştiriye yalnızca bir vesiledir. Kaldı ki, devrim sorununu dolaysızca ele alan üçüncü ve dördüncü bö-

lümelerde, genel devrimci hareketten yola çıkılmakta, TDKP'nin kendine özgü konumu da bu genel çerçeve içinde ele alınmaktadır. Dolayısıyla, geleneksel hareketin bir mensubu olarak M.Yılmaz'ın *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*'in eleştirisi adına gündeme getirdiği hemen tüm temel meselelerin yanıtı, gerçekte, eleştirdiği kitapta zaten mevcuttur.

Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm'de üzerinde yeterince durulmayan bazı meseleler olduğu varsayılrsa bile, hiç değilse yazarın tartıştığı sorunlar üzerinden bakıldığında, bunlar, bu kitabı önceleyen başka bazı yazılarımızda yer almaktadır. *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*'i tartışırken *Devrimci Harekette Reformist Eğilim* kitabına da başvuran yazar, bu aynı şeyi, örneğin *Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış ve Platform Taslağı* ile *Teori ve Program Sorunları* için de yapabilir. Bunu yapsaydı görecekti ki, "küçük-burjuvazi sorunu"ndan "büyük burjuvazi" sorununa, yeterince açık bulmadığını söylediği devrimin sınıf güçleri sorunundan demokrasi mücadelesinin ele alınışına kadar, tartıştığı hemen her şeyin yanıtı, bu kitaplarda fazlasıyla mevcuttur. Elbette tüm bunlara yine de itiraz edebilir, onları kendince eleştiriye tabi tutabilir. Fakat bu durumda, hem "muğlak" saydığı konularda açıklığa kavuşmuş olurdu. Ve hem de, tartışmakta olduğumuz sorunları, yeniden ve üstelik geri bir noktadan tartışma gündemine getirmekten kaçınmış olurdu. Dolayısıyla biz de, tartışmayı ulaşılmış bulunulan bu açıklık üzerinden, demek oluyor ki, daha ileri bir düzeyden sürdürmek durumunda kalırdık.

Özetle demek istiyoruz ki, temel noktalarda M.Yılmaz'ın yeni bir şey söylememiştir. Ya da, bugüne dek söylenilemeyenleri, kendine özgü bir terminoloji içinde bir kez daha yinelemekten öteye gidememiştir. Buna şaşırıyoruz. Geline aşamada demokratik devrimciliği savunmanın belli sınırları ve argümanları vardır. M.Yılmaz'ın de elinde olmayarak bu aynı çerçeve içinde dönüp durmuştur.

Proleter devrim ve “ilk elden” yapılabilecekler üzerine

Emek-sermaye temel çelişkisinin karartılması eğilimine yöneltilen eleştiriyi olumlayan M.Yılmaz, fakat H. Fırat “kendi mantığıyla çok da tutarlı olmayan şu sonuca varır” diyerek, önce şu aktarmayı yapıyor: “Kapitalist Türkiye’nin gündeminde sermaye iktidarına son vermek, uluslararası kapitalizmin cephesini Türkiye’de yarmak, büyük kapitalist mülkiyetin tasfiyesini ilk elden gerçekleştirmek temel görevleriyle yüzyüze bir proleter devrim vardır.” (*Devrimci Demokrasî ve Sosyalizm*, s.176)

Yazar aktarmanın ardından yoruma geçiyor: “Evet, Türkiye’nin gündeminde ‘ilk elden büyük kapitalist mülkiyetin tasfiyesini’ gerçekleştirecek ‘bir devrim’ vardır. Demek ki devrimimizin mızrak ucu ‘tüm sermayeye’ değil de ‘büyük sermayeye’ yönelmiştir.” (s.42)

M.Yılmaz H. Fırat’ta sözde tutarsızlık bulmaya çalışırken, çok temel ve aynı ölçüde de açık bir sorunda, şaşkıncı ölçüde bir karışıklık içinde olduğunu sergilemiştir. Tam da devrim sorunu üzerine kalem oynatılırken yaşanabilen böyle bir karışıklığı biz ancak şaşkınlıkla karşılayabiliriz. Sermaye iktidarını devirmek ile “ilk elden” büyük kapitalist mülkiyetin tasfiyesini gerçekleştirmek arasında bir çelişki bulabilmesi için insanın, proleter devrimin teorisi ve tarihsel pratiği hakkında tümüyle bilgisiz olması gerekir.

Sermaye iktidarı bir sınıf egemenliğidir; bu sınıf egemenliğine son vermek devrimin temel siyasal sorunudur ve proleter devrimin stratejisinin esasıdır. Oysa büyük kapitalist mülkiyeti tasfiye etmek, zafere ulaşmış devrimin iktisadi alandaki “ilk elden” bir uygulamasıdır. Her proleter devrim kendi ilk adımında ancak bunu yapabilir. Orta ve küçük ölçekli kapitalist mülkiyetin tasfiyesi ancak zaman içinde bunu izleyebilir. Kapitalist mülkiyet tüm burjuvazinin elinden derece derece koparılıp alınacaktır. Bunun zamanını ve hızını, siyasal faktörlerin ve mücadelelerin yanısıra, üretici güçlerin gelişme düzeyi, ve bununla da bağlantılı olarak, proletarya iktidarının iktisadi ve sosyal yaşamı

örgütlenme yeteneği belirler. Fakat her halükarda, büyük sanayi ve ticaret işletmelerini, bankaları, sigorta şirketlerini, madenleri, enerji kaynaklarını, ulaşım ve iletişim ağını, büyük kapitalist çiftlikleri vb. sosyalist kamu mülkü haline getirecek ve dış ticaret tekeli kuracak olan, böylece de ekonominin belkemiğini ve sinir merkezlerini kendi denetimine alacak olan proletarya iktidarı, bu sayede, kapitalist mülkiyeti öteki varlık ve etkinlik alanlarından da, mümkün mertebe hızlı bir biçimde tasfiye etmek yoluna gidecek, bu olanağa sahip olabilecektir.

Bunlar bilinmez şeyler midir, ya da bunları anlamak gerçekten o kadar güç müdür? Fakat gariptir ki M.Yılmazır bunları bir türlü anlayamıyor. Bunun ilk örneğini bize köylü sorunu (küçük-üretici köylülük) bölümünde “Hiçbir ‘proleter devrimi’ kırlarımızdaki bu üretim ilişkilerini bir çırpıda değiştiremez” derken vermişti. Hiçbir proleter devriminin bunu bir çırpıda değiştiremeyeceği, dahası, o zaman da hatırlattığımız gibi, bunu orta ölçekli kırsal işletmeler için bile yapamayacağı kuşkusuz tamamen doğrudur da, M.Yılmazır’ın bunu alıp da devrim aşamasına ve devrim stratejisine temel bir dayanağa dönüştürmesi tümüyle yanlıştır.

M.Yılmazır’ın bu yaklaşımında belirgin bir ekonomist bakış açısı var. Onun temel hatası; devrimin ilk elden alabileceği iktisadi tedbirlerin kapsamı sorunu ile, sınıflar ilişkisini ve devrimin temel siyasal sorunlarını birbirine karıştırmaması, bu ikisi arasında bir özdeşlik ve çakışma aramasıdır. Oysa arada kopmaz bir bağ olmakla birlikte, bunlar yine de tümüyle ayrı sorunlardır.

Köylü sorunu bölümünde Lenin’in Komünist Enternasyonal’in İkinci Kongresi’ne sunduğu *Tezler*’de zengin köylülük üzerine söylediklerine atfımızı okur hatırlayacaktır. Orada atıfla yetinmiştik, burada aktarma yapmak zorundayız. Zira bu, sorunu anlatabilmek ve anlaşılabilir kılabilmek için bir bakıma daha uygun bir yoldur.

Zengin köylülüğün iktisadi özelliklerini tanımlayan Lenin, sözlerine şöyle devam ediyor: “Devrimci proletaryaya açıkça ve kesin bir şekilde düşman olan burjuva katlar içinde en kalabalı-

ğı budur. ... Proletaryanın kentlerdeki zaferinden sonra, bu tabakanın, kaçınılmaz olarak karşı-devrimci nitelikte her çeşit direnme, sabotaj ve doğrudan doğruya silahlı mücadeleye başvurması kaçınılmazdır. Bunun içindir ki, ideoloji ve örgütlenme alanında, proletarya, bu unsuru bütünüyle zararsız hale getirmek için gerekli güçlerin hazırlığına hemen başlamalıdır; sanayi kapitalistlerinin üstesinden gelirken, aynı zamanda, ilk karşı koyma girişimi halinde, bu tabakaya en kesin, en amansız, en ağır darbeyi vurmalıdır; ... “ (İşçi Sınıfı ve Köylülük, Sol Yayınları., s.411-412)

Tabiyatıyla bu, işin sosyal-siyasal cephesidir, sınıflar mücadelesi ve devrim stratejisi alanıdır. Fakat Lenin, hemen izleyen paragrafta, sorunun iktisadi cephesine, “ilk elden” alınabilecek iktisadi tedbirler alanına geçerken, bu kez şunları söylüyor: “Ama büyük toprak sahibi köylülerin (zengin köylülük-HF) toprağının kamulaştırılması bile, iktidara ulaşmış proletaryanın ilk görevi asla olamaz; çünkü maddi, özellikle teknik koşullar, sonra bu işletmelerin kollektifleştirilmesinin toplumsal koşulları henüz bir araya gelmemiştir.” Bazı istisnai hallere ve özel koşulların gereği olabilecek uygulamalara değinen Lenin; “Ama, genel kural olarak”, proletarya devleti iktidarı, bu tabakanın topraklarını “ellerinde bırakmalı, ancak emekçiler ve sömürülenler iktidarına karşı koydukları zaman bunlara elkonmalıdır”, diyerek sürdürüyor sözlerini. (Age., s.412)

Bu sorunları böyle uzun aktarmalar yapmak zorunluluğu duymadan ve daha yıllar öncesinden eie almıştık. (Örneğin bkz. *Teori ve Program Sorunları*). Ne var ki, demokratizmin nispeten ileri teorik temsilcileri bile bu denli bir anlamama ya da anlayamama tutumu sergilediklerine göre, tartışmayı daha ileri düzeylere çıkarabilmenin de bir güvencesi olarak, bu kez aktarmalardan kaçınamayız.

Lenin’in bu görüşlerine (ki bunlar devrimler deneyimi ışığında formüle edilerek Komünist Enternasyonal’e sunulmuş temel tezlerdir) M.Yılmaz’ın muhakeme tarzıyla yaklaşacak olursak eğer; özel ve istisnai durumlar dışında, “ilk elden” zengin köylülüğün topraklarına dokunamayacağımıza ve bu anlamda

“devrimin mızrak ucu” yalnızca büyük burjuvazi ve büyük toprak sahiplerine yöneleceğine göre, devrimi henüz burjuva demokratik aşamada saymamız gerekir. Neyleyelim ki Lenin bu tezlerde burjuva devriminin değil fakat tam da proleter devrimin sorunlarını tartışıyordu. Ve bu tartışmayı yaparken, arkasında marksist teorinin o güne kadarki zengin birikimi ve önünde Ekim Devrimi ile Avrupa’da onu izleyen başarısız devrimlerin canlı deneyimi duruyordu.

Dolayısıyla sermaye iktidarının devrilmesi gibi **siyasal** bir sorunu alıp da proletaryanın devrimci iktidarının “ilk elden” uygulayacağı **iktisadi tedbirler** alanı ile karıştırmak (ve bundan H. Fırat payına sözde tutarsızlıklar çıkarmak), M.Yılmaz’ın kafa karışıklığını göstermekle kalmaz, ondaki demokratizm saplantısına ve güçlü burjuva demokratik önyargılara yeni bir sağlam kanıt da oluşturur. Şunu da ekleyelim ki, onun bu “devrimin mızrak ucu” teorisi, demokratik devrimi gerekçelendirmede, küçük-burjuva demokratizminin hemen tüm temsilcilerinin ortak argümanı durumundadır.

Fakat bu meseleyi hiç de Lenin’den zengin köylülükle sınırlı görüşler aktarmayla bırakmak niyetinde değiliz. *Komünist Enternasyonal Programı*’nın dünya komünist hareketi tarihindeki yeri ve anlamı herhangi bir özel açıklama gerektirmez sanıyoruz. Bu programın dördüncü bölümünün üçüncü maddesi, *Proletarya Diktatörlüğü ve Mülksüzleştirilenlerin Mülksüzleştirilmesi* başlığını taşıyor ve şöyle başlıyor: “Muzaffer proletarya ele geçirdiği iktidarı *iktisadi devrim için*, yani kapitalist mülkiyet ilişkilerinin devrimci bir biçimde sosyalist üretim ilişkilerine dönüştürülmesi için bir *kaldıraç* olarak kullanır. Bu muazzam iktisadi devrimin başlangıç noktası, büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, yani *burjuvazinin tekelci mülkiyetinin proletarya devletinin mülkiyetine dönüştürülmesidir*”. (*Komünist Enternasyonal Programı*, Aydınlik Yayınları, 1977, s.53, tüm italikler orijinalinden)

Burada iki şeye birarada dikkat edilmelidir. İlkin, **siyasal devrim**, yani sermaye iktidarının devrilmesi ve iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesiyle, **iktisadi devrim**, yani kapitalist

mülkiyetin tasfiyesi arasında açık bir ayırım yapılmaktadır. İkinci olarak ise, “devrimin **başlangıç noktası**” olarak tanımlanan ve orijinalinde özel bir tutunıla vurgulanan görevler, “büyük kapitalist mülkiyetin ilk elden tasfiyesi” (H. Fırat) görüşüyle olduğu gibi **örtüşüyor**. Dolayısıyla, M.Yılmaz’ın demokratik devrime dayanak yapmaya çalıştığı “devrimin mızrak ucu” teorisi, gerçek proleter devrim perspektifi karşısında her türlü dayanaktan yoksundur.

Komünist Enternasyonal Programı’nın aynı bölümünün 4. maddesi ise “*Proletarya Diktatörlüğünün İktisadi Siyasetinin Ana Hatları*” başlığını taşıyor ve kendi içinde dört alt maddeden (“yol gösterici ilke”den) oluşuyor. İkinci alt maddenin ilk paragrafı aynen şöyle başlıyor: “Aşağıdaki nedenlerden dolayı üretimin devletleştirilmesi kural olarak, küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri (köylüleri, esnafı, bağımsız zanaatkarları, küçük ve orta tüccarları, küçük imalatçıları) kapsamamalıdır.”

Sıralanan iki nedenden ikincisi, şöyle tanımlanıyor: “İkinci olarak, proletarya iktidarı ele geçirdikten sonra, özellikle de diktatörlüğünün ilk aşamalarında, sadece kapitalizmi ortadan kaldırmak için değil, aynı zamanda küçük ve orta büyüklükteki üretim birimlerini derhal sosyalist bir temelde örgütlemek için de yeterli bir örgütlenme yeteneğine sahip olmayacaktır.” (Age., s.60)

Zannediyoruz bu kadarı yeterli açıklıktadır ve artık yeterlidir. M.Yılmaz, az önceki aktarmanın devamını ve dahası bir bütün olarak bu programın dördüncü bölümünü (*Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş Dönemi ve Proletarya Diktatörlüğü*) okursa eğer, H. Fırat’ta sözünü ettiği türden bir tutarsızlık aramanın boş bir çaba olduğunu anlamakla kalmayacak, yanısıra, “devrimin mızrak ucu” teorisinin, kendi burjuva-demokratik önyargılarına dayanaklar arama öznel çabasından öteye bir değer taşımadığını da açıklıkla görecektir. *

---

* Sosyalizmin sorunları üzerine yazılar yazdığı bilinen, bu yazılarında, üretim tekniği bakımından geri işletmelere dönük zamansız kollektifleştirmelerin yaratacağı aşırı bürokrasiye ve bunun yozlaştırıcı

Bu sorun üzerinde biraz fazla mı durduk? Sanmıyoruz. Bu kadarı az bile sayılır. Zira bu, küçük-burjuva sosyalizminin demokratizm duvarına çarparak tökezlediği temel noktalardan biridir. Öylesine ki, M.Yılmazır bu “ilk elden” ifadesinden şu türden derin sonuçlar bile çıkarabiliyor: “Yazar, ‘ilk elden’ ya da ‘geçerken’ kelimeleri altında eksik ve güdük de olsa kaçınılmaz bir şekilde demokratik devrimi programlaştırıyor.” (s.45) Bu da gösteriyor ki, hiç de basit bir yanılıyla karşı karşıya değiliz. Söz konusu olan devrim sürecinin içinde bulunduğu temel tarihsel aşama, dolayısıyla devrimin niteliği ve programı gibi temel ve canalcı sorunlardır.

Demokratizm ufkunda boğulmuş bu insanların aynı zamanda birer proleter devrim hayranları olduğunu söylemek okuru bir an için şaşırtacaktır. Fakat dediğimiz doğrudur; bunlar proleter devrime öylesine hayrandırlar ki, onu öyle abartır ve idealize ederler ki, tam da bu yolla, onu bir saçmalığa, ulaşılmaz ve erişilmez bir ütopyaya çevirirler. Onlara göre bir proleter devrim, “ilk elden”, yalnızca büyük kapitalist mülkiyeti değil fakat tüm kapitalist mülkiyeti, yalnızca büyük sermayeyi değil fakat tüm sermayeyi silip süpüren bir devrimdir. Ve eğer böyle değilse, bir devrim “ilk elden” yalnızca “büyük”lerle işe başlıyorsa, demek ki o, olsa olsa bir demokratik devrim olabilir ancak. Aynı şekilde, onlara göre, bir proleter devrim yalnızca sermayeyi silip süpürmekle, yani yalnızca sosyalist nitelikteki görevlerle yüz-yüzedir; eğer bir devrim, “geçerken” de olsa bir dizi demokratik sorunu da hallediyorsa, bu durumda yine o, olsa olsa bir burjuva demokratik devrim olabilir ancak. Zaten H. Fırat bile, her ne kadar proleter devrim lafları ediyorsa da, “ilk elden” ya da “geçerken” kelimeleri altında, “eksik ve güdük de olsa, kaçınılmaz bir şekilde”, aslında demokratik devrimi savunmuyor mu?!

etkisine geçmiş deneyimlerden hareketle dikkat çeken, bundan duyduğu kaygıyla bir tür Buharinciliğe meyleden M.Yılmazır’dan, bu “ilk elden” sorununu aslında çok kimseden daha kolay anlaması beklenirdi.

Proleter devrim sorununun bu muhakeme tarzına şapka çıkarılır ancak. Bu insanlar bilmelidirler ki, burada doktrinerlik, darkafalılık, bir şeyi aşırı idealize ederek saçmalığa vardırma vb., vb. vardır ama, proleter devrim üzerine, teorinin ortaya koydukları ve tarihsel deneyimin gösterdikleri ışığında bir kavrayışın zerrisi yoktur. Proleter devrimin bu tür bir aşırı abartısı ve idealizasyonu, gerçekte, onu olanaksız kılmaya varır ve tersinden olarak, burjuva demokratik devrime mutlaklaştırılmış bir tarihsel temel yaratmaya hizmet edebilir ancak. Zira bu bakış açısıyla ve “ilk elden” sorununun bu ele alınışıyla, yalnızca Türkiye’de değil, neredeyse tüm kapitalist ülkelerde, demokratik devrim programına bir tarihsel temel var demektir. Modern revizyonizmin “anti-tekel demokratik devrim” temel tezinin anlamı ve işlevi de zaten budur. M.Yılmaz’ın 47. sayfada tekeli burjuvazi ve tekel-dışı burjuvazi ayrımı ve “genel olarak ‘burjuvazi’ içinden sivrilmiş finans kapitalin egemenliği” gerçeği üzerine söyledikleri, “emperyalizm çağında” ortaya çıkan ve asıl tipik ifadesini “emperyalist anayurtlarda” bulan bu temel olgudan demokratik devrim için çıkardığı sonuçlar, onun sözünü ettiğimiz revizyonist tezin kapsamında düşündüğünü göstermektedir. Bunu daha sonraki bir bölümde daha yakından göreceğiz.

Demokratizmin öylesine bir düşünüş tarzı vardır ki, buna göre, eğer bir ülkede kapitalist gelişmenin tekeli biçimi ekonomiye ve topluma egemen hale gelmişse, tekeli burjuvazi siyasal ve iktisadi planda sağlam bir tekeli egemenlik kazanmışsa, bu, proleter devrimin ve sosyalizmin değil, fakat tersine, demokratik bir devrimin zorunluluğunu gösterir. Zira “tüm burjuvazi”nin değil, fakat tekeli burjuvazinin egemenliği vardır; devrimin yıkacağı egemenlik “tüm burjuvazi”nin sınıf egemenliği değil, fakat tekeli burjuvazinin “zümre egemenliği”dir. Burada karışıklık ve saçmalık diz boyudur; fakat çağdaş kapitalizm üzerine bilimsel teoriden, onun neden proleter devrimin arifesi olduğuna dair temel markist-leninist düşünceden eser yoktur. Kapitalizm gelişmesini hep daha dar bir mali-sermaye oligarşisinin toplum üzerindeki çok yönlü egemenliği doğrultusunda sürdürdüğüne göre, bu düşü-

nüş ve mantık içerisinde, proleter devrim ve sosyalizm de, hep ve mutlak olarak, sonraki bir aşamaya kalır. Bu düşünüş tarzı, böylece, demokratik devrimin evrensel çapta bir mutlaklaştırılması saçma sonucuna gider varır.

Demokratizm, tam da proleter devrimi ve sosyalizmi tarihsel olarak olanaklı kılan ve gündeme sokan temel olguyu alıp, bunu proleter devrimin ertelenmesine bir gerekçeye dönüştürüyor. Bu salt bir ideolojik yanılğı mıdır? Elbette değil. İdeolojik yanılğının ötesinde, bu davranışın katı bir sınıf mantığı vardır. Tekelci ve bağımlı olmayan bir milli kalkınma yoluna özlemi olan küçük-burjuva aydınının düşünüş tarzıdır buradan yansıyan. *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, TDKP'nin konumunu ve düşünüş tarzını bu açıdan ele alır. Onun asalak ve bağımlı tekelci sermaye karşısında, üretici ve milli sermayeye ("tekel-dışı orta burjuvazi"ye) ilişkin narodnik hayallerini sergiler. "*Nasıl Bir Kapitalizm?*" Sorunu ve Sonuçları" ile "*Narodnik Önyargular*" başlıklı ara bölümlerde sorun bu açıdan genişçe tartışılmıştır. "*Küçük-Burjuva Devrim Teorisi*" başlıklı üçüncü ana bölümde ise aynı sorunun siyasal sonuçları ortaya konulmuştur. (Bkz. özellikle s.140-150)

M.Yılmazeler'in tutumu da temelde farklı değildir. Dahası, daha da kötüdür. Onlar da "finans kapital"e karşı mücadeleyi sosyalist değil, fakat demokratik muhtevada ele alırlar; "finans kapital"ın tasfiyesini proleter devrimin değil, demokratik devrimin bir sorunu olarak görürler; "finans kapital" mülkiyetine el koymayı sosyalist nitelikte bir kamulaştırma değil, fakat demokratik nitelikte bir "ulusallaştırma" sayarlar; ve nihayet, finans kapitalin tasfiyesininin, teknik yaratıcılığa sahip milli özel girişimlere uygun zemin yaratacağını düşünürler ve bunu "teşvik" etmeyi bir program maddesi olarak vaadederler.

Aşağıdaki paragrafı, bir siyasal demokrasi ve demokratik kapitalizm programından başka bir şey olmayan *TKP-Kıvılcım Programı*'ndan (Ekonomi bölümünün "*Elverişli Sermaye*" başlığı taşıyan alt bölümünden) aktarıyoruz.

"I- ÖZEL SERMAYE: Cumhuriyetin ilk yıllarından beri

devletçiliğin imtiyazlı kayırmaları ile şekillenip irileşen, teknik yaratıcılık ve ülke ihtiyacını gözetmek yerine, en kısa yoldan kâr vurgununu daima önde tutmayı tek hedef bilmiş olan FİNANS-KAPİTAL, bütün BANKA ve ŞİRKET'leriyle tasfiye edilecek, bu banka ve işletmeler ulusallaştırılacak. Ülkemize en modern sanayi getirecek özel girişimler teşvik edilecek.” (Bkz., *Yol*, sayı:1, s.126, ya da *Türkiye Komünist Partisi-Kıvılcım Programı ve Tüzüğü*, s.36)

Bir yorum gerektirmeyecek kadar açık!

Proleter devrim ve burjuvazinin iki kesimi

M.Yılmazır hararetili bir dille, emek-sermaye çelişkisini kartartmanın “gericilik”, proletarya-burjuvazi çelişkisinin olgunlaşmadığını ileri sürmenin ise “tam bir köylü bakışaçısı” ve “sınıflar savaşı gerçekliğinden uzak bir darkafalılık” ilan ediyor. Fakat yazık ki bunu yaparken neye saldırdığını bile bilmiyor. Zira TDKP ve benzerleri, emek-sermaye çelişkisini olgunlaşmamış bir tali çelişki sayarlarken, tam da M.Yılmazır ile aynı bakışaçısından hareket etmekteydiler. Onlara göre; devrimin içinde bulunduğumuz aşamasında, devrim tüm burjuvaziyi değil, fakat yalnızca işbirlikçi büyük burjuvaziyi hedefleyecek, orta burjuvaziyi ise tecrit etmekle yetinecektir. Devrim burjuvazinin tümünü değil de yalnızca bir kesimini hedeflediği ölçüde ise, nesnel olarak demokratik sınırlar içinde kalacaktır. Ancak bu başarıldıktan sonradır ki, burjuvazinin tümünü hedef alan ve artık olgunlaşmış bulunan emek-sermaye çelişkisini çözecek olan bir sosyalist devrim nihayet gündeme girebilecektir.

Yani söyledikleri, biraz farklı terimlerle, fakat tamı tamına M.Yılmazır'ın şu söyledikleriyle aynıydı: “Proletarya, tüm burjuvaziye karşı mücadele ederken, aynı zamanda şehir ve kır küçük-burjuvazisiyle birlikte, tekel-dışı burjuvaziyi tecrit ederek, finans-kapitale karşı henüz demokratik muhtevalı mücadelesinin başını çekebilmelidir.” (S.44)

Bu doğruysa eğer, emek-sermaye çelişkisi gerçekten henüz

olgunlaşmamıştır; demokrasi mücadelesi ve tam demokratikleşmiş bir burjuva toplumu bu çelişkiyi olgunlaştıracak, böylece de “tüm sermayeye” karşı bu kez sosyalist nitelikte bir mücadeleye sıra gelecektir. Ve bu böyleyse eğer, M.Yılmaz’ın, “gericilik” ve “darkafalılık”la itham ettiklerinden farkı nedir ve nerededir? Kaldı ki onlar, gerçekte herşeye rağmen, M.Yılmaz’ın’dan bir adım ileridedirler. Zira hiç değilse ‘79’lardan itibaren, milli “özel girişimci”leri “teşvik” etmeyi programlarından çıkarmışlardır. Eklektik bir karışıklığı ifade etse bile, devrimden, demokratik cumhuriyet ve demokratik nitelikte ulusallaştırma önlemlerinden öte şeyler beklemişler, sosyalist özlemleri, kendi küçük-burjuva sınıf konumlarına uygun düşen bir bulanıklıkla da olsa ifade etmişlerdir.

Bizim ilk iki temel belgemizden biri olan *Platform Taslağı*, burjuvazinin iki kesimi, tekelci burjuvazi ile tekel dışı burjuvazi arasında, açık bir ayrım yapmaktadır (bkz. s.64-65). Kaldı ki bu ayrım, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, en gelişmişleri de dahil bugünün tüm kapitalist ülkeleri için geçerlidir.

Devrimci ve liberal kanatlarıyla demokratizm, yalnızca Türkiye’de değil fakat tüm dünyada, bu ayrımı, ulusal demokratik devrimin ya da “anti-tekel demokratik devrim”in temel bir dayanağı haline getirmiştir. Revizyonist Fransız Komünist Partisi’nin programı bile bu ayrıma dayanır. Bu ayrım her yerde ve sözde “demokrasi mücadelesi” adına, işçi sınıfını ve halk hareketini orta burjuvazinin ya da tekel-dışı burjuvazinin kuyruğuna takmakla, politik terimlerle ifade edecek olursak, burjuva reformizminin yedegine vermekle sonuçlanmıştır. Devrimcilik adına yola çıkan bir çok parti ve hareketin, tekelcilere karşı “demokrasi mücadelesi” adına, süreç içinde düzen içine evrilmesinde ve reformist bir akıma dönüşmesinde bunun çok temel bir rolü vardır.

Burjuvazinin iki kesimi arasındaki bu ayrım nesneldir. Burjuvazinin bu iki kesimi arasındaki çelişki ve çatışmalardan devrim mücadelesi sürecinde en iyi şekilde yararlanılmalıdır. Fakat bu çelişki ve çatışmaların bizzat sermaye sınıfının (karşı-devrimin) kendi iç çelişkileri olduğu da bir an için unutulmamalıdır.

Sermaye düzeni dediğimiz kurulu toplumsal-siyasal düzen, burjuvazinin bu iki kesiminin ortak varlık zeminedir. O salt tekelci büyük burjuvazinin değil, tekelci ve tekeldışı kesimleriyle bir bütün olarak sömürücü burjuva sınıfının düzenidir. Bu düzende iktisadi hayata hükmeden ve devlet iktidarını elinde tutan tekelci büyük burjuvazi (ve büyük toprak sahipleri)dir. Fakat bu “zümre”, bu yolla **bir bütün olarak sermaye sınıfının** toplumsal egemenliğini temsil eder ve sağlar. Egemen burjuva sınıfının bir parçası olarak tekeldışı burjuvazi, kendi toplumsal varlık koşulları ve sınıf çıkarları konusunda fazlasıyla bilinçlidir; demokratizmin bir türlü kavrayamadığı bu basit gerçeğin çok iyi farkındadır. Onun devrimci proletarya hareketine kesin düşmanlığı ve karşı-devrimci konumu tam da buradan kaynaklanır.

“Bu sınıfın tekelci büyük burjuvaziyle çelişkisi, kapitalist sömürünün -artı-değerin- bölüşümünden, tekellerin, büyük sermayenin iktisadi ve siyasi tekeli sınırlama isteğinden, henüz tekellerin yan kolu durumunda olmayan bazı kesimlerinin ise, tekellerin sürekli büyüyen iktisadi kudreti karşısında varlığını koruma ve sürdürme direncinden kaynaklanır. Ancak sömürücü bir sınıf olduğundan asıl çelişkisi proletaryadır ve asıl tutumu emek-sermaye çelişkisi tarafından belirlenir. Liberalizmin toplumsal temelini oluşturan bu sınıf -ki bu, büyük burjuvazinin iktisadi ve siyasi tekeli sınırlama eğiliminden kaynaklanır- bir siyasal ve toplumsal devrime şiddetle karşıdır; karşı-devrimcidir.” (*Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış-Platform Taslağı*, s.65)

Artı-değerin daha adil bir bölüşümü isteği, orta burjuvazide, “tekellerin iktisadi ve siyasi egemenliğini sınırlama doğrultusunda belli bir eğilim yaratsa bile, artı-değerle geçinen sömürücü bir sınıf olduğu için, asıl çelişkisi işçi sınıfıyladır. Temel sınıf tutumu emek-sermaye çelişkisi tarafından belirlenir. Sermaye cephesinin içinde ve emek cephesinin karşısındadır. Devrimci proletarya hareketinin karşısında, büyük burjuvazinin ve gericiliğin yanındadır. Devrimci değil, karşı-devrimcidir. Sömürüden alacağı payı artırmak gibi bir hayalle sömürü düzenini ve kapitalist mülkiyet ilişkilerini tehlikeye atmayacak kadar bilinçli

olduğunu, Türkiye'nin yakın dönem olaylarıyla defalarca kanıtlamıştır.” (*Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, s.144-145)

M.Yılmaz, sermaye iktidarını yıkan bir devrimin “ilk elden” yalnızca büyük kapitalist mülkiyetin tasfiyesine girişmekle yetinmesini bir tutarsızlık sayarken, temelde çağdaş kapitalist toplumun iç yapısını, burjuva sınıfın bir iç hiyerarşiye dayanan genel egemenliğini gözden kaçırmış oluyor. Mevcut sermaye iktidarını yıkan bir devrim, burjuva sınıf egemenliğine toptan son vermiş demektir. “İlk elden” zengin köylülüğün ya da geri teknolojiye dayalı orta ölçekli işletmelerin tasfiye edilmemesi, bu sonucu hiçbir biçimde değiştirmez. Zira temel sınıf ilişkileri iktidar değişimi üzerinden tümünden altüst olmuştur. Bu işletmeler bir süre için sahiplerinin elinde kalsalar bile, toplumsal bir sınıfın mensupları olarak onlar iktidarı kaybetmişlerdir. Onların toplumsal egemenliğini temsil eden toplumsal düzen yıkılmıştır. Devrim, tekelci sermayeye öldürücü darbesini vurduğu zaman, tam da bu sayede, “bütün sermaye” sınıfının toplumsal-siyasal egemenliğini çökertmiş olacaktır. Tekel-dışı burjuvazinin de varlık koşulu olan kapitalist mülkiyet rejiminin belkemiği, tekelci burjuvazinin şahsında artık kırılmıştır, sistemin sinir merkezleri dağıtılmıştır. Sistemli artı-değer sömürsünün güvencesi ve koruyucusu olan burjuva devlet iktidarı yerle bir edilmiştir. Onlar, orta ölçekli işletmelerin sahipleri olarak, bir süre için hala yaşıyor olabilirler; fakat artık bir başka sınıfın, eski düzende kendileri için ücretli kölelerinden ibaret olan bir sınıfın, işçi sınıfın egemenliği altına girmişlerdir. Ellerinden siyasal hakları alınmıştır. İktisadi gelişmeleri sınırlandırılmış ve denetim altına alınmıştır. Ve zaten çok geçmeden, kendileri de büyük-burjuvazi ile aynı akibete uğrayacaklardır. Süreç onların da iktisadi planda tasfiyesi doğrultusunda ilerleyecek, ellerinden sermayeleri çekip alınacak, dayandıkları mülkiyet tasfiye edilecektir. Böylece eski egemen sınıfın son kalıntıları olarak kendileri de tarihe karışacaklardır. Ve kuşkusuz onlar, salt güçlü sınıf güdüleriyle değil, fakat apaçık sınıf bilinçleriyle de bunu çok iyi bildikleri içindir ki, proletarya devriminden nefret ederler, ona karşı korkunç

bir direnişin yolunu tutarlar. Bir devrimin ardından karşı-devrimci direnişin en geniş ve en sağlam toplumsal dayanağını oluştururlar.

Emek sermaye çelişkisi temelse eğer...

M.Yılmaz, "Demek ki devrimin mızrak ucu 'tüm sermayeye' değil de 'büyük sermayeye' yönelmiştir. Devam edelim" diyor ve H. Fırat'tan şu aktarmayı yaparak devam ediyor: "Siyasal özgürlük, ulusal sorun, yöresel feodal kalıntıların tasfiyesi vb. - tüm bu **demokratik** sorunlar, tarihsel ve pratik olarak, burjuvazinin egemenliğine son verme, proletaryanın sosyalist iktidarını kurma mücadelesine bağlanmıştır." (*Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, s.176)

Ve sonra da, daha önce elde ettiği "ilk elden" sonucuyla birlikte yorumluyor: "'İlk elden büyük kapitalist mülkiyeti' tasfiye edecek olan 'devrim' aynı zamanda 'siyasal özgürlük, ulusal sorun, yöresel feodal kalıntıların tasfiyesi' gibi sorunlarla da boğuşacaktır. Bunların hepsi, bir demokratik devrim (MDD ya da UDHD tipinde değil) programı çerçevesindedir." (s.43)

Bir sonraki sayfada ise, şelir ve kır küçük-burjuva tabakalarının konumları gereği "mücadelenin utkunu sosyalizme vardırılmayacakları"nı, "onların en son urku"nun "tam demokrasi" olduğunu belirttikten sonra, yine H. Fırat'a atfen devam ediyor: "Yazar, devrimin önüne ilk elden 'büyük kapitalist mülkiyeti'nin tasfiyesini koymadan edemiyor. 'Büyük kapitalist' tabakalarının yeterince açık olması da, bunu en azından Türkiye sınıflar gerçekliğinin kaba bir kavramı sayabiliriz." (s.45)

Ve nihayet tüm bu muhakemenin finaline geliyoruz: "Öte yandan, H. Fırat'a göre, 'proleter devrimin geçerken çözecekleri'ne baktığımızda önümüzde bir demokratik devrim programı buluyoruz. 'Siyasal özgürlük, ulusal sorun, yöresel feodal kalıntıların tasfiyesi vb.' 'geçerken' ya da 'ilk elden', nasıl çözümlenirse çözümlensin muhtevaca demokratik devrim görevleridir ve önce bunlardan başlanacaktır." (s.45)

“Önce bunlardan başlanacaktır”! Bu, demokratizmin zafer çığığıdır. Gelgelelim bu, gerçekte, demokratizmin en temel yanılığıdır. Bu, temelde, Menşevizmin ve Kautskizmin o ünlü klasik muhakeme tarzıdır.

Hayır, sayın yazar; eğer düzeniçi değışimlerle elde edilecek siyasal reform taleplerinden değıl de bir devrim programından, devrimle, yani kurulu sınıf iktidarının alaşağı edilmesiyle çözülecek sorunlardan konuşuyorsak, bilmeniz gerekirdi ki, önce iktidardan başlanacaktır. Bu elementer gerçek üzerinde anlaşmak, devrim sorunları üzerine bir tartışmanın zorunlu önkoşuludur. Devrim sorunları üzerine pek iddialı konuşan M.Yılmaz, nasıl oluyor da bu “küçük ayrıntı”yı hep gözden kaçırabiliyor? Ekim Devrimi’nin sorunları üzerine bizi aydınlatma iddiası taşıyan M.Yılmaz, nasıl oluyor da, İkinci Enternasyonal’in bilgiç teorisyenlerinin, menşeviklerin, bir kısım eski-bolşeviklerin hep de bu “küçük ayrıntı”yı atladıklarını unutabiliyor? Nasıl oluyor da, tüm bu çevrelerin, Ekim Devrimi’nin “iik eiden” çözdüğü sorunları ya da “önce”likle başladığı görevleri, onun burjuva demokratik nitelikte bir devrim olduğuna kanıt saydıklarını bilmezlikten gelebiliyor?

Hayır, sayın yazar, önce iktidardan başlanacaktır! Ve “önce iktidardan başlanacak”sa, bu durumda tüm sorun, mevcut iktidarın sınıf niteliğı ve toplumsal anlamı ile onu yıkıp tasfiye etmeye muktedir bir devrimin sınıf niteliğı ve toplumsal anlamı konusunda açık bir görüşe ve tutuma sahip olmaktır. H. Fırat’ın TDKP vb.leri ile, temel sınıf ilişkileri ve temel sınıf çelişmesi üzerine yürüttüğü tartışmanın tüm önemi de buradadır. Eğer kapitalist ilişkiler topluma damgasını vuruyorsa; kapitalist düzenin modern sınıf ilişkileri egemen hale gelmişse; sermaye sınıfı toplum üzerinde tam egemenliğini kurmuşsa; bunun karşısında ise, ezilenler cephesinin yalnızca öncüsü değıl fakat temel toplumsal kuvveti olarak da proletarya duruyorsa; yani H. Fırat’ın “yerli yersiz tekrarladığı” emek sermaye çelişkisi, topluma damgasını vuran, tüm öteki çelişkileri kendi eksenine bağlayan ve bu eksen etrafında yeniden anlamlandıran bir gelişme, bir “olgunlaşma” düzeyine

ulaşmışsa, bu durumda, bu nesnel tarihsel koşullarda, hangi muhtevada görevlerden başlanırsa başlansın, başlamak için önce sermaye iktidarının devrilmesi gerekir. Biz, kendi payımıza, şu veya bu demokratik siyasal sorunun, şu veya bu ölçüde de olsa, sermaye iktidarının devrilmesinden önce çözülemeyeceğini iddia etmiyoruz. Fakat burada tartışılan elbette bu değil. Biz bir devrimden, onun muhtevasından, öncelikle gerçekleştireceklerinden konuşuyoruz. Bir devrimse sözkonusu olan, önce iktidardan konuşulur. Zira devrim sorunu herşeyden önce bir iktidar sorunudur.

Portekiz'deki türden bir "devrim"den (bu M.Yılmaz'ın verdiği bir örnektir), yani mevcut sınıf iktidarının sınıfsal özü ve niteliğinde bir değişime yol açmayan, yalnızca siyasal biçim değişiklikleri getirecek olan bir "hareket"ten değil de; egemen sınıf iktidarını yıkacak ve sınıf ilişkilerini temelden değiştirecek gerçek bir devrimden sözedilecekse eğer, sorun asla başka türlü konulamaz. Ve tam da Portekiz türünden örnekler, bu örneklerin somut deneyimi, bu konuda olağanüstü titiz olmamız gerektiğini kanıtlar yalnızca. Demek oluyor ki, M.Yılmaz'ın sandığının tam tersini. Portekiz'de, toplumda 48 yıllık faşist dikta rejiminin yarattığı ve büyük bir devrimci birikim oluşturan demokratik özelemler, düzenin reforme edilmesi yoluyla bastırılmış, düzen kanallarında boğulmuş, mevcut düzen daha sağlam bir temel üzerinde yeniden düze çıkmıştır. Ve bu, tam da o tekel-dışı burjuvazi sayesinde başarılmıştır. "Devrim"e onun bakış açısı ve çıkarları damgasını vurmuştur. Oysa bu özelemlerin oluşturduğu devrimci birikim Portekiz burjuvazisinin sınıf egemenliğinin yıkılması yoluna da kanalize edilebilirdi. M.Yılmaz, devrimci çıkış yolunun boşa çıkarılmasını ve bunun tam da düzenin demokratikleştirilmesi manevralarıyla yapılmış olmasını alıp kendi "devrim" anlayışına teorik dayanak yapıyor!

Bugünün Türkiye'sinde bir-iki istisna dışında hemen tüm devrimci akımlar, toplumumuzun temel sınıf ilişkileri ve çelişmesi konusunda aynı tutumda birleşmiş bulunuyorlar. Fakat gariptir ki, bu ilerleme, eski devrim anlayışında ileriye dönük herhangi bir değişikliğe yolaçmıyor. Oysa bu yeni kabul o eski

devrim anlayışıyla bir araya geldi mi, hep vurguladığımız gibi, yalnızca ve kaçınılmaz olarak reformizm üretir. Bazı gruplar şahsında şimdiden olan da budur.

Bugünün Türkiye'sinde iki temel sınıf karşı karşıya bulunmakta, bu iki sınıf arasındaki çelişki ve çatışma, tüm öteki çelişki ve çatışmaların odağını ve çözüm eksenini oluşturmaktadır. Devrim ve karşı-devrim safları, bu ana eksene göre oluşmaktadır. Örneğin tekelci burjuvaziyle açık çıkar çelişkileri olan tekeldışı burjuvazi, buna rağmen ana saflaşmada hep tekelci burjuvazinin yanındadır. Zira kendisi tümüyle sömürücü bir katmandır ve karşısında işçi sınıfı vardır. Onun işçi sınıfına politik ilgisi, bağımsız sınıf kimliği kazanmamış bu sınıfın hoşnutsuzluğunu arkasına alarak tekelci burjuvazi karşısında belli politik avantajlar elde etmek, fakat aynı zamanda ve tam da bu yolla, bu sınıfın hoşnutsuzluğunu düzen kanalları içinde boğmaktan ibarettir. Yani tümüyle karşı-devrimci bir ilgidir bu. Bu politik tutumu şekillendiren ise, temel sınıflar ilişkisidir, bu ilişkinin ifade ettiği emek-sermaye çelişkinin nesnelidir.

Aynı şekilde, temel sınıflar ilişkisi tanımı, ezilenler cephesindeki tutum alışları da koşullar ve belirler. Kent ve kır küçük-burjuva katmanlarının hoşnutsuzluğu, nesnel ve kaçınılmaz olarak, mevcut düzene ve sınıf iktidarına karşıdır, ona yönelecektir. Bu katmanları egemen sermaye sınıfı karşısında proletaryaya yaklaştıran da budur. Meselenin özü asla "bu tabakaların konumları gereği mücadelenin ufkunu sosyalizme vardırıp vardıramayacakları" değildir. Sorunu böyle koymak devrim sorununa darkafalı bir doktorinerlikle yaklaşımdır. Küçük-burjuvazinin sosyalizm karşısındaki kaba tutarsızlığı basit gerçeği üzerine Kautski'den miras bu "ilke gevezeliği", yalnızca sorunun özünü karartmakla kalmaz, yanısıra proletaryanın devrimci önderlik kapasitesine açık bir güvensizliği de yansıtır. Kautski'deki klasik işlevi de zaten budur.

Sorunun özü, mevcut düzen koşullarında ve temel sınıf ilişkileri içinde, küçük-burjuva emekçi katmanların baskıya, sömürüye ve ezilmişliğe karşı harekete geçmeleri ve sermaye iktida-

rı ile yüzyüze kalmalarıdır. Kendi kararsız ve çelişik konumları onları bu mücadelede sosyalizme vardırmayacağı gibi, her tarafa savurabilir de. Çağdaş tarih, sermaye düzeninden aşırı hoşnutsuz olan, fakat devrimin yenilgisiyle birlikte devrimci bir çıkış yolu konusunda hayal kırıklığına uğrayan küçük-burjuva yığınların, gerçekte kendilerinin de yıkımı demek olan faşizme bile kapılabildiklerine tanıklık eder. Asıl sorun, devrimci sınıf kimliği kazanmış işçi sınıfının, bu katmanların nesnel olarak sermayenin baskı ve söniürüsüne yönelen ve yönelecek olan hoşnutsuzluğunu ve mücadelelerini nereye yönelteceği ve yöneltmesi gerektiğidir. Sermaye iktidarının devrilmesine mi, yoksa mevcut düzenin tam “demokratikleşmesi”ne mi? Modern burjuva toplumunda ve bugünün Türkiye’inde teorik açıdan temel alternatifler bunlardır. Bunlardan ilki proletaryanın devrimci bakış açısını ifade eder. Oysa ikincisi, küçük-burjuva bir ütopya olmaktan öteye geçemez ve pratikte işçi sınıfını burjuva reformizminin yedeği haline getirir.

M.Yılmazlı lütfedip saf proleter devrim yoktur dediği için H. Fırat’a hak veriyor. Oysa yapması gereken şey başkaydı; “saf proleter devrim” yoktur sözünden sözün asıl sahibini hatırlamalı ve onun özellikle “1916 İrlanda Ayaklanması” üzerine yazdıklarına yeniden bakmalıydı. Orada, tam da toplumsal devrim sorununa darkafalı doktriner yaklaşımlar gösterenlerle alay ediliyor: “Bu bir ordunun belirlenmiş bir noktada mevziye girerek ‘biz sosyalizmden yanayız’ ve bir başka ordunun da bir başka noktada saf tutarak ‘biz emperyalizmden yanayız’ diyeceğini ve o zaman toplumsal devrim olacağını sanmak olur!” Orada, yalnızca işçi yığınlarının değil, fakat küçük-burjuva katmanların da kaçınılmaz olarak bir sosyalist devrime katılacakları, bunu en değişik önyargı ve özlemlerle yapacakları, “ama nesnel olarak bunlar(ın) sermayeye saldıracakları” söylenir. Ve tüm sorunun, “devrimin bilinçli ve öncü birliği”nin, devrimci proletaryanın, bunu nereye kanalize edeceğinde yattığı vurgulanır. Devrimci proletarya, başarılı bir önderlikle, bunu sermaye düzeninin yıkılmasına ve iktidarın ele geçirilmesine kanalize edebilir, etmelidir de. *

Özetle, bir toplumda emek-sermaye çelişkisi temel çelişkiyse eğer, bu, işçi sınıfının, tüm öteki emekçi katmanların “ulusal” ya da “demokratik” nitelikli tepki, talep ve hareketlerini sermaye iktidarını devirme mücadelesine kanalize edebileceğini, bunları proletarya devriminin manivelaları olarak değerlendirebileceğini gösterir. Fakat siz sorunu böyle ele almak yerine, tam tersi bir yol da izleyebilirsiniz. Bunu proletaryanın burjuvaziyle temel hesaplaşmasına ertelemeye dayanak yapabilir, öncelikle demokratik hareketi **kendi dar sınırları içinde** tatmin etmek yoluna da gidebilirsiniz. Demokratik hareketi proleter devrimi kolaylaştıran bir olanak olmaktan çıkarıp devrimi geriye çekmenin manivelasına da dönüştürebilirsiniz. Ama tam da bunu yapmakla, sosyalizm adına konuşan bir küçük-burjuva demokrati olduğunuzu kestirmeden sergilemiş, bunun en sağlam kanıtını da sunmuş olursunuz.

Sorunun bir başka yönüne geçiyoruz. Siyasal özgürlük, ulusal sorun, yarı-feodal kalıntıların tasfiyesi gibi sorunlar, kendi başına alındıklarında, elbette demokratik nitelikte sorunlardır. Fakat asıl sorun şuradadır ki, bunlar ancak **kendi başına** böyledirler; oysa çözümleri, egemen hale gelmiş yeni temel sınıf ilişkileri içinde, artık bir başka anlam kazanmıştır. Toplumumuza siyasal gericilik egemendir; ne var ki siyasal gericiliğin asıl kaynağı, siyasal iktidarı elinde tutan burjuvazinin kendisidir artık. Bu demektir ki bizde demokrasi mücadelesi artık sermaye iktidarını devirmek mücadelesine bağlanmıştır. Elbette siyasal demokrasiyi, eksik, güdük ve kararsız bir biçimde de olsa, sermaye iktidarı devrilmeden de, fakat herhalükarda bu iktidara karşı mücadele

---

* “İlerici proletarya, bu yığınları birleştirip onlara yön verebilecek, iktidarı alabilecek, bankaları ele geçirebilecek, (değişik nedenlerden olmakla birlikte!) herkesin nefret ettiği tröstleri mülksüzleştirecek ve tamamı burjuvazinin devrilmesi ve sosyalizmin zaferini sağlayacak olan başka kesin önlemleri alacaktır. Bu zafer de, kendini hemen küçük-burjuva posadan “temizleyecek” değıldir.” (*Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Ilakki*, s.198-199)

içinde kazanmak mümkündür. Fakat bu sorunun devrimci değil, düzen içi çözümüdür. Dahası bu gerçek bir çözüm de değildir. Zira siyasi gericiliğin asıl kaynağı olan sermaye egemenliği sürdürdükçe, aynı sorunu döne döne yeniden üretecektir. Bu, demokratik bir siyasal sorun olarak ulusal sorun için de aynı şekilde geçerlidir. Demokrasi sorununun gerçek çözümünün bir devrim sorunu olması buradan kaynaklanır.

Demokratizmin temsilcileri demokratik siyasal sorunları burjuva öncesi bir dönemin kalıntılarından ibaret sanıyor ve sayıyorlar genellikle. Oysa bu sorunlar, burjuva-öncesi dönemden tarihsel miras olsa bile, burjuva sınıf egemenliği koşullarında, artık tümüyle **bu yeni temele uygun** düşen bir anlam ve içerik kazanmışlardır. Siyasal özgürlük, ulusal sorun, kadın sorunu vb. tüm demokratik siyasal sorunlar için bu böyledir. Kapitalizm, yalnızca bağımlı ülkelerde değil, fakat aynı zamanda kapitalist metropollerde de demokratik sorunları, dolayısıyla yığınların demokratik özlemlerini ve mücadelelerini, yeniden yeniden yaratır. Ama bu olgudan hareketle demokrasi sorununu kendi başına bir program haline getirmek, onu sermaye iktidarının devrilmesi genel ve temel sorunundan koparmak, ufku burjuva düzenin sınırlarını aşamayanların işi olabilir ancak.

**Proletarya diktatörlüğü: “Proletaryanın yönetici
bir rol oynadığı emekçi sınıflar ittifakı”nın
özel bir biçimi**

Yazı yazılırken gözetilmesi gereken temel kurallardan birisi, okurun da zeka sahibi olduğunu ve düşünebildiğini asla unutmamaktır. Okuduklarını irdelediğini, sorunun farklı yönlerini ele alan ve ilk bakışta birbirinden kopuk ya da ayrıymış gibi görünen düşünceler arasında gerekli bağlantıları ve bütünlüğü kura-bileceğini varsaymaktır. Bu öteki şeyler yanında okura saygının da bir gereğidir. Yazı yazanı gereksiz yüklerden ve anlamsız yinelenmelerden kurtarmakla kalmaz, “ders kitabı” üslubu ve “öğretmen” havası türünden kusurlardan da alıkoyar.

Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm kitabı bir bütündür. Kendini ciddiye alan bir kimse, kaba çarpıtmalara ve yapay tartışmalara da niyeti yoksa eğer, kitabın her bir bölümünü ve değişik fikirler arasındaki bağlantıyı bu bütünlük içinde ele alır. Kitabın üçüncü bölümü, küçük-burjuva devrim anlayışına ayrılmıştır. Bu bölüm, ikinci bölümün sonuçlarıyla bağlantılıdır ve dördüncü bölümdeki tartışmanın koşullarını hazırlamaktadır.

Üçüncü bölümde üzerinde önemle durulan ve devrimci hareketimizin geleneksel devrim teorisi ele alınırken bugüne kadar yeterince dikkat gösterilmemiş olan bir nokta var. Türkiye’de küçük-burjuva devrim anlayışının tek kaynağının narodnik önyargılar olmadığı, fakat bir öteki ana kaynağının ise İkinci Enternasyonal dogmaları olduğu üzerinedir bu. İlgili bölümde, “daha çok Türkiye’nin toplumsal gelişme düzeyini kabul eden grupların ‘az gelişmiş kapitalizm’e karşı demokratik devrim düşüncesi için başvurdukları” üretici güçler teorisi irdelenir; bu çerçevede, “üretici güçler teorisi” ile “saf proleter devrim” anlayışının, birarada, burjuva demokratik devrimin mutlaklaştırılmasında ifade bulan sonuçlarına işaret edilir. (Bkz. s.132-140)

Ekim Devrimi’nin ardından ve onu gözden düşürmek üzere harekete geçen İkinci Enternasyonal teorisyenleri ile menşevik liderler, sözümona Marksizm adına, bahsi geçen gerici teorilerden kuvvet almaya çalıştılar. Onlara göre, Rusya’da proletarya nüfusun son derece küçük bir azınlığı idi ve bu koşullarda gerçekleşen devrimin yarattığı cumhuriyet de, bir sosyalist cumhuriyet değil, olsa olsa bir burjuva köylü cumhuriyeti olabilirdi. İkinci Enternasyonal dogmalarına göre, proletarya nüfusun çoğunluğunu oluşturmadıkça iktidarı alamaz, olsa bile elde tutamazdı. Bu düşüncüyü, “genel olarak” küçük-burjuvazi ile “genel olarak” köylülüğün sosyalizmin yeminli düşmanları oldukları üzerine ünlü “ilke gevezeliği” tamamlıyordu. Bununla yapılmak istenen, yalnızca bu toplumsal katmanların emekçi kesimlerinin tutumunun kaba bir biçimde çarpıtılması da değildi. Fakat bu aynı zamanda, işçi sınıfının devrimci önderlik kapasitesine, emekçi sınıfları kendine bağlama ve ardından sürükleme yeteneğine duyulan açık bir

inançsızlığın sergilenmesiydi de. Ve üretici güçler teorisinin en gerici yönü ve işlevi kendini tam da bu sonuncu alanda göstermekteydi.

Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm'in dördüncü ve son bölümü, doğal olarak, tüm tartışmanın da sonuç bölümüdür. Bu bölümde, öteki hususlar yanında, burjuva-demokratik devrim ile proleter sosyalist devrim, bu iki devrimin farklı muhtevaları ve toplumsal güçleri, ortaya çıkaracakları iki farklı nitelikte iktidar tipi üzerinde uzun uzun durulur. Ardından ve nihayet, M.Yılmaz'ın bakışlarını kilitlediği 176-177. sayfalarda, proleter devrimin ürünü olacak bir sosyalist iktidar üzerine şunlar söylenir: "Sosyalist iktidar, proleter demokrasi, proletarya önderliğinde tüm emekçi sınıf ve katmanların çıkarlarını temsil edecek, proletaryanın yönetici rol oynadığı bir emekçi sınıflar iktidarını simgleyecektir."

M. Yılmaz bu pasajı aktarıyor ve aktarmayı şu şaşkıncu soru izliyor: "Proletaryanın yönetici rol oynadığı bir emekçi sınıflar ittifakı' sosyalist kuruluşa yönelebilecek bir ittifak mıdır? Yoksa sosyalizme yönelik ancak böyle bir ittifakın yapısında kaçınılmaz değişimlerden sonra mı mümkündür?" (s.43)

Bu gerçekten şaşkıncu bir sorudur. Düşününüz ki, yazarın belirsizlik havası yaratmaya çalıştığı soruna ilişkin tanımlamalarımız, *İşçilerin ve Köylülerin Devrimci Demokratik Diktatörlüğü* başlığını taşıyan (ve 161. sayfadan başlayan) uzun bir tartışmanın kesintisiz bir devamı ve dolaysız bir sonucudur. Bizim tartışmamız, tüm açıklığı ile, iki devrim ve iki farklı sınıfsal-siyasal nitelikteki iktidarı, bunların birbirlerinden farklı toplumsal dayanaklarını ele alıyor. Yazar tüm bunları görmezlikten geliyor ve gözlerini sayfa 176-177'den bir türlü ayırmıyor. Belli ki bütünlüğü gözetmek işine gelmiyor. Zira böyle yaparsa, kendisine tartışılacak birşey kalmayacağını biliyor. Fakat daha da ilginç olanı var. Tam da, kendini kilitlediği bu aynı sayfalarda, yazarın sözümona belirsiz saydığı ve yanıt aradığı sorulara ilişkin ek açıklıklar yer alıyor. Oradan okuyoruz:

"(Küçük-burjuva teorisyenler) sosyalist devrimin ancak kent

ve kır küçük-burjuvazisinin emekçi katmanlarının desteğiyle, köylülüğün emekçi kitlelerinin desteği ile başarıya ulaşabileceğini, ve proletarya diktatörlüğünün, ‘proletarya ile proletarya tarafından yönetilen köylülüğün emekçi kitleleri arasındaki ittifak temeli üzerinde beliren bir iktidar’ (Stalin) olduğunu unutuyorlar. Genel olarak ‘köylülük’, genel olarak ‘küçük-burjuvazi’ kavramlarıyla bu gerçekleri karartıyorlar. Fakat öte yandan önerdikleri ‘demokratik diktatörlük’te sömürücülerin yer almadığını, bunun proletarya önderliğinde bir ‘emekçi iktidarı’ olduğunu söylüyorlar. Gerçekten böyle ise eğer, bunun neden proleter demokrasinin ta kendisi olarak nitelenmediği bir başka soru ve sorun olarak beliriyor.” (s.177)

Kişinin kendi başına bile bu denli açık olan bir düşünceyi, belirsiz bulması ve burjuva devrimini izleyecek “kaçınılmaz” bir ayrışmayla karıştırabilmesi için, burjuva devriminin sorunlarının ötesine her geçişte tökezleyen bir düşünüş tarzına sahip olması gerekir. Metinde Stalin’den aktarılan tanım, aynı zamanda *Komünist Enternasyonal Programı*’nda yer almaktadır.* Fakat her iki tanımın asıl kaynağı Lenin’dir. Daha doğrusu bu tanım, neredeyse kelimesi kelimesine, Lenin’den alınmadır:

“Proletarya diktatörlüğü, emekçilerin öncüsü proletarya ile, proleter olmayan bir çok emekçi katmanlar (küçük-burjuvazi, küçük patronlar, köylüler, aydınlar, vb.), ya da bu katmanların ço-

---

* “Proletarya diktatörlüğü, sadece sanayide çalışan işçi sınıfının bütün emekçi halk kitlelerine önderlik edebileceği gerçeğinin bir yansımasıdır. Ama, sadece proletaryanın iktidarı olan proletarya diktatörlüğü, aynı zamanda, emekçi halkın öncüsü olan proletarya ile emekçi halkın içindeki sayısız proleter olmayan tabakalar ya da tabakaların çoğunluğu arasındaki sınıf ittifakının özel bir biçimidir. Proletarya diktatörlüğü, sermayenin tamamen yıkılması, burjuvazinin direnişinin ve eski düzeni geri getirme çabalarının tamamen bastırılması, sosyalizmin tamamen kurulması ve sağlaştırılması için yapılan bir ittifaktır.” (*Komünist Enternasyonal Programı*, Aydınlık Yayınları, s.66)

ğunluğu arasındaki, sermayeye karşı yöneltilmiş, sermayenin tamamen devrilmesini, burjuvazinin direncinin ve restorasyon girişimlerinin tamamen ezilmesini, sosyalizmin kuruluşunu ve kesin olarak pekişmesini amaçlayan özel bir sınıf bağlaşması biçimidir.” (*Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü*, Sol Yayınları, 1. baskı, s.193)

Fakat daha da ilginç olanı, Lenin’in bu basit gerçeği, tam da, “Kautsky, Martov ve hempaları türünden”, “çürümüş Enternasyonalin, sarı ‘Bern’ Enternasyonalinin çürümüş kahramanları” türünden kimseleri hedef alırken dile getirmiş olmasıdır.

Bu kahramanların tüm sorunu, geri bir ülkede, henüz kültürden ve uygarlıktan yoksun bir toplumda, proletaryanın nüfusun küçük bir azınlığı, küçük-burjuva ve köylü katmanların ezici bir çoğunluğu oluşturduğu Rusya’da, bir proleter devrimin olanaksızlığını ispatlamak oluşturunuyordu. Temelde inkar ve tahrif ettikleri konu, temel sınıflar ile ara katmanların ilişkileri, bu katmanların iki temel sınıf arasındaki kutuplaşmaya tabi oluşları, ve en canalıcı nokta olarak da, proletaryanın bu katmanların emekçi kesimlerini kendine ve kendi iktidarına bağlama yeteneğidir. Dolayısıyla, temelde, proletaryanın öncü konumu ve devrimci önderlik kapasitesidir.

Proletarya diktatörlüğü, proletaryanın sınıf damgasını taşır, onun başka hiç bir sınıfla paylaşılmayan sınıf iktidarı anlamına gelir. Bu, proletaryanın modern toplumdaki özel yeri ve konumu ile temel tarihsel misyonundan çıkan, son derece açık ve basit bir temel gerçektir. Fakat tarih, Ekim Devrimi’nden itibaren, bu elementer gerçeğin, bizzat proletarya devrimine ve diktatörlüğüne karşı kullanılması çabalarına tanıklık etti. Üstelik proletarya devrimi ve diktatörlüğünün “saf”lığı adına! Dikkate değer olan nokta, bu çabalara girenlerin gerçekte devrimin de proletarya diktatörlüğünün de yeminli düşmanları olmalarıydı. Proletaryanın kendi sınıf egemenliğini, tam da öteki emekçi katmanların desteğini alarak, onlarla kendi arasındaki ittifakın özel biçimlerini yaratarak kurabileceği, bu temel koşula dikkat edilmediği takdirde, proletaryanın iktidarı alamayacağı, kazara alsa.

bile elde tutamayacağı gerçeği, böyleleri tarafından hep örtbas edilmek istendi. Yukarıdaki özel tanımlamalar da, sözde Marksizm adına ileri sürülen argümanlara dayandırılmaya çalışılan bu gerici saldırılara karşı mücadele içinde ve bizzat Ekim Devrimi'nin tarihsel deneyiminden yararlanılarak formüle edildi. Bu tanımlamanın yalnızca özel polemiklerde kalmaması ve *Komünist Enternasyonal Programı*'na girmesi bu açıdan bir rastlantı değildir.

Bu tanım, sanılabileceği gibi, proletaryanın kendi sınıf iktidarını öteki emekçi sınıflarla paylaştığını anlatmaz. Tersine, tanım tam da, “eşitlik” ve “özgürlük” adına böyle bir paylaşımı talep edenlere yöneltmiştir. Vurgulanan şudur ki; proletarya, sermaye karşısında emek cephesinin biricik önder ve yönetici kuvveti olarak, emekçileri kendisine bağlar, kendi temel amaçlarına tabi hale getirir; ve bu çerçevede, emekçilerin çıkarlarını korumak ve geliştirmekle kalmaz, onları siyasal ve kültürel yaşama, ekonomi ve devlet işlerine de etkin ve örgütlü bir biçimde katmaya çalışır. Proletarya, bu emekçi sınıf ya da katmanlar karşısında, yöneten bir sınıftır. Fakat bu, burjuvazinin eski “yöneten sınıf” konumundan, temelde ve ilkede, tümenden farklıdır. Yöneten bir sınıf olarak proletarya, emekçilere önderlik eder; onları, toplum ve devlet yaşamında, her açıdan aktif ve etkin kılmaya çalışır. Bizzat proletarya egemenliğinin iktidar organları, proleter demokrasinin araç ve kurumları, öteki emekçi katmanlara bu olanağı sağlar ve onları etkin biçimde buna yöneltir.

Tahmin edilebileceği gibi, küçük-burjuva demokrasisinin proletarya iktidarının “saf” sınıfsal niteliğine vurgusu, ileriye değil fakat tümüyle geriye dönüktür. Amaç, nispeten geri ve proletaryanın sayısal bakımdan nispeten zayıf olduğu toplumsal koşullarda, onun “tek başına” iktidarı alamayacağı ve alsa bile koruyamayacağı düşüncesini sözde ispatlamak ve böylece, küçük-burjuva demokratik cumhuriyeti zorunlu bir ön aşama olarak ebediyen kutsamaktır. Demek oluyor ki, buradaki tutum, tıpkı o burjuvazinin tümünü tüm iktisadi ve toplumsal varlığı ile “bir anda” silip süpürecek “saf” bir proleter devrim yüceltmesi gibi, gerçekte, mutlaklaştırılmış bir demokratik devrim düşüncesine

zemin hazırlıyor.

M.Yılmazır kendi kendine söyleniyor: “Emekçi sınıflar’ yeterince açık bir kavram değil” (s.45). Acaba? Net bir biçimde genel olarak “küçük-burjuvazi”, genel olarak “köylülük” belirsiz kavramlarına yöneltmiş bir eleştirideki “emekçi sınıf ve katmanlar” kavramı da “yeterince açık” değilse, “açık” olmak için daha ne yapabiliriz ki? M.Yılmazır “memurlar”, “esnaflar” vb. üzerine boş tasnifler yerine *Platform Taslağı*’mızın 78. ve 79. sayfalarına bakabilirdi. Ola ki bu ona aradığı “yeterli” açıklığı fazlasıyla sağlardı.

IV. BÖLÜM

Revizyonizmden alınma bir strateji: Anti-tekel demokratik devrim

“Burjuvaziye karşı burjuva demokratik devrim” örnekleri

M.Yılmaz'ın *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* ile ilgili eleştirilerinin temel noktaları aşağı yukarı bunlar. Fakat onun tartışması bununla bitmiyor. “Biraz da demagojik” bulduğu bir sorunu ele almak üzere, bu kez H. Fırat'ın *Devrimci Harekette Reformist Eğilim* incelemesini önüne çekiyor. Aynı başlığı taşıyan kitabın 112. sayfasından, marksistlerin burjuvaziye **rağmen**, onu tecrit ederek demokratik devrim öngördüklerini, fakat **burjuva bir iktidara karşı ve burjuvazinin devrilmesini hedef alan** bir demokratik devrim hedeflemek saçmalığına **kendi paylarına düşmediklerini** vurgulayan pasaj, şu ek ifadeyle birlikte aktarılıyor: “Geride hala demokratik devrim görevleri duruyor gerekçesiyle, bu saçma platforma düşen Kamanev türü ‘eski

Bolşevikler'e Lenin'in cevabını çok kimse biliyor aruk". (*Devrimci Harekette Reformist Eğilim*, Eksen Yayıncılık, s.112)

Yazarın buna soylu bir öfkeye dayalı tepkisi gerçekten görülmeye değer. Olduğu gibi aktarıyoruz:

"Dün Mao'nun 'yeni demokrasisi' önümüze sürülüyordu, bugün Lenin'in 'Nisan Tezleri'... Oysa Türkiye aynı Türkiye, sınıflar yapısı ve ekonomik düzen olarak 1960'larla 1980'ler arasında köklü hiçbir fark yok. Hatta bize göre, ekonomik gelişim ve bunun sınıflar mücadelesine yansımaları anlamında, tartışılmaz bir değişim yaşanıyor olsa da 1925'lerde şekillenen ekonomik ve sınıfsal yapının esasları bugün de korunmaktadır. Türkiye'deki durum ve gelişimi kendi orijinal yönleriyle kavramak yerine, derinlikli bir çözümlenmeye dayanmayan basitleştirmelerle yetinme alışkanlığından kurtulunamıyor. Yazar'ın dün Mao'yu, bugün Lenin'in Nisan Tezleri'ni kanıt göstermesi arasında metot olarak bir fark yoktur. Her ikisinde de kaba görüntüyle yetinerek, gerçeklikleri hazır -diğer devrim deneylerinde uygulanmış- formüllere uydurma çabası egemendir." (s.46)

Bu, M. Yılmaz'ın özel eğilim duyduğu o gülünç bilgiçlik havalarının yeni bir örneğidir. Fakat bizim de pek nazik olmayan bir yanıtımız var: Yanlış kapı çaldınız bayım! Metot ve kitabelik üzerine ders verecek başka birilerini bulunuz kendinize. Bizim "kitap"a başvurduğumuz yerde, temel ilke ve esaslara ilişkin bir soruna atıftan dolayı değilse eğer, biliniz ki bu, "kitaba inanan" muhataplarımızı bir de buradan giderek ikna etmek içindir yalnızca. Sizinle buradaki tartışmada bile bu ikinci duruma ilişkin yeterli örnek vardır. Bu, bir. Öte yandan, H. Fırat'ın *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* kitabı 189 sayfadır ve baştan sona devrim sorunu üzerinedir. Fakat bu temel sorunda *Nisan Tezleri*'ne dayanmak bir yana, 171. sayfadaki tek cümlelik bir değinme dışında dolaylı ya da dolaysız olarak ona başka hiçbir atıf yoktur. Aynı şekilde, yukarıya aktarılan Kamanev dolaylı atfı dışında, *Devrimci Harekette Reformist Eğilim*'de de *Nisan Tezleri* üzerine tek kelime yoktur. Bu da iki.

Demek ki desteksiz atıyor, ezberle konuşuyorsunuz. Bu ka-

darla kalmıyor, bunun üzerine bir de bilgiççe bir takım boş laflar oturtuyorsunuz. Bununla da kalmıyor, bir yandan “orijinal” ve “derinlikli çözümler”lerden bahsediyorsunuz, öte yandan, 1925’de durum neydiyse şimdi de kaba hatlarıyla odur deme hafifliğini gösterebiliyorsunuz. Buna rağmen dönüp; “ekonomik gelişim ve bunun sınıflar mücadelesine yansımaları anlamında, tartışılmaz bir değişim yaşanıyor olsa da” demekten de kendinizi alamıyorsunuz. (Peki bu böyleyse daha ne olacaktı? Sınıf ilişkilerini, sınıflar mücadelesini ve devrimci sınıf görevlerini esas alan bir marksist devrimci için aslolan, bu değilse nedir?) Fakat yine de, tüm bunları, bir paragrafta birarada yapmayı başardığınız için sizi gerçekten kutlamak gerek.

Ne var ki, yukarıya aktardığımız uzun nutuk yalnızca bir ara açıklık içindir, konunun kendisine ardından geliniyor: “‘Burjuva iktidara karşı, burjuvazinin devrilmesini hedef alan bir demokratik devrim hedeflemek saçmalığına’ 1975’de Portekiz komünistleri, 1979’a ise Sandinistalar düştüler. Fanatik islamcı görüntüleri düşüncelerde şaşılık yaratsa da 1979 İran devrimi de, üstelik burjuvazinin bir kanadının diğerini tasfiye ettiği, geniş halk yığınlarını harekete geçiren basbayağı burjuva demokratik bir devrimdir. Bunlar isteklerden niyetlerden öteye yaşanan olgulardır. Önce yaşamın kendisinde böyle ‘saçmalıklar’ olabildiğine göre, ‘saçma’ görünseler de dikkate alınmalı, bilimsel bir çözümler ile açıklanmalıdır.” (s.46-47)

Böylece bize yüksek perdeden “derinlik” vaadeden yazarın gerçekte yüzeysel ve boş bir söz yığınının öteye geçemediğini görüyoruz. “Derinlikli” tahlil orda kalsın, somut (“orijinal”) inceleme bu sözlerin neresinde?

Devrimci Harekette Reformist Eğilim, yeni dönem liberallerinin yanısıra ve bir ölçüde onların omuzları üzerinden, bugün her şeye rağmen devrimci kalanlara sesleniyor, onlarda reformizme potansiyel zemin oluşturan ideolojik zaafı eleştiriyor. Muhataplar devrimci olunca, onlarla iktidarın bir sınıftan ötekine geçişi anlamında bir devrimden konuşulur ve bu çerçevede tutarsızlıklarına işaret edilir. Yapılan budur ve söylenen şudur: Bir

taraftan mevcut sermaye iktidarını, burjuva sınıf egemenliğini yıkmaktan sözediyorsunuz, öte yandan dönüp adına demokratik devrim diyorsunuz. Neden? Çünkü geride hala demokratik devrim görevleri duruyor diye düşündüğünüz için! (s.112-113)

Dolayısıyla, tartışılan hiç de, burjuva sınıf egemenliği koşullarında, burjuva ya da küçük-burjuva siyasal akımların burjuva demokratik siyasal değişimleri hedefleyip hedeflemeyecekleri, kitle hareketleri ya da askeri darbeler yoluyla böyle siyasal girişimlerde bulunup bulunmayacakları sorunu değildir. Demokrasi sorununun olduğu her toplumda bu tür hareketler ve siyasal rejim değişiklikleri mümkündür ve bunun örnekleri hiç de M.Yılmaz'ın verdikleriyle sınırlı değildir. Kendi de marksist olmak iddiasındaki yazar, bunca yıllık "marksist" siyasal yaşamı içinde öğrenmiş olmalıydı ki, aynı olan bir soruna farklı sınıfların yaklaşımı her zaman farklıdır. Her bir sınıf onu kendi sınıf çıkarlarından ve bakış açısından ele alır ve buna uygun bir çözüme ve sonuca bağlamaya çalışır. Rus liberal burjuvazisinin de bir "Kahrolsun Çarlık!" sloganı ve bu çerçevede bir "demokratik devrim" sorunu vardı. Fakat onun amacı otokراسiyi temellerinden yıkmak değil, Çar'a "Şipovari bir anayasa"yı şöyle ya da böyle kabul ettirmektir. Bu amaç için gerektiğinde, eğer fiili bir durum olarak da ortaya çıkmışsa, kitlelerin devrimci atılımından bile yararlanmaya (fakat onu tam da kendi o sefil dar amaçları içinde boğmaya) hazırды. M.Yılmaz hala da anlamakta güçlük mü çekiyor? Önünde duran Kürt sorununa baksın; sorun ortak, çözümünü ele alırlar ise alabildiğine farklıdır. Zira sorun "ortak" olsa da sorunun muhatapları birbirinden farklı farklı sınıflardır.

M.Yılmaz'ın H. Fırat'tan yaptığı aktarmayı hemen önceleyen cümleler şunlardır: "Emek-sermaye çelişkinin temel çelişki olduğu kapitalist bir ülkede, burjuva bir iktidara karşı demokratik devrim! Marksizmin bayağılaştırılması kadar, mantık kurallarının altüst edilmesidir de bu."(*Devrimci Harekette Reformist Eğilim*, s.112)

Demek oluyor ki, biz öteki sınıf ya da akımların bu sorunu nasıl ele alabileceklerinden değil, marksist devrimcilerin sorunu

nasil ele almaları gerektiğinden konuşuyoruz. Metinde ısrarla “marksistler”, “marksistler kendi paylarına”, “kendine marksist diyenler” denmesini bu kadar kolay gözden kaçırmak neden?

Denecektir ki, devrim tek tek sınıfların, onları temsil eden akımların iradesinden bağımsız objektif bir olay olarak çıkar ortaya. Elbette! Bu işin abc’sidir. Fakat devrimin gerçek kapsamını, gücünü, olanaklarını, dolayısıyla hedeflerini tayin etmenin sınıflar mücadelesine, dolayısıyla devrime şu ya da bu doğrultuda yön verecek olan sınıfın iradesine bağlı olduğu da işin d.e.f.’sidir. Almanya’da savaşı izleyen 1918 Kasım Devrimi’ne proletaryanın önderliği damgasını vursaydı, sonuç sosyalist cumhuriyet olurdu. Burjuvazi ve onun işçi sınıfı içindeki ajanları denetim kurunca, sonuç burjuva cumhuriyet oldu. (Almanya’dan çok daha geri bir ülke olan Macaristan’da, hiç değilse bir süre için, Sovyet Cumhuriyeti oldu!)

Bereket ki M.Yılmaz, gerçekte devrimin bir karşı-devrimci inisiyatifle sınırlanması ve boğulması demek olan Almanya örneğini kullanmıyor. Öyle ya, Alman tekelci burjuvasizine karşı bir “demokratik devrim”di bu! Scheidemannlar, Ebertler, Noskeler “Marksizmi bayağılaştırmış”lar, bu onları işçi sınıfı hainleri, burjuvazinin karşı-devrimci uşakları haline getirmişti. Fakat onların tutumu yine de mantıklıydı, “mantık kuralları”na uygundu. Zira onların burjuva iktidarına karşı ve onun “devrilmesini hedef alan” bir demokratik devrim bir yana, fakat herhangi bir devrimle uzaktan yakından bir ilgileri yoktu. Ne var ki devrim patlak verdiğinde, İmparatorluğu Cumhuriyete feda ederek, böylece devrimi “demokratik sınırlar içinde” tutmayı başararak, burjuvaziyi ve onun sınıf iktidarını kurtarmış oldular.

Dönelim M.Yılmaz’ın örneklerine: Portekiz, Nikaragua ve İran... İlkinde askeri darbe yığınların 48 yıllık faşist dikta rejimi altında biriken devrimci potansiyelinin patlamasına yolaçmış, son ikisi ise diktatörlük rejimlerine karşı kitlelerin gerçek bir başkaldırısının ürünü olmuşlardı. Fakat bunlardan kokuşmuş bir aile oligarşisini deviren Nikaragua Devrimi’nin herşeye rağmen ayrı ve özgün olan örneği bir yana bırakılırsa, diğer ikisinde **bur-**

juva sınıf iktidarına karşı ya da burjuvazinin devrilmesini hedef alan bir yönelim yoktur. Her ikisinde de burjuvazinin ve toprak sahiplerinin **sınıf-iktidarı korunmuş**, fakat yalnızca bu iktidarın siyasal biçiminde bir değişim yaşanmıştır. Portekiz’de faşist diktadan kısıtlı bir burjuva demokrasisine, İran’da monarşiden İslam Cumhuriyetine doğru bir değişim... Sosyal sınıf ilişkilerinde hiçbir gerçek değişime yolaçmayan **düzen içi** siyasal değişimler olarak kalmıştır bunlar. Demek oluyor ki, bu iki ülkede devrim, şu ya da bu sınıfın ya da zümrenin iktidarının devrilmesine yolaçmış değildir. Bu açıdan başarısız devrim girişimleri, aynı anlama gelmek üzere, burjuva düzen sınırları içinde kalan siyasal değişimlerdir bunlar.

Nikaragua’da ise devrim küçük-burjuvazi ile burjuvazinin büyük bir bölümünün ittifakına dayanmış, burjuvazi ya da işbirlikçi burjuva zümreler değil, alabildiğine dar ve kokuşmuş bir aile oligarşisi devrilmiştir. Burada devrimin bir sınıf olarak ya da tekelci bir zümre olarak burjuvaziyi hedeflemesi bir yana, burjuvazinin geniş kesimleri Somoza’ya karşı muhalefetin başını çekiyorlardı. Ve devrimi desteklemenin de ötesinde, başlangıçta bizzat önderliği içinde yer alıyorlardı. Burjuvazinin temsilcileri sürgünde kurulan “Ulusal Yeniden İnşa Hükümeti Cuntası”nda (Somoza devrilince cunta hükümet oldu) ve devrimden sonra ise Devlet Konseyi’nde Sandinistlerle birlikte bulunuyorlardı.

“Kendi egemenlik potansiyelinden daha emin ve önemli ölçüde daha güçlü olan Nikaragua burjuvazisi, siyasal sistemi modernize etme ihtiyacını artan bir biçimde duymaya başladı... Burjuvazinin gitgide daha geniş kesimleri artık daha faal bir biçimde alternatif çözüm arayışı içinde Özel Teşebbüs Yüksek Konseyi (COSEP, işveren federasyonu), Katolik Kilisesi ve ülkenin başlıca günlük gazetesi Muhafazakar *La Prensa* gibi itibarlı kurumları harekete geçiriyorlardı. Anti-Somozacı burjuvazi, kendi sınıfı için dünyanın bu bölümünde ender görülen bir kararlılıkla mücadeleye atılıyordu... *Kuşku yok ki, Nikaragua’da Somoza rejimini krize sokan ve devrimin birinci safhasına gerçekten önderlik eden, burjuva muhalefeti oldu. FSLN mücadelenin önderliğini*

ancak sürecin sonunda, Somoza'nın uzlaşmazlığının yardımıyla ele geçirdi." (Henri Weber, *Nikaragua Sandinist Devrimi*, Belge Yayınları, s.50-51, italikler orijinalinde)

Her açıdan çok kendine özgü olduğu tartışmasız olan Nikaragua örneğini bir yana bırakalım. Bugünün Türkiye'siyle belli sınırlar içinde kıyaslanabilir olan asıl örnek Portekiz'dir. M.Yılmaz'ın bize dediğine göre, "1975'de Portekiz komünistleri", bu ülkede "**burjuva iktidara karşı, burjuvazinin devrilmesini hedef alan** bir demokratik devrim hedeflemek saçmalığına" düşmüşlerdir. Acaba? Fakat "Portekiz komünistleri"nin (yazar lütfedip "revizyonistleri" de diyebilirdi!) kendileri bize hiç de bunu söylemiyorlar. İşte 1974 Ekim'inde, yani faşist dikta rejiminin yıkılmasından beş ay sonra ve devrimci halk hareketinin en canlı döneminde yapılan 7. Parti Kongresi'nde söylediklerinin özeti:

"Komünist Partisi Birinci aşamayı 'demokratik ve ulusal' karakterde olarak belirlemiştir. Devrim demokratiktir, çünkü faşizmi devirmiş, politik özgürlüğü getirmiş, mali oligarşinin zorba sistemine son vermiş, halkın çıkarlarını savunmuş, ulusun ve halkın büyük çoğunluğunun yararına olan bir dizi derin ve köklü reformları gerçekleştirmiştir. Devrim 'ulusal'dır, çünkü Portekiz üzerindeki emperyalist zorba sistemine ve Portekiz'in sömürge halkları üzerindeki zorba sistemine son vermiştir." (Gil Green, *Portekiz Devrimi*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1978, s.114)

Bu özet, o ünlü anti-tekel demokratik devrim programının Portekiz versiyonudur.

Bunlara şunu da ekleyelim: 1974 Parti Kongresinin programı, eğer bu amaçlara ulaşırsa, "sosyalizme barışçıl bir geçiş"i sağlanabileceğini düşünüyor ve savunuyordu. "Portekiz komünistleri", ordu içerisinde sağladıkları nispi bir etkinliği, devleti (burjuva devletini!) ele geçirmiş olmanın önemli bir adımı sayıyorlar, bu etkinliği devletin öteki kurumlarına yaymak hayalleri taşıyorlardı. "Barışçıl geçiş" hayallerinin dayanağı buydu.

Partinin lideri Cunhal, Portekiz'in bu sözde "orijinalite"si ni savunmak üzere, Avrupalı revizyonist partilerin 1976'daki

Berlin Toplantısı'nda şunları söylüyordu: "Devrim kopya edilerek yapılmaz. Hazır devrim modelleri yoktur. Bu nedenle, devrimler tekrarlanmaz ve Batı Avrupa ülkeleri için doğru olan yol, şimdiye kadar yapılmış olan sosyalist devrimleri mekanik bir şekilde kopya etmekle bulunmaz." (*Komünist ve İşçi Partilerinin Dört Toplantısı*, Ürün Yayınları, İstanbul 1976, s.369)

Kendi başına doğru gibi görünen bu sözlerin Cunhal tarafından revizyonist barışçıl geçiş hayallerine dayanak olarak kullanıldığını belirtmekle yetinelim.

Portekiz'de, 1974 Nisan'ını izleyen süreçte ve halk kitlelerinin devrimci atılımına bağlı olarak, yukarıda sıralanan siyasal reformların bir kısmı belli sınırlar içerisinde gerçekleştirildi. Sonucu, yukarıda anılan 1976 Haziran tarihli Berlin Konferansı'nda Alvaro Cunhal'ın yaptığı konuşmadan öğrenelim:

"Birincisi; kapitalist Avrupa'daki demokrasilerin tersine, Portekiz Devrimi, tekeller devlet kapitalizmini ortadan kaldırmış ve tekeller kapitalizme ağır darbeler indirmiştir... Temel sektörlerin ulusallaştırılmasıyla, yaklaşık olarak 1200 işletme (aşağı yukarı ulusal ekonomik etkinliğin yarısı) devletin doğrudan doğruya denetimi altına girdi."

"Portekiz'deki durumun ikinci özgül belirtisi tarım reformudur... Toprağın toprak sahiplerinden ve kapitalistlerden kurtarıldığı bütün tarım reformu bölgesinde, büyük mülkler ve kooperatifler, emekçiler tarafından ortak bir şekilde yönetilmekte ve işletilmektedir."

"Üçüncü özgül belirtisi, gerek devletin el attığı işletmelerde, gerekse bir çok özel büyük işletmelerde, emekçiler tarafından yapılmakta olan işçi denetimi ve yönetimidir." (Age., s.367-368)

Bütün bunlar elbette önemli demokratik adımlardır. Fakat Cunhal, bir rastlantı olmalı, tıpkı M.Yılmaz gibi, o ünlü "küçük ayrıntı"yı ısrarla hep es geçiyor. Portekiz'de millileştirmeler yoluyla sözümona "tekeller devlet kapitalizmi ortadan kaldırılmış ve tekeller kapitalizme ağır darbeler indirilmiş"tir de, bu arada tekeller burjuvazinin kendisine ve sınıf iktidarına ne olmuştur?

Kestirmeden söyleyelim; gerçekte ikisi de yerli yerinde duru-

yorlardı. Halk kitlelerinin devrimci atılımı faşist kurumlaşmaya önemli darbeler vurmuş, bu atılımın baskısıyla ekonomik cephede belli reformlar yapılmış, ne var ki, burjuva sınıf egemenliğinin temel dayanağı olan devlet, yani ordu ve bürokrasi, olduğu gibi kalmıştı. Dahası bunlar Cunhal ve partisi tarafından devrimin temel aracı sayılıyor ve sosyalizme barışçıl geçişin güvencesi olarak görülüyorlardı.

Yaşam bu revizyonist hayalleri tuzla buz etti. Cunhal'ın aynı konuşmada "devrimin kazanımlarının güvencesi" saydığı yeni anayasanın daha mürekkebi bile kurumadan, olaylar yön değiştirmeye ve tersine dönmeye başladı. Anayasanın bir kağıt parçasından başka bir şey olmadığı çabucak anlaşıldı. Tekelci burjuvazinin sınıf iktidarı yıkılmadığı, onun sınıf devleti parça parça edilmediği ve yerine emekçilerin kendi öz silahlı örgütlenmesi ve devrimci iktidar organları geçirilmediği sürece, gerçek sınıf ve egemenlik ilişkilerinde hiçbir temel değişikliğin yaşanamayacağı açığa çıktı. Rejimin yapısında bir siyasal biçim değişikliği yaşansa bile, öteki kısmi toplumsal-siyasal reformların, kendini çabuk toparlayan tekelci burjuvazi tarafından hızla süpürülüp atılacağını olaylar gösterdi. Tekelci burjuvazi, belli sarsıntılar geçirse de ayakta duran kendi öz devleti üzerinde denetimini yeniden ve sağlamca kurdu. Halk yığınlarının devrimci inisiyatifini ise devlet gücünün yanısıra, PKP'nin "sosyalist" müttefikleri sayesinde kısa zamanda boğdu. Millileştirilen kuruluşlar ve işgal edilen topraklar sahipleri tarafından yeniden ele geçirildi, üretimin bazı kesimleri üzerindeki işçi denetimine son verildi. Emperyalizmin Portekiz üzerindeki egemenliği pekişerek sürdü, vb.

Bütün bunlar hiç de şaşırtıcı değildi. Zira Portekiz'de burjuvazinin sınıf egemenliği devrilmemiş, tersine burjuva sınıf devleti ayakta kalmış, fakat yalnızca reforme edilmişti. Her devrimin temel sorunu olan, olması gereken ünlü iktidar sorunu çözülmenden kalmıştı.

"Devrim"in, denebilir ki tek kalıcı sonucu, sömürgelerin bağımsızlığına kavuşması oldu. Gelgelelim bu, gerçekte, deniz-

aşırı Portekiz sömürgelerindeki milli kurtuluş devrimlerinin kendi öz kazanımıydı. Dahası “Portekiz Devrimi”nin kendisi de bir bakıma bu sömürge devrimlerinin Portekiz toplumunda yarattığı derin sarsıntı ve bunalımın dolaysız bir “yan ürünü” idi. Yeni yönetim, sömürge halkların zaten fiilen elde ettiğini, yasal olarak da tanımaktan başka birşey yapmış olmadı.

Sonuç? Sonuç; 48 yıllık dikta rejiminin biriktirdiği devrimci toplumsal enerjinin düzenin temellerine yönelmesinin engellenmesi, yıpranmış ve çürümüş, artık rejimi taşıyamaz hale gelmiş siyasal biçimlerin tasfiyesi ile sınırlı değişimler çerçevesinde, tekeli burjuvazinin sınıf egemenliğinin daha sağlam temeller üzerinde yeniden kurulması ve sürmesi olmuştur. Sonuç; “geride kalan demokratik devrim görevleri”nin biricik gerçek çözüm yolunun tekeli burjuvazinin sınıf egemenliğini yıkmaktan geçtiğinin, dolayısıyla kısmi reformlar için olmasa bile, temel devrimci dönüşümler için “önce” iktidardan başlamak gerektiğinin bir kez daha anlaşılması olmuştur. Sonuç; anti-tekeli demokratik devrim teorisinin iflası, bu teorisinin gerici rolünün Portekiz olaylarıyla bir kez daha kanıtlanması olmuştur.

Bütün bunların tartışmamız için ortak ve genel sonucu ise; Portekiz örneğinin, ne yazık ki, M.Yılmaz’ın işaret etmek istediğinden tümüyle farklı, onunla taban tabana zıt gerçekleri kanıtıyor olmasıdır.

Ve sorun, elbette ki bu devrimlerin bizim hoşumuza gidip gitmemesi değildir. Sorunu böyle koymak onu çarpıtmaktır. Gerçekte sorun, bu deneyimlerin de ışığında, eğer proletaryanın devrimci temsilcileri isek, devrimin sorunlarını hangi perspektif içinde ele alacağımız, kendimizi ve yığınları daha şimdiden geleceğin devrimine ve iktidar hesaplaşmasına ne doğrultuda hazırlayacağımızdır. Eğer şimdiden bu konuda temel çizgileriyle yeterli bir açıklık içinde olmazsak, nesnel devrimci gelişmenin karşımıza kendiliğinden çıkaracağı en elverişli koşullarda bile, iktidarı kendi elimizle burjuvaziye teslim etmemiz, bizim tüm iyiniyetimizi aşacak bir kaçınılmaz sonuç olarak çıkacaktır ortaya. Yoksa devrim sorunları ve tarihi üzerine birşeyler okuduğu kesin

olan M.Yılmazır bunu anlamakta gerçekten güçlük m çekiyor?

Revizyonist anti-tekel demokratik devrim teorisine dayanak: “Zümre iktidarı”

Devam ediyoruz. M. Yılmazır, H. Fırıt'ı kastederek soruyor: “Yazar'ın bilerek ve isteyerek, dil srmesiyle değil, kasıtlı olarak, egemen sınıfı tanımlarken ‘burjuvazi’ genellemesini kullanması, ‘demokratik devrim’ görüşünü ‘saçmalık’ olarak ilan edebilmek için sığındığı basit bir politik oyun mudur?” (s.47) Soruya yanıtında o artık alışmış bulunduğumuz bilgelik ve hoşgörü kolkola duruyorlar. M.Yılmazır, “elbette değil” diyerek drstlğmzden kuşku duymuyor da, kusurumuzu budalalığımıza, son 20 yılın devrim ve karşı-devrim çalkantıları içinde iradesizce salınıp durmamıza veriyor. Türkiye’de kapitalizmi göremeyen gözlerin, “iki acı yenilgiyle ve özellikle son yenilginin derinliğiyle bu sefer tam zıddı uca sıçrayıp kapitalizme tapınmalarının, dile gelişi, kendini açığa vuruş tarzı” imiş sözkonusu olan. Türkçesi bozuk olsa da söz kalıbı fena değil. Ama kendimizi bir an için budala saysak bile, bu söz kalıbının kendi budalalığımızın kendine özgü türüne (“burjuvazinin tümünü” hedef alma) nasıl oturduğunu anlamakta yine de güçlük çekiyoruz.

Dn kapitalizmi göremeyen gözler eğer bugün “demokratik kapitalizm” programını savunurlarsa, bu onların kapitalizme tapındığını anlatabilir. Ya da, dn ve bugün kapitalizmi görüp de, hem dn hem bugün onu “demokratikleştirme”yi temel program hedefi yapanların, en ileri tekniği getirmek kaydıyla onu “teşvik” edeceklerini bir program maddesi ilan edenlerin tutumu da, aynı şekilde, kapitalizme bir hayranlığı anlatabilir. Bu sonuncular işi gerici burjuva devlet kurumlarına hayranlığa bile vardırabilirler; 27 Mayıs türünden bir askeri darbeyi “devrim” sayabilir (s.35); hiç değilse iki acı yenilgi öncesinde, Türk ordusunda “halkın ordusu olma” arzusu ve girişimi keşfedebilir, onu “vurucu güç” olarak bile görebilirler vb. (Bizim geçmişte kapitalizmi gereğince “görememe”mize döne döne takılanlar, kendi geçmişleri-

nin aynasına bir baksalar kimbilir orada daha neler neler görürler.) Peki ama “burjuvazi genellemesi”yle burjuvazinin sınıf iktidarını yıkmayı devrimin temel hedefi yapanların ve bunda kararlılık gösterenlerin kapitalizme “tapınması” kendini nasıl gösterir? İddiadaki saçmalık ölçüsündeki anlamsızlığı görebilmek için soruyu sormak bile yeterlidir. M.Yılmazzer boş ve anlamsız söz kalıplarıyla bilgiçlik taslayayım derken, bir kez daha kendini gülünç duruma düşürmekten öte bir şey yapmamıştır.

Kaldığımız yerden sözlerine şöyle devam ediyor: “Emperyalizm çağında, çok kısa geçici süreler yaşansa da, kapitalizm yoluna giren geri ülkelerde tüm burjuvazi değil, emperyalist anayurtlardakine benzer bir biçimde, genel olarak ‘burjuvazi’ içinden sivrilmiş, finans-kapital egemenliği vardır. Tümüyle bir sınıfın değil, sınıf içinden çıkan bir **zümrenin** egemenliği, kapitalizmin tekelci döneminin bir özelliğidir.” (s.47) Ve az ileride bundan şu temel sonucu çıkarıyor: “Bu gerçekliklerden, henüz tüm burjuvaziye karşı değil, finans-kapital iktidarına karşı bir demokratik devrim sonucu çıkar.” (s.48)

Bu sorunu önceki bölümlerde uzun uzun tartıştığımız için, burada yalnızca temel bir olguyu yeniden hatırlatmakla yetineceğiz. M.Yılmazzer’in genellemesi ve mantığına bakılacak olursa, çağdaş kapitalizm tüm kapitalist ülkelerde ve özellikle **de en gelişmişlerinde** ortaya dar bir “zümre iktidarı” (mali oligarşi) çıkardığına göre, bunların tümü için de geçerli olan devrim stratejisi “finans-kapital iktidarına karşı bir demokratik devrim” olabilir ancak. Ve zaten M. Yılmazzerlerin de ideolojik gıdalarını aldıkları modern revizyonist akımın çıkardığı temel sonuç da budur. “Anti-tekul demokratik devrim stratejisi” ya da “anti-emperyalist demokratik devrim stratejisi” olarak formüle ediyorlar bunu ve tüm gelişmiş kapitalist ülkeler için geçerli sayıyorlar. Bu revizyonist teorinin asıl kaynağı elbette Kruşçev’dir. Fakat açık ve gelişmiş biçimini daha sonra aldı. Revizyonist partilerin 1969 Haziran’ında Moskova’da yaptıkları uluslararası toplantıda, bu, tüm gelişmiş kapitalist ülkeler için net bir strateji olarak formüle edildi. Tüm revizyonist partiler programlarında peşpeşe buna uy-

gun değişikliklere gittiler. Özellikle Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Almanya'da olmak üzere revizyonist ideologlar bu yeni stratejiyi sözde Lenin'e dayanarak gerekçelendirmek için yoğun bir teorik seferberliğe giriştiler. Lenin'in *İki Taktik*'i temel dayanak ilan edildi ve *İki Taktik* ile 7. Kongre arasında bir tarihsel ve düşünsel köprü kuruldu. Doğu Avrupa'nın halk demokrasisi deneyimleri ise teorinin bir tarihsel kanıtlanması sayıldı. Ne var ki, tüm bunlar teorik ve tarihsel dayanak olarak kullanılsa bile, **asıl dayanak olarak**, özellikle "günümüzün" (günümüzün?!) bir temel olgusuna döne döne işaret edildi: "Tekelci zümre iktidarı"! Yani genel olarak burjuvazinin değil, fakat tekelci burjuvazinin (yani mali sermayenin, yani finans-kapitalin) iktidarı.

Konu olağanüstü önemlidir ve buradaki tartışmanın içine sığdırılmayacak denli geniş kapsamlıdır. Geleneksel hareketimizin devrim teorisinin bugün aldığı son biçim, gelip revizyonizmin bu teorik bakış açısıyla benzeştiği için, onu ayrı bir inceleme ve eleştiri konusu yapmak gelinen yerde artık bir zorunluluktur. Şimdilik yalnızca, Türkçe'de yayınlanmış bir kaç kaynaktan, revizyonizmin sorunu nasıl koyduğunu örneklemekle sınırlıyoruz kendimizi.

Önce teorinin kaynağı üzerine: "SBKP Programı'nda (1961'deki 22. Kongre'de kabul edilen program-H.F.), kapitalist tekel-lerin işçi sınıfının baş düşmanı oldukları vurgulanmaktadır. İşçi sınıfı, mücadelesini en başta bunlara yöneltmektedir. En başta bunlara karşı mücadele etmektedir. Fakat tekel hakimiyetinin kaldırılmasında ulusun belli başlı bütün katmanlarının hayati çıkarları vardır. Bu yüzden, ulusal bir anti-tekel cephesinin oluşturulması için güçlü bir temel bulunmaktadır."

"Bu yüzden komünistler, 'bugün bir ileri demokratik sistem ve yarın sosyalist bir toplum kurmak için' sosyal-demokratlarla karşılıklı işbirliğine taraftardılar. (1969 toplantısının sonuçlarına atf-HF). (*SBKP Tarafından Geliştirilen Devrim Teorisi*, A.I.Paşkov ve ötekiler, Yöntem Yayınları, 1978, İst., s.194 ve 203)

"1969 Haziran'ında yapılan Moskova Toplantısı'nın temel belgesinde **stratejik aşama hedefi sorunu** hakkında şu hususlar

belirtilmiştir: **emperyalist ülkelerdeki işçi hareketi mücadelesi** ‘tekellerin, ülkenin ekonomik yaşamındaki rolünü kesin olarak sınırlamak, büyük sermayenin kudretine bir son vermek ve sosyalizm mücadelesi için uygun şartları yaratacak temel politik ve ekonomik reformları uygulamaktır’”. (R. Reissig- D. Weigert, *Anti-Tekelci Mücadelenin Strateji ve Taktikleri*, Bilim Yayınları, 1977, İst, s.94-95, siyahlar bizim)

Şimdi de ona 7. Kongre’den kaba bir tahrifata dayanan tarihsel temel: “Faşizmin bilimsel tahlili sayesinde Komünist Enternasyonal, geçen yüzyılda **anti-feodal nitelikli bir burjuva-demokratik devrimi yaşamış olan gelişmiş kapitalist ülkelerde** de yeniden demokratik bir değişimin zorunlu olduğu sonucuna varmıştır. Bu demokratik devrim, artık halkın demokratik hak ve özgürlükleri ile demokratik cumhuriyeti gizliden gizliye tehdit eden ya da bu hak ve özgürlükleri zaten çoktan ortadan kaldırmış olan toplumsal güçlere karşı gerçekşemeliydi. Anti-faşist ve anti-emperyalist nitelikleri taşıması gereken bir demokratik devrim zorunlu görölmekteydi. Bu sorunu eksiksiz olarak kavraması, Komünist Enternasyonal’in, Lenin’in, özellikle *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği* adlı yapıtında ortaya koyduğu stratejik-taktik ilkelerin **gelişmiş kapitalist ülkelerdeki koşullar için de** geçerli olduğunu, başka bir deyişle, bunların genel olarak geçerli nitelikte olduğunu anlamasına neden olmuştur.” (E. Lewerenz. *Komünist Enternasyonalde Faşizmin Tahlili*, Sol Yayınları, 1979 Ankara, s.177-178, siyahlar bizim)

Şimdi de günümüz devrimi için sonuçlara gelelim: “Devrim kuramının bu klasik yapıtı (*Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği* -HF), **bugün de tekelci devlet kapitalizminin egemen olduğu ülkelerde işçi sınıfı partilerinin sosyalizme giden yolu açacak olan anti-tekelci bir demokrasi uğruna giriştikleri mücadelede** izlenecek strateji ve taktiği için temel öneme sahiptir.”

“İşçi sınıfının ve onun devrimci partisinin demokratik devrimde öncülüğü, işçi sınıfı ile öteki emekçi sınıflar ve tabakalar arasında sağlam bir ittifakın oluşturulması, emekçi halkın dev-

rimci demokratik gücünün sosyalist devrim yolunda önemli bir adım olarak dövüşerek elde edilmesi, demokratik devrimin sosyalist devrime doğru sürekli bir şekilde gelişme zorunluluk ve olanağı, her ikisi arasındaki sıkı bir karşılıklı ilişki bugün de emperyalist ülkelerde işçi sınıfının sürdürdüğü mücadelenin temelinde yatan kanuniyetlerdir.” (siyahlar bizim)

“... Bu durum 1969 Haziran’ında Moskova’da yapılan toplantıda ve emperyalist ülkelerin komünist partilerinin çoğunluğunun programlarına ve belgelerine yansıdı.”

Ve buna verilen bir çok örnek içinde, Fransız Komünist Partisi’ne ilişkin olanı şöyle: “(Bugün) FKP de ülkenin geleceği için sosyalizm yolunu açan ilerici anti-emperyalist bir demokrasinin kurulması için mücadele vermektedir.” (R.Reiissing-D.Weigert, age., s.36, 40, 52, 95-96)

Bütün bu düşünce sistematiği kendi bütünlüğü içerisinde yeterince açıktır. Şimdilik yalnızca şunu ekleyelim: Euro-Komünizm, program ve stratejide 1969 sonrası bu değişimi izleyen bir yeni aşama olmakla kalmadı, aynı zamanda bu değişimin dolaysız bir sonucu da oldu. 1969’dan itibaren Avrupa partilerinin programına “anti-tekelle demokratik devrim” girdi ve 1970’lerin ikinci yarısında, aynı programlardan devrim ve devrimle birlikte proletarya diktatörlüğü adına ne varsa tümünden çıkarıldı. Anlamlı ve mantıklı sonuç!

Nisan Tezleri “dersleri”

Nihayet M. Yılmaz’ın *Nisan Tezleri*’ne getirdiği özgün açıklamalara geliyoruz. Bu yazarın yazısında en aşırı heyecanı gösterdiği bölümdür. Bölümün sonunda H. Fırat’ı hedef alan bir hüküm var: “Yazarımız, karşımıza *Nisan Tezleri*’ni çıkarıyorsa, onun içinden Lenin’in bir cümlesini seçme özgürlüğüne sahip değildir” (s.51) Bu satırlardaki soylu güven, *Nisan Tezleri*’yle bir başka şeyi kanıtlamış olduğuna olan inancı dile getiriyor. Ne var ki biz buna yalnızca gülümseyebiliriz. Zira gerçekte M.Yılmaz, bir kitabı nasıl okuduğu, bir tarihsel deneyimi nasıl

ele aldığı konusunda acıklı bir örnek sergilemiş olmak dışında, hiçbir şey kanıtlamış değildir.

M. Yılmazır üç sayfa boyunca Lenin'den bir sürü alıntıyı altalta dizmiş, fakat yazık ki bununla yalnızca, *Nisan Tezleri* denilen tarihsel belgenin ve yolaçtığı tartışmaların gerçek anlamını bir nebze olsun anlayamadığını göstermiştir.

Rus devriminin **kendine özgü somut gelişim seyrinden çıkan bir özel durumu**, "ikili iktidar" durumunu, açıklamasının tüm temeli haline getirmesi; Şubat Devrimi ile ortaya çıkan durumun ne kadar özel, o anki koşullara özgü, Lenin'in deyimiyle "olağanüstü özgün" olan yönü varsa onları alıp (üstelik en çarpık yorumlarla) bize karşı sözde kanıt olarak kullanması, gerçekten de acınası bir durumdur. Düşünün ki bu sayın yazar bize bir de "metot" üzerine ahkam kesmeye kalkabiliyor.

Bu orijinal yorumları daha yakından görelim. Önce Lenin'in Şubat Devrimi ile birlikte iktidarın feodal toprak sahiplerinden burjuvaziye geçtiğine, iktidarın bir sınıftan ötekine geçişinin "sözcüğün salt bilimsel anlamıyla olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir devrimin birinci, başlıca ve esas belirtisi" olduğuna ve Rusya'da burjuva demokratik devrimin "bu bakımdan tamamlandığı"na ilişkin sözleri aktarılıyor. Hemen ardından buna şunlar ekleniyor: "Bizde de iktidarın burjuvaziye geçişi anlamında, **yalnızca bu anlamda**, burjuva devrimi tamamlanmıştır". (s.48)

Ama diyor M.Yılmazır, Rusya'da devrim ortaya bir ikili iktidarı ve bu "ikili iktidar"ın Sovyetler ayağı"nı çıkarmıştı. "Bolşeviklerin 'formülü'nü", yani "proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü" sloganını "**eskiten** de bu gerçekliktir" (s.48). Oysa, "Bizim 'burjuva devrimimizde' böyle bir şey kesinlikle yaşanmamıştır. Bu da, iktidarın el değıştirmesi anlamında tamamlanan burjuva devriminin gelişmesinin ne ölçüde kısır ve sancılı olacağının daha ilk günden açık kanıtıydı." (s.49)

Bu yoruma, bu dehşetli muhakemeye bir kez daha şapka çıkarıyoruz. Düşününüz ki yazarın "ilk gün"den özel kastı 1923'tür.

Aradan geçen koca tarihsel dönemde Türkiye'nin iktisadi ve sosyal yaşamında neler olmuştur, bu yazarımızı ilgilendirmiyor bile. Dünün feodal ve yarı-feodal toprak düzeninin, dönün burjuvaziyle iktidarı özel bir ağırlıkla paylaşan feodal toprak sahiplerinin, dönün köylülüğünün, dönün kent zanaatçılığının, dönün yarı-feodal bir sınıfı olan tefeci-tüccar sınıfının, dönün emperyalizmin salt ticaret acentası olan komprador burjuvazisinin -tüm bu iktisadi ve sosyal kategorilerin yaşadığı tarihsel değişimler önemsiz ayrıntılardır... Bu değişimlerin bugünün Türkiye'sine kazandırdığı yeni ekonomik ve sosyal çehre, bunun sınıflar mücadelesi ve devrim perspektifi için anlamı -bunlar da önemsiz ayrıntılardır ve yazarımızı ilgilendirmiyor. O bize diyor ki, Rusya'da 1917 Şubatı'ndan sonra bir ikili iktidar durumu doğmuştu; 1923'te bizde de doğmuş muydu ki, burjuva devrimimiz tamamlanmış olsun!

Bu Marksizm adına utanç vericidir! Böyle insanlar kalkıp bir de bizi kitabilikle, özgün durumları taklit etmekle, şu veya bu özel gelişme modelini Türkiye'ye adapte etmeye kalkmakla suçlamıyorlar mı!

Rus burjuva devriminin tarihsel gelişme seyrinden, Lenin'in buna ilişkin teorisinden öğrenmenin sorunlarını bizimle tartışmak mı istiyorsunuz? *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* kitabında Lenin'in burjuva demokratik devrimine ilişkin düşüncelerinin tüm temel öğeleri var. Yazarımızın bakışlarını kilitlediği 176. sayfayı önceleyen 7 uzun sayfada bunun bir özeti de var. Buradaki açıklamalardan kaçarak *Nisan Tezleri*'nde sözde kendine dayanak arayacağına (üstelik "karşımıza *Nisan Tezleri*'yle çıkılıyorsa" türünden uydurmaya dayalı bir iddiayla!), bu açıklamaların kendisini tartışması, karşı argümanlarını bu temel noktalardan giderek getirmesi daha mantıklı olmaz mıydı?

1) "Otokrasi ile kapitalist Rusya'nın tüm yapısı arasındaki çelişki" (Lenin) Rusya'daki burjuva demokratik devrimin tarihsel temelidir. (*Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, s.170)

2) Bu devrim, "eski düzene karşı, otokrasiye karşı, feodalizm ve serflik sistemine karşı" (Lenin) yönelmiştir. (s.171)

3) “Evet, köylülerle **bir tüm olarak yürüdüğümüz sürece**, bizimki bir burjuva devrimidir” (Lenin). (s.175)

4) Burjuva demokratik devrimi, ancak proletarya önderliğinde ve proletarya ile köylülüğün devrimci ittifakına dayalı bir mücadele muzaffer bir sonuca bağlayabilir. (s.171-172)

5) Muzaffer bir burjuva demokratik devriminden doğacak devrimci iktidar biçimi, ancak proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü olabilir. (s.172-173)

6) Ve nihayet 175. sayfada (176. sayfanın hemen öncesinde!) Lenin’in dilinden “Üç Rus devriminin özlü bir tarihsel bilançosu” verilmiştir: “Olaylar bizim dediğimiz gibi gelişti. Devrimin aldığı yön, bizim düşünce biçimimizin doğru olduğunu gösterdi. **Önce**, köylülerin ‘tüm’ü ile monarşiye, toprak sahiplerine, ortaçağ düzenine karşı çıkış (bu aşamaya dek devrim burjuvadır, burjuva demokratiktir), **sonra**, yoksul köylülerle, yarı-proleterlerle ve bütün sömürülenlerle birlikte, köy zenginlerini, kulakları, vurguncuları da içine alan, **kapitalizme karşı yürüyüş** (burada artık **sosyalist** bir devrim sözkonusudur)”.

Lenin’in bu sözleri, Ekim Devrimi’nden tam bir yıl sonra Kautsky’le giriştiği ünlü polemikten alınmadır. Bu sözler, devrimin Şubat ile Ekim arasındaki tümüyle kendine özgü özel seyrini değil, fakat temel özelliklerini, sınıflararası temel ilişkileri, bunların devrimin niteliği ile dolaysız ilişkisini ele alıyor. *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*, bu ~~paragraf~~ ilişkin yorumunda, “köylülerin tümü ile” yürümek meselesi üzerinde özellikle durmuştur (s.175). M.Yılmazır bunu anlayamadığı sürece, bununla ne burjuva devriminden ve ne de *Nisan Tezleri*’nden hiçbir şey anlayamadığını göstermiş olur.

M.Yılmazır bilmeliydi ki, burjuvazi, 1923’te feodal toprak sahipleri ile ittifak halinde iktidarın dümenine geçmiş olsa bile, kabaca 1950’lere kadar yine de Türkiye’de “köylülüğün tümü” ile (ve elbette ki feodal yarı-feodal toprak düzenine karşı) yürümenin nesnel tarihsel temeli vardı. Ama artık yoktur sayın yazar, bunu anlamamız gerekir! Bunu gerçekten anlayamıyorsanız eğer, o halde nasıl olup da Ordu-Cephe hareketlerini tarihin

gerisinde kalmakla, kapitalizmin 1950'lerdeki "sıçraması"nı gözden kaçırmakla, köylülük içindeki modern sınıflaşmayı anlayamamakla, böylece gerici siyasal sonuçlara düşmekle itham edebiliyorsunuz?

Lenin, *Nisan Tezleri* tartışmalarında, proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü formülü, "yalnızca sınıflar arasında ilişkiyi öngörüyordu, bu ilişkiyi, bu işbirliğini gerçekleştiren somut siyasal bir kurum değil" diyor (tüm vurgular Lenin'in). M. Yılmaz bu sözleri aktarıyor, fakat gariptir, anlamı üzerine bir an bile düşünmüyor. O aklını dönüp yine "somut kurum"a takıyor, onu, üstelik tam da Şubat sonrası Rusya'sında olduğu gibi, burjuvaziyle "gönüllü olarak uzlaşmış biçimi"yle, yani o "olağanüstü özgün biçimi"yle (Lenin) 1923 Türkiye'sinde arıyor ve bulamayınca da, böylece bir şey ispatladığını zannediyor.

Gerçekte M.Yılmaz'ın sığınabileceği tek bir düşünce tarzı var. Tıpkı '80 öncesinde TDKP teorisyenlerinin iddia ettiği gibi; "değil 50 yıl, 150 yıl geçse bile", Türkiye'de Prusya tipi bir gelişme olmaz ve dolayısıyla, toprak devrimi sorunu da hep geçerliliğini korur. Böyle olunca da, "sınıflar arası ilişki" değişmeden kalır, "tüm köylülükle birlikte" burjuva devriminin amaçları yolunda yürümek olanağı hep süregider.

M.Yılmaz'ın için bu muhakeme dışında, bundan öte, az çok mantık taşıyan bir sığınak yoktur artık.

Nisan Tezleri'ni tartışırken M.Yılmaz'ın dilinde hep bir "sınıf ilişkilerinde yeni kopuşma" lafı var. Ama durup bunun üzerine de düşünmüş değildir. Şubat Devrimini izleyen "kopuşma"; o güne kadar burjuva demokratik devrim yolunda işçi sınıfıyla birlikte "monarşiye, toprak sahiplerine, ortaçağ düzenine karşı" yürüeyebilen "tüm köylülük" ile yaşanmıştır. Burada "kopuşma"; iktidarın burjuvaziye geçmesinden itibaren, artık "tüm köylülük" ile değil, fakat onun yalnızca bir kesimiyle, **yoksul ve emekçi köylülükle** ve bu kez artık sosyalist devrim yolunda yürünebileceğini anlatır. Oysa M.Yılmaz, burjuva demokratik devrim sorununda en canalcı nokta olan bu "tüm köylülük"

sorunundan ısrarla kaçıyor ve “genel olarak” küçük-burjuvazi üzerine boş sözlere sığınıyor.

Lenin'den aktarıyor: “Hareketin komünist, proleter unsurlarının küçük-burjuva unsurlardan derhal, kesin bir şekilde ve geri dönülmeksizin kopuşması”. Ve hemen ardından kendi çarpık mantığıyla yorumluyor: “Sosyalist devrim parolasının, sınıflar ilişkisi açısından anlamı buydu. Demokratik devrimde birlikte yürünülen küçük-burjuvaziden kesin bir kopuşma, sınıflar ilişkisi açısından sosyalist devrime geçiş anlamına geliyordu. Ama daha fazlası değil.” (s.49)

Bu yorum tümüyle yanlıştır ve M.Yılmaz'ın Şubat-Ekim arası tarihsel olaylardan hiçbir şey anlamadığını gösterir. Yazar, Lenin'in siyasal bir tanım yaptığına, küçük-burjuva toplumsal yığınlardan değil (ki Rusya'nın o günkü nüfusunun ezici çoğunluğunu oluşturan köylülerdir bunlar), fakat burjuvaziyle uzlaşma içinde devrimciliği tükenen ve küçük-burjuva yığınları da burjuvazinin peşine takan küçük-burjuva siyasal akımlardan yolunu net bir biçimde ayırmak gereğine, buna işaret ettiğine dikkat bile etmemiştir. “Hareketin komünist proleter unsurları küçük-burjuva unsurlardan” en kararlı, en tam ve geri dönülmez biçimde kopmalıdırlar ki, burjuvaziye karşı sosyalist devrim yolunu en kararlı biçimde tutabilsinler. Tam da bu sayede ve sabırlı bir çabayla, küçük-burjuvazinin emekçi katmanlarını da hain önderlerden koparıp kendi arkalarından sürükleyebilsinler. M.Yılmaz'ın nasıl unutuluyor ki; “Rusya, bir küçük-burjuvazi ülkesidir. Nüfusun büyük çoğunluğunu bu sınıf oluşturur. Bu sınıfın burjuvazi ile proletarya arasında bocalaması kaçınılmazdır. Ve ancak bu sınıfın proletarya ile birleşmesiyedir ki, devrim davasının, barış, özgürlük davasının, toprağın emekçilere geri verilmesi davasının zaferi, kolayca, çabuklukla, barış ve sükunet içinde sağlanmış olacak”tır. (*Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi*, Sol Yayınları, s.177)

Lenin bunları Ekim Devrimi'nden yalnızca dört hafta önce yazıyordu. Şubat'la Ekim arası dönemin temel sorunlarından biri, küçük-burjuva yığınları sabırlı ve ısrarlı bir çabayla küçük-

burjuva önderlerden, küçük-burjuva siyasal akımlar olan Menşevikler'den ve Sosyalist Devrimciler'den koparmak değildi mi? Burjuvaziyi yıkacak olan sosyalist devrim, *Barış ve Toprak Kararnamesi*'ni ilk icraatı yaparken, bununla, herkesten çok Rusya'nın küçük-burjuva köylü yığınlarının istemlerini karşılamıyor da ne yapıyordu? Bir öteki temel kararname olan *Uluslar Kararnamesi* için de aynı şey geçerli değil midir? "Tarımsal sorundan sonra, tüm Rus devlet yaşamında, özellikle nüfusun küçük-burjuva yığınları için olağanüstü bir önem taşıyan şey, ulusal sorundur." (age., s.193) demiyor mu?

Ama bunlar üzerine bir parça düşünmek yerine, yazarımız devrimci demokratlarımızın hep sallayageldiği sopayı eline alıyor. "Sosyalist devrim parolanızla, bizim Menşevik ve Sosyalist Devrimcilerimizden ittifaklar zemininde bugünden bir kopuşmayı mı öneriyorsunuz?" diye soruyor ve "eğer böyleyse" Rus devriminde bir benzerimiz olduğunu, davranışımızın "Troçki'nin tutumuna denk" düştüğünü buna ekliyor. (s.51)

Bunları bize kim söylüyor? Şubat Devrimi'nden sonra işçi sınıfının küçük-burjuvaziyi bir yana ittiğini, küçük-burjuva yığınların nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturduğu bir ülkede, Rusya'da, ondan kopup sosyalist devrime kendi başına yürüdüğünü sanabilen bir şaşkın yazar. Troçki'ye benziyormuşuz! O Troçki ki, Rus devrimi tarihinin uzun bir dönemi boyunca hep Menşeviklere yapışık kalmıştır da, ancak Şubat'tan sonra nihayet onlardan kopabilmiştir! M.Yılmaz'ın bir kez daha boş bir söz kalıbından başka bir şey değildir. Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler'in devrimciliği Çarlık düzeni koşullarında şekillenmişti ve onlar Çarlık rejimi karşısında sözümona muhalefette bulunan burjuvaziye karşı her zaman zayıftılar. Menşevikler net bir biçimde devrimi burjuvazinin devrimi olarak görüyorlar ve zafiriyle birlikte burjuvazinin iktidar olması gerektiğini düşünüyorlardı. Çarlık yıkılınca ve yerini burjuvazinin iktidarı alınca, o güne kadarki düzen ve sınıf ilişkilerindeki bu temelli değişim, onları hep süregelen sallantılı konumlarından burjuvaziye uzlaşmaya ve giderek ona teslim olmaya götürdü.

Oysa bizim devrimci-demokratlarımızın devrimciliği sermaye düzeni koşullarında ve burjuvazinin sınıf iktidarına karşı mücadele içinde oluşmuştur ve halen bu temel üzerinde sürmektedir. İdeolojik-politik zaafı, perspektiflerindeki bulanıklık, onları “kurulu toplumsal ve siyasal düzene karşı” fiili bir mücadeleden bugün için hiç de alıkoymuyor ve alıkoymadığı sürece onlar bizim devrimci müttefiklerimizdir. Onlardan kopmak değil, onlarla birlikte devrim yolunda yürümek için çalışırız biz. Ama onların bulanık perspektifleri devrimin geleceği için ya da gelecekteki devrim için hep bir potansiyel tehlikedir. Biz bugünden buna karşı mücadele ederiz. Bugün için bir potansiyel tehlike olan şey gelecekteki bir devrim anında önümüze gerçek bir engel olarak çıktığında ise, onlardan en kararlı bir biçimde “kopuşuruz”. M.Yılmaz’ın gerçek yaşamımızın bu gerçek sorunlarını anlayabilmesi için, Kautsky geleneğinin küçük-burjuvazi üzerine “ilke gevezeliği”ni bir yana bırakması, toplumumuzun temel sınıf ilişkilerinin anlamını ve onların devrimci siyasal yansımalarını, günümüz gerçeklerinden giderek değerlendirebilmesi gerekir. Özellikle de “metot” üzerine söylediği onca sözden sonra...

Yazarın *Nisan Tezleri*'ne ilişkin orijinal yorumları, demek oluyor ki yanılırları, kuşkusuz bunlardan ibaret değil. O örneğin “Doğrudan görevimiz sosyalizmin başlatılması değildir” (Lenin, sekizinci madde) ifadesinden, şu yorumu çıkarır: “Sınıflar ilişkisi olarak, burjuvaziyle uzlaşmış olan küçük-burjuvaziden geri dönülmez bir kopuşu öne çıkaran Lenin, programatik planda henüz ‘sosyalizmin başlatılmasını’ önermez. O nedenle 1917 Nisan’ında atılan sosyalist devrim parolası, dönemin karakterine uygun olarak sınıf ilişkilerinde yeni bir kopuşmayı, bu anlamda yeni bir aşamayı anlatıyordu.” (s.50)

Bu ve benzeri yorumlar, M.Yılmaz’ın *Nisan Tezleri* denilen tarihsel belgenin özgün anlamını kavrayamadığını gösterir. *Nisan Tezleri* bir sosyalist devrim “programı” değil, o günün Rusya’sındaki son derece özgün tarihsel ortamda, devrimin birinci aşamasından ikinci aşamasına geçiş için somut bir plandır. Demek oluyor ki sosyalist devrim programının kendisi değil,

sosyalist devrim stratejik hedefinin ilan edilmesi, fakat bu hedefe götürecektir somut adımların, o günün “özel koşulları” gözetilerek tanımlanması ve formüle edilmesidir. Böyle olunca, “doğrudan görevimiz sosyalizmin başlatılması değildir” denilirken, stratejik değil fakat taktik bir tutum vurgulanmaktadır. Bu stratejik bir aşamanın değil, stratejik hedefi olanaklı kılacak, kolaylaştıracak taktik bir sürecin, bir “geçiş evresinin” tanımıdır. (Lenin’in Kamanev’le tartışırken, döne döne “şu an” için demesi boşuna değildir.) Bu anlaşılmadığı içindir ki, yalnızca M.Yılmazer değil, fakat hemen tüm devrimci demokratlar, *Nisan Tezleri*’nin şu veya bu “özel” ya da gerçekten özgün olan ayrıntısından, devrim stratejisi üzerine tartışmalara en olmadık dayanaklar bulmak hafifliği gösterebiliyorlar.

V. BÖLÜM

Dünden bugüne sol hareket

M.Yılmazır'in yazısının "*Sonuç Olarak*" ara başlığı taşıyan son bir bölümü daha var. Biz şimdiye kadarki tartışmamızla onu bu bölüme kadar neredeyse satır satır izlemiş olduk. Böyle olunca, bu sonuç bölümürü elbetteki atlayarak geçemeyiz. "Sonuç olarak" ifadesi doğal olarak *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*'e yöneltmiş eleştirinin finalini vurgulamak içindir. Gelgelelim bu final gerçekte bir ciddiyetsizlik örneğinden başka bir şey değildir. İnsan bu kısa bölüme göz gezdirdiğinde, yazarın kaba bir demagojik çarpıtma yoluna mı gittiği, yoksa "demek ki ancak bu kadar olabiliyor" dedirtirecek türden bir kavrayış yetersizliği mi sergilediği konusunda tereddütler geçiriyor. Kişi çarpıtmaya eğilim duysa bile, bunun çok açık olgular karşısında bu kadar kaba olamayacağını düşündüğünüz ölçüde, aklınıza ikinci ihtimal geliyor ki, bunu da az çok akli başında görünen bir insana yakıştırmak kolay olmuyor. Yine de işin bu yanı bizi

ilgilendirmiyor. Bizi ilgilendiren, çarpıklığın kendisini düzeltmek-
tir. Bu, bir tartışmadan çok, sorunların nasıl çarpıtıldığını ya da
şaşırtıcı ölçüde çarpık anlaşıldığını sergilemekten ibaret olacak
çok büyük ölçüde.

“Konuyu, özellikle 12 Eylül’le birlikte düşüncelerde karşı
konulamaz bir baskı yaratan şu soruyla sonuçlandıralım” (s.51).
Söze böyle başlıyor yazar. Sözünü ettiği soru *Devrimci Harekette
Reformist Eğilim*’in ilk makalesinde (*Herkes Kendi Bayrağı Alına!*)
dile getirilen bir sorunun, sorulaştırılarak ifade edilmesinden
oluşuyor.

İlgili pasajı bize ait orijinal biçimiyle veriyoruz: “Küçük-
burjuva demokrasisinin, Türkiye gibi bir ülkede yirmi yıl gibi
uzun bir süre boyunca, **proletaryayı geri görevlere mahkum
eden teori ve tahlilleriyle** devrimci hareket üzerinde tartışma-
sız bir hakimiyeti nasıl kurabildiği sorusu doğal olarak akla ge-
liyor.” (*Devrimci Harekette Reformist Eğilim*, s.10, vurgular ori-
jinalinde)

Bunu dönüp M.Yılmaz’ın bu aktarmayı önceleyen yu-
karıdaki giriş sözleriyle kıyaslayınız. Görülecektir ki çarpıtma daha
buradan başlıyor. Yazar öylesine bir havada konuşuyor ki, ortada
genel özellik taşıyan ve devrimci saflardaki bir kısım zayıf be-
yinleri ezen bir sorun olduğu akla geliyor. Oysa böyle bir sorunun
“12 Eylül’le birlikte düşüncelerde karşı konulmaz bir baskı
yarata”bilmesi için, herşeyden önce sorulabilmesi lazım. Durum
böyle midir? Türkiye devrimci hareketine, yirmi yıllık bir dönem
boyunca, küçük-burjuva demokrasisinin “proletaryayı geri görev-
lere mahkum eden teori ve tahlillerle” egemen olduğu olgusu
genel, hiç değilse yaygın kabul gören bir düşünce midir? Yazarın
bir parça inandırıcı olabilmesi için, aktardığı sorunun, EKİM’in
ötesinde, genel olarak sorulduğunu ya da ortaya konulduğunu
göstermesi gerekirdi.

Herkes Kendi Bayrağı Alına! makalesi, tanımladığı soru-
na ilişkin olarak, hemen devamındaki pasajda açıklamalarda
bulunuyor. Yazar bu açıklamaları, örneğin bizim kendisinin
açıklamalarıyla ilgili olarak hep yaptığımız gibi, tam aktaracağına,

onu parça parça ediyor, tek tek cümleler halinde ve kendi çarpık yorumu eşliğinde aktarıyor.

Yazarın bizden tek tek cümleler halinde aktardığı bölümün (aktarıldığı kadarıyla) tamamı şöyle: “Marksizmin vurguladığı ve tarihsel tecrübenin hep doğruladığı şudur: Geri teoriler genellikle geri toplumsal koşullarda etkili olur. Fakat bu gerçek Türkiye için ancak bir ölçüde geçerli olabilir. 1970’ler Türkiye’si hiç de küçük-burjuva teori ve tahlillerin devrimci toplumsal muhalefet üzerinde bunca uzun bir süre tartışmasız bir üstünlük kurabilmelerini açıklayacak kadar geri bir ülke değildir. Türkiye’nin nispi geriliği, bunun bir ifadesi olarak, tamamlanmamış bazı burjuva devrim görevlerinin varlığı, küçük-burjuvazinin yaygınlığı, bunda önemli nesnel etkenler olmuşlardır kuşkusuz.”

Paragraf burada bitmiyor elbet, ama aktaran burada bitiriyor ve kendisi şöyle devam ediyor: “Ancak sorunun böyle cevaplandırılmasından tatmin olmayan Yazar, çözümü belirsiz bir geleceğe bırakır.”

Buna gösterdiği kanıt ise, yukarıdaki pasajın atlanan bölümünün ardından gelen bir bitiş cümlesi: “Bu sorunun cevabı önümüzdeki dönemde yapılacak bilimsel inceleme ve tartışmalarla daha net ve daha kapsamlı verilebilecektir.”

Bu sözde kanıtın ardından ise şu dehşetli yorum geliyor: “Geçmişin köklü bir eleştirisine girişilirken böyle bir sorunun cevapsız bırakılması önemli bir zaaftır.” (s.52)

Temel çizgileriyle açıklığa kavuşturulmuş bir soruna, yeni inceleme ve tartışmalarla “daha net ve daha kapsamlı” yanıt aranması ihtiyacına yapılan bir vurgu ile, sorunun “çözümü(n) belirsiz bir geleceğe” bırakılması ya da “böyle bir sorunun cevapsız” bırakıldığı iddiası arasında nasıl bir benzerlik olabilir? Bize bilim “metod”u üzerine ders veren bir insan, nasıl olur da genel tanımı yapılmış, genel özellikleri değerlendirilmiş ve mantığı ortaya konulmuş bir sürecin seyri ve sonuçları konusunda **daha kapsamlı bir inceleme ihtiyacını**, “çözümsüz”lük ya da “cevapsız bırakma” olarak algılayabilir?

Düşününüz ki, yazarın *Herkes Kendi Bayrağı Altına!*

makalesinden eksik aktardığı pasaj, yukarıya aktarılan yerden aynen şöyle devam ediyor: "... Ancak bu teori ve tahlillerin Marksizm ve proletarya adına, marksist teoriye ve proletarya davasına içtenlikle bağlanan çok sayıda devrimci üzerinde bunca uzun süre etkili olmasında bir dizi başka etken rol oynamış olmalı. Bunların bir kısmı daha önce kamuoyuna sunulan ve *Ekim*'in bu sayısında birinci bölümü yayınlanan *Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış* yazısında genel çizgileriyle ortaya konmuştur. Onları burada tekrarlamaya gerek yok. Şimdilik onlara eklenecek önemli bir şey de yok."

İnanılması güç bir hokkabazlığa konu edilen, "Bu sorunun cevabı önümüzdeki dönemde yapılacak bilimsel inceleme ve tartışmalarla daha net ve daha kapsamlı verilebilecektir" cümlesi, hemen bu sözleri izliyor. Çözümü belirsiz bir geleceğe erteleme ya da sorunu yanıtsız bırakma bunun neresinde?

Fakat dahası var. Bilindiği gibi M.Yılmaz *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*'i değerlendiriyordu. Bu kitap 1989 tarihli dir. Oysa yukarıda tanımlanan sorunu aktardığı makale 1987 tarihli dir ve *Ekim*'in ilk sayısında yayınlanmıştır. Yazar bu konuda okura herhangi bir açıklama yapmak gereği duymuyor. Bu tür bir açıklama elbette her zaman gerekemeyebilir. Fakat burada, özellikle de kendisinin yarattığı tartışma ve yönelttiği sözde eleştiri gözönüne alındığında, böyle bir hatırlatmada bulunmamak dürüst olmayan tartışma tarzının bir başka örneği olarak çıkıyor karşımıza.

Geleneksel hareketten bir kopuşun başlangıcında ve bunun ideolojik taşıyıcısı olacak bir yayın organının henüz ilk sayısında (Ekim 1987), ulaşılan yeni ideolojik platformun "önümüzdeki dönemde" yeni inceleme ve tartışmalarla geliştirileceğini söylemek, tümüyle olağan bir göreve işaret etmek anlamına gelir. Bu basit gerçeği gözden kaçırmak ya da okurdan gizlemek; 1989 yılında kaleme alınmış bir kitap (*Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*) tartışılırken bu tarihe kadar alınmış mesafeyi bilmezlikten gelmek, bizzat bu kitabın kendisinin "daha net ve daha kapsamlı" sonuçlar bakımından taşıdığı önemi görmezlikten gelmek; bütün bunları es geçmek, sonra da dönüp tahrif edilmiş bir düşünceye

ilişkin olarak bir de “belirsiz gelecek” lafları etmek, tüm bunlar kaba bir tahrifat değilse nedir?

Sorunu kaba bir biçimde çarpıtarak ya **da** inanılması güç bir çarpık kavrayışla ele alarak yolunu düzleyen yazar, buradan güvenle ve gönül rahatlığı ile devam ediyor. Devam tahrifatlar zincirine eklenen yeni bir halkadan oluşuyor: “(H. Fırat) soruna yaklaşırken ‘geri tahlilleri’ kendi ortamı içinde değerlendirmek yerine, bugünün koşullarından geçmişi yargılayarak problemin çözülmesini aslında imkansızlaştırıyor. Şimdi ‘geri’ bulunan teorik tahlillerin özellikle 1968’lerde kızışan mücadele koşullarında şekillendiği unutulmasın. Yazar, o günlere 1990’lar Türkiye’sinden bakmaktadır.” (s.52)

Acaba? Oysa biz “o günlere” değil **o günden bugüne** geçen “bunca uzun bir süre”ye bakıyoruz. Bu “geri teori ve tahliller” neden 1968 yılında kabul edildi diye tartışmıyoruz; fakat nasıl oldu da, “yirmi yıl gibi uzun bir süre boyunca ... tartışmasız bir hakimiyet kurabildi”, “bunca uzun bir süre tartışmasız bir üstünlük” sağlayabildi diye tartışıyoruz. Bunların ikisi öylesine farklı şeylerdir ki, bunları birbirine karıştırmak, bir sürecin başlangıç noktası ile sürecin toplamını birbirinden ayıramamak gibi bir yeteneksizliğin göstergesi olabilir ancak.

Devam ediliyor: “Kapitalizmin varlığı açısından ‘68’ler Türkiye’si ile 990’lar Türkiye’si arasında fark yoktur.” M.Yılmazzer’e göre, bizim kusurumuz kapitalizmi yalnızca varlığı içinde ele almak imiş; oysa o durmuyor, fakat sürekli geliştirmiş. Eğer sorunu böyle görmeyi başarabilseydik, “‘68’ler ve ‘90’ların önemli farklılıkları olduğunu da görebilir, böylece kendimizi budalaca sorulardan kurtarabilirdik.”

“Sınıf mücadelesinin **canlı** gelişimiyle ilgiliyse, kapitalizmin egemen üretim biçimi olmasından öteye, onun gelişiminin bu mücadeleye nasıl yansıdığıyla da ilgilenmek zorundayız.” (s.53)

Bunları bize kim söylüyor? Geleneksel hareketin “Nasıl bir kapitalizm?” sorununa ve sorusuna kiskançlıkla bağlı kalan, bunu sınıf mücadelesinin ve devriminin sorunlarını ele alışı **temel bir dayanak** yapan bir sayın yazar! Bir kez daha şapka çıkarmaktan

başka ne yapabiliriz ki!

Bize “belirsiz bir geleceğe” bırakılmış “çözüksüz” ve “cevapsız” bir sorunu ortaya atma budalalığı yükledikten, ve dahası, bizi sorunu yöntemsel açıdan yanlış ele alarak “problemin çözümlenmesini aslında imkansızlaştır”dığımız için bir güzel de haşladıkdan sonra, yazar soruna kendi getirdiği aydınlatıcı “çözüm”ü bize şöyle sunuyor:

”Cumhuriyet döneminin ilk otuz yıllık durgunluğundan sonra 1950’lerde başlayan sosyal fırtına küçük bujuva dalgalarını sınıflar mücadelesi alanına taşımıştır. Gerilikleri ve ütopyalarıyla sürece damgasını vuran küçük-burjuva devrimciliği, yaşanan mücadele deneylerinden sonra 1979’lara gelindiğinde, aslında 12 Eylül’den **hemen önce**, teori ve taktikleriyle iflas etmiştir. 12 Eylül bunun yalnızca pekiştirilmesi olmuştur.”

“Kapitalizmin ikinci sıçrayışı proletarya hareketini öne çıkarıyor. Daha doğru söylersek 1977’lerde başlıyor bu süreç, artık belirginleşiyor. Aynı zamanda küçük-burjuva devrimciliğinin “eski şanlı” günlerine dönme şansının olmadığı, o dönemin kapandığı da olaylarca hergün daha iyi kanıtlanıyor.” (s.53)

M.Yılmaz’ın yüksek perdeden bu nutku, gerçekte tam bir kara mizah örneğidir. Zira bizim sözde “çözüksüz” kaldığımız ve “belirsiz bir geleceğe” bıraktığımız soruna getirilen bu açıklık, satırı satırına, EKİM’in daha ilk ortaya çıktığı andan itibaren ve döne döne söylediklerinin güçsüz bir tekrarından başka birşey değildir. Tüm öteki kaynakları bir yana bırakıyoruz. M.Yılmaz’ın yazısının konusunu oluşturan *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm* kitabının “Giriş” bölümünden (uzunluğuna aldırmandan ve okurun bunu burada hoşgöreceğine inanarak) okuyoruz:

“Teorik-siyasal görüşlerin oluşumunda tarihsel-toplumsal ortam kadar siyasal pratiğin de dolaysız bir rol oynadığı, aynı şekilde, bu görüşlerin zaman içinde uğradığı değişimde de toplumsal-siyasal evrimin dolaysız bir etkide bulunduğu, devrimci hareketimizin somutunda kolaylıkla görülebilir. Bugün temel sorunlar üzerine yaygın olarak süren suskunluk ve belirsizlik de aslında bunun göstergesi, kanıttır. İki yükseliş döneminde küçük-burjuva

katmanların gösterdiği siyasal aktivitenin beslediği, canlı ve cazip kıldığı temel görüşler, küçük-burjuva demokratik hareketteki gerilemeyle birlikte gözden düşmüş, savunulamaz hale gelmiştir. Geçmişte etkin ve iddialı olmuş grupların bugün siyasal bakımdan önemsizleşmelerinin, ideolojik iddialarını yitirmelerinin, belirsizlik, suskunluk ya da kargaşaya girmelerinin maddi-toplumsal temeli budur. Küçük-burjuva demokratik hareket ortamında yeşeren ve küçük-burjuva dalgaya binerek yükselerek çıkanlar, bu dalganın geri çekilip parçalanması ve dağılmasıyla birlikte, bu aynı akıbeti yaşamışlar, güç ve etkinlik kaynaklarını yitirmekle kalmamışlar, teorik-siyasal görüşlerine olan eski coşkulu inançlarını da kaybetmişlerdir. Bu gelişmeyi yapılageldiği gibi son karşı-devrim dönemiyle açıklamak yetersiz ve kolaycı bir görüştür. Bugün varılan yerin yirmi yılı aşkın bir geçmişi, evrimi, mantığı vardır. 12 Eylül dönemi küçük-burjuva siyasal bozulmayı ve dağılmayı yalnızca hızlandırmıştır. Büyük toplumsal sorunlara, iç gerilimlere, sert sınıf çatışmalarına sahne olan kapitalist bir ülkede, mücadelenin yükünü sürekli çözülen bir toplumsal tabaka olarak küçük-burjuvazi omuzlayamazdı, omuzlayamadı. İki yükseliş ve onu izleyen iki gericilik döneminin ağır yükü küçük-burjuva katmanları yordu, şevk ve heyecanını kırdı, siyasal yaşamın gerisine itti. Küçük-burjuvazinin toplumsal bir sınıf olarak devrimci siyasal yaşamımıza hakim olduğu dönem artık geride kalmıştır. Politik aktiviteleriyle geçmişte işçi hareketini gölgelemiş küçük-burjuva katmanlar, yeni bir hareketliliği ancak işçi hareketinin etkisiyle ve onun gölgesinde yaşayabilirler.”

“Gelinen aşamada geçmişini değerlendirmek, herşeyden önce temel teorik-siyasal görüşleri, 1960’lardan bugüne olan evrimi ve değişimi içinde değerlendirmek demektir. Bu aslında bir dünya görüşü ve bir program tartışmasıdır. Tartışma burada odaklaşmalıdır. Zira geçmiş hareketin küçük-burjuva bir siyasal ve örgütsel pratiğe oturduğu, açık ya da örtülü, az-çok kabul görüyor artık. Yaşanan pratiğin çıplak sonuçları bu gerçek karşısında direnmeyi güçleştiriyor. Kabul etmemekte direnenlerin bu direnci sürdüremeyecekleri, sürdürseler bile ciddiye alınmayacakları

da açıktır. Bugün artık önemli olan, küçük-burjuva siyasal pratiklerden beslenen ve gerisingeri onları besleyen teorilerin gerçek içeriğini ve sınıf kimliğini sergilemektir. Küçük-burjuva pratikler ile küçük-burjuva teoriler arasındaki kopmaz bağı ve bütünlüğü göstermektir. Halkçı teori ve programların, son tahlilde, iki devrimci yükseliş dönemiyle öne çıkan kentin ve kıyın küçük-burjuva katmanlarının görüş ve özelemlerinin ifadesi olduğu kadar, bu katmanların gösterdiği politik aktivitenin, modern Türkiye'nin sınıf ilişkilerini ve bu ilişkilerin beslediği temel sınıf çatışmasını (emek-sermaye çatışması) pratikte gölgelemesinin de teorik ifadesi ve ürünü olduğunu kanıtlamaktır, günün görevi.” (s.12-13)

Şimdi sormaktan kendimizi alamıyoruz. Yazarın bizi aydınlatan sözde açıklaması, *Devrimci Demokrasi ve Sosyalizm*'in “Giriş”inde okuduklarını, kitabın çıkışında kaynağını unutarak, bize gerisin geri tekrarlamak gibi bir bahtsızlığın ürünü olmasın sakın? EKİM'in geleneksel devrimci küçük-burjuva harekete ilişkin olarak en başından itibaren ortaya koyduğu bir tahlilin alınıp, 1991 tarihinde ve üstelik bu tahlilin yinelenildiği bir kitabın eleştirisi vesilesiyle EKİM'e sunulması -bu inanılır gibi değil! Bir eleştirinin finali ancak bu kadar ciddiyetten yoksun ve gülünç olabilirdi.

Geriye takılmak ve arkadan gelmek, M.Yılmaz'ın temel bir zaafı olarak görünüyor. '60'lı yıllarda burjuva sosyalizminin sola egemen iki fraksiyonu arasında yaşanmış bir tartışma var. M. Yılmaz '80'lerin ikinci yarısındaki iç ayrışma ve çatışmaları hala 20 yıl öncesinin bu tartışmasının anılarıyla, o zamanın kalıplarıyla ele alıyor.

“Son tartışmalar yenilginin etkisiyle çeşitli yönlerden geriye dönüşlerin anlatımı oluyor”muş! (s.54). Biz de diyoruz ki, sakın M.Yılmaz'ın gerilerde donup kalmış düşüncelerinin bir anlatımı olmasın! Yazar yazısı boyunca defalarca bu “yenilgi” edebiyatı üzerinden konuşuyor. Öncesi bir yana, bu bölümde bu ikinci oluyor. Bu bize, EKİM'in çıkışını “yenilgi yılları” edebiyatıyla karşılayan, fakat içerde ya da dışarda, kendi yenilgi dönemi

pratikleri hiç de yüz ağartıcı olmayan bazı 12 Eylül “kazazedeleri”ni hatırlatıyor.

Bu konuda bizi çok merak ediyorsa, bunu 1987 tarihli şu satırlardan izleyebilir: “12 Eylül sonrasında karşı-devrim koşulları hareketin küçük-burjuva siyasal sınıf yapısını ayrıştırıp farklılaştırdı. Başlangıçta bir bakıma kendiliğinden yaşanan ve kendini teslimiyet ve mücadele eğilimleri olarak ifade eden bu ayrışma, yenilginin ve yıkımın sonuçlarına oportünist ve devrimci yaklaşımlarda ilk bilinçli ifadelerini kazandı. Geline yerde teorik, siyasal ve sınıfsal sonuçlarına varma, her yönüyle bilinçli ifadeler kazanma sancıları yaşanmakta. Bu ayrışma ve çatışma, proleter sosyalizmi ile, popülizmin liberal ve radikal küçük-burjuva tonları arasındadır.” (*Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış*, s.57)

“Yenilgi” bize kapitalizmin “varlığı”nı göstermişmiş! Hayır bayım, yanılıyorsunuz! Yenilgi bize kapitalizmin varlığını değil, fakat küçük-burjuva devrimciliğinin sınırlı ufkunu, ideolojik ve sınıfsal zayıflıklarını gösterdi ve bizim daha ileri bir devrimciliğe geçişimizi kolaylaştırdı. Hepsi bu!

Yazarın bizim geçmiş narodnik önyargılarımıza kibirli bakışı, bu sorun üzerine birşeyler daha söylemememizi bir hak ve zorunluluk haline getiriyor. Eski TDKP popülist, ama devrimci bir örgüttü. İdeolojik içerik yönünden değil, fakat politik tutum bakımından, devrim konusunda net bir tutuma sahipti. Onun ‘70’lerdeki devrimciliği, olsa olsa, devrimci hareketin o dönemdeki iç bölünmesinde kendisiyle aynı özgün konumu paylaşan öteki anti-revizyonist gruplarla kıyaslanabilirdi. Bu kesim devrimcilik planında küçük-burjuva sosyalizminin en tutarlı kanadıydı. Bu kesimin kendi içinden EKİM gibi bir hareketi çıkarması ve bugün herşeye rağmen ayakta kalmayı başaran örgütlerin tam da bu gelenekten gelenlerden oluşması, hiçbir biçimde rastlantı değildir.* (M.Yılmazır bugünkü TDKP’ye aşırı bir küçüm-

---

* “Devrimci hareketimizin TDKP, THKP/C-ML, TKP-ML Hareketi ve TİKB’den oluşan kesimi, ‘80 öncesinde bazı bakımlardan daha ileri noktadaydı. Modern revizyonizmle araya belli bir sınır

semeyle bakıp geçmişin bazı tartışılmaz gerçeklerini kolayca gözden kaçırabiliyor. İçinden EKİM gibi bir hareketi çıkarmış olan bir TDKP'nin bugünkü geriye düşüşünün, tam da bu ileriye çıkışla olan diyalektik bağına kavrayamıyor.)

Toplum gerçeklerinden popülist kavrayış çarpıklarıyla bağlantılı bir kopukluk eski TDKP'nin temel kusuruydu. Fakat bu kusurlu kavrayış temelinde savunduğu devrim görüşü ve devrimcilik anlayışı, yine de, paralel dönemdeki M.Yılmazeler'le kıyaslanmaz ölçüde daha ileriydi. Eski TDKP kapitalizmin gelişme düzeyini yeterli açıklıkta göremedi ve sonuçlarını gereğince değerlendiremedi. Peki ya M.Yılmazeler? Onlar ilk ortaya çıktıklarında devlet ve devrim gibi canalcı sorunlarda yeterli bir devrimci tutum açıklığına sahipler miydi acaba? Devrimci narodnik geleneği böylesine küçümseyenlerin, kendi darbeci reformist geleneklerini bu kadar kolay unutmuş görünmelerine ne denebilir ki?

Toplumsal gelişme düzeyini az-çok gerçeğe yakın değerlendirmek kendi başına kimseyi, marksist-leninist olmak bir yana, devrimci bile yapmaz. Oysa kişi ya da akımlar, toplumsal gelişme düzeyini eksik ya da çarpık değerlendirse bile pekala devrimci olabiliyorlar. Bu iki farklı durumun klasik örneklerini, Rusya'nın devrimci narodnikleri ile "legal marksistleri"ni, herkes biliyor. Narodizm toplumsal gerçekliğin gerisindeydi, ondan kopuktu. Fakat buna rağmen, tarihsel ve politik bakımdan "Legal Marksist" akımla kıyaslandığında, liberalizme karşı devrimciliği temsil ediyordu.

Türkiye'de yaşanan çağdaş örneklerinde durum hiç de farklı değildir. '60'larda TİP toplumsal gerçeği değerlendirmede MDD'-

---

çizmiş, burjuva reformist etkiye karşı daha bilinçli ve duyarlı davranmış ve özellikle Mao eleştirisinden sonra marksist kavramlara daha çok yaklaşmıştı. Bu özellikleriyle hareketin bu kesimi kendi içinden marksist bir hareketin çıkmasına daha uygun potansiyel koşullara sahipti. Nitekim EKİM'in ortaya çıkışı da bunun göstergesi sayılmalıdır". (*Yakın Geçmiş Genel Bir Bakış*, s.83)

ye göre daha olumlu bir konumdaydı. Oysa politik bakımdan durum tam tersiydi. '70'li yıllara damgasını vuran devrimci küçük-burjuva sosyalizmi, TİP'ten değil fakat MDD'den doğdu. '70'li yıllarda, TİP, TSİP, TKP gibi revizyonist-reformist akımlar, devrimci akımlara göre, toplumsal-iktisadi gerçeğin değerlendirilmesinde daha ileri bir konumda idiler. Düşünsel planda işçi sınıfına daha çok vurgu yapıyorlardı ve pratik çalışmada ona daha yakın duruyorlardı. Oysa politik bakımdan durum tam tersiydi.* M. Yılmazeler buna itiraz edebilirler mi?

Biz eski TDKP'liler eski TDKP'ye en sert ve uzlaşmaz eleştiriler yönelterek ondan koştuk. Zira bizimki küçük-burjuva devrimcilik anlayışından proletaryanın devrimcilik anlayışına geçişin getirdiği sert bir hesaplaşmaydı. Ya siz sayın yazar? Geçmişiniz darbecilik ve reformizmle malülken, kapitalizmin nesnel gelişme düzeyini az-buçuk doğru değerlendirmişsiniz, ne fark eder? Bunu sizinle birlikte ya da size paralel olarak, bir çok solcu burjuva liberali ya da akademisyen de yapmıştır, kuşku duymayınız.

Bize diyorsunuz ki; Hikmet Kıvılcımlı için "sınıf öncülüğünü ısrarla vurgulanması, ekonomik ve sosyal yapımızın kılı kırk yaran irdelemesinin kaçınılmaz bir sonucuydu", hiçbir biçimde "rastlantı değil"di. (s.36) Muhakkak! Fakat burjuva devlet kurumlarına ilişkin liberal ham hayalleri, Türk ordusuna utanç verici hayranlığı, darbeciliği, 27 Mayıs'ı bir "devrim" olarak selam-

---

* "Burjuva sosyalizmi, solun reformist kanadı, sosyalizm kavramını ve işçi sınıfı olgusunu daha çok, ama kesinlikle devrimci özünü boşaltarak, reformist bir içerikle savunuyordu. Söz konusu olan Marksizmin liberal yorumu idi. Küçük-burjuva sosyalizmi, solun devrimci kanadı, sosyalizm kavramına ve işçi sınıfı gerçeğine daha uzaktı, ama öteki alt sınıfların özlemlerini devrimci bir temelde dile getiriyordu. Bu anlamda ve bu devrimci konumuyla, politik mücadelede nesnel olarak işçi sınıfına ve sosyalizme çok daha yakındı. Bu özellikler aşağı yukarı bu biçimiyle, uluslararası planda bu akımlara düşünsel ve politik esin kaynağı olan evrensel akımlar için de geçerliydi." (Ekim, sayı: 37, Ekim 1990)

laması, Türk ordusunda “halk ordusu olma arzusu” ve pratiği görmesi vb., vb., peki ya bütün bunlar neydi? Sizce bunlar mı “rastlantı”ydı? Siz kendi payınıza bu burjuva liberal görüşler ve ham hayallerle, bizim TDKP’nin küçük-burjuva devrimci görüşleri ve popülist hayalleriyle hesaplaştığımız kapsamda ve şiddette hesaplaşabildiniz mi?

İki yenilginin sarsıntısıyla nihayet “kapitalizmin varlığı”-nı kavradığımızı buyuruyorsunuz! Düşünmeden konuşuyor, desteksiz savuruyorsunuz. Kişiye bunu karşı-devrimin yolaçtığı yenilgiler değil, fakat toplumsal gelişmenin belirgin sonuçları kavratılabilir olsa olsa. Oysa birileri için devlet ve ordu konusundaki burjuva liberal ham hayallerin yıkılışı, ancak ve ancak, umut bağlanan bu kurumların karşı-devrimci şiddetini yaşamakla olanaklı olabildi. Aynaya bakınız!

Bizimki devrimci narodnik bir ütopyaydı, oysa sizin ütopyanız liberal-revizyonistti. Bizimki herşeye rağmen tarihsel olarak ilericiydi, ya sizinki?

Devrimci hareketin ‘80’li yılların ikinci yarısındaki iç ayrışma ve yeniden saflaşma süreçlerine hep ‘60’lı yılların anılarıyla yaklaşan M. Yılmazlar’ e yıllar öncesinden yapılmış kısa bir özet sunarak noktalıyoruz bu tartışmayı:

“‘60’lı yıllar Türkiye sol hareketi için bir yeniden doğuş dönemidir. Sol yeniden doğmuş, tarihinde ilk defa olarak kitleselleşmiş ve bir daha çıkmamacasına tüm toplumun gündemine girmiştir. Bunu olanaklı kılan maddi zemin, şüphe yok ki, ‘60’lı yılların alt sınıflardan kaynaklanan sosyal hareketliliği oldu. Bu hareketlilikten beslenerek politik bir dinamizm kazanan Türkiye solu, öte yandan, Türkiye’nin ve dünyanın o günkü özgün tarihsel ortamında, beslendiği tüm ulusal ve evrensel düşünce kaynaklarıncada daha başından sakatlandı. ... Sol bu dönemde iktidar ufkundan ve devrimci kimlikten yoksundu. Düzene karşı mücadelesi düzen kurumlarının çerçevesini aşmıyordu. Sosyalizmin Türkiye’nin tarihinde ilk kez olarak kitleselleştiği bu dönem, sosyalizmin sol tarafından burjuva bir içerik ile savunulduğu bir dönem idi aynı zamanda. ‘60’lı yıllar, Türkiye solunda burjuva

sosyalizminin egemenlik dönemi oldu.

“Solda devrimcileşme ‘70’lerin başına denk gelir ve tüm ‘70’li yıllara ve solun büyük bir kesimine damgasını vurur. Politik mücadelede düzen aşılmış, başlıca kurumlarıyla devlet karşıya alınmıştır. ... Nedir ki hakim ideoloji, öyle sanılmakla birlikte, gerçekte Marksizm-Leninizm değil, onun popülist deformasyonunun değişik varyasyonlarıdır...”

“Sol’un kendi tarihinde en geniş kitle desteğine ulaştığı ve politik mücadelede militan devrimci bir pratik sergilediği bu dönem, ‘70’li yıllar, devrimci-demokrasinin, aynı anlama gelmek üzere küçük-burjuva sosyalizminin, solun tarihine damgasını vurduğu bir evredir. Bu birincisini, burjuva sosyalizminin varlığını ve belli bir düzeyde etkinliğini ortadan kaldırmamış, ikisi birarada, solun devrimci ve reformist kanatlarını oluşturmuşlardır. İç içe olan bu iki kanattan birinden ötekine karşılıklı geçişler yaşanmış, devrimci kesimin bazı öğeleri reformculaşırken, reformist kesimden sonraki evrimi ve sonuçları bakımından önemli bazı devrimci kopmalar yaşanmıştır ‘70’li yılların sonuna doğru. ...

“Solun yeniden doğuş dönemine sırasıyla damgasını vuran burjuva ve küçük-burjuva sosyalizminin asıl toplumsal dayanakları aydın kitle ile küçük-burjuva katmanlar idi. 12 Eylül ve sonrası, aydınların düzene yamandığı, küçük-burjuva katmanların ise politik yorgunluğa ve hareketsizliğe düştükleri bir dönem oldu. Reformist solun ve devrimci demokrasinin toplumsal dayanaklarında bir çözülme ve dağılma demektir bu. Karşı-devrim döneminin öteki yıkıcı etkileriyle de birleşince, solun her iki kanadı da bir bunalıma ve çözülme dönemine girdi.

“Uluslararası planda devrimci popülizmin ideolojik cazibesi ve politik etkinliği daha ‘80 öncesi yıllarda zayıflamaya ve kaybolmaya başlamıştı. ‘80’li yıllar ise uluslararası revizyonist akımın bunalımına, giderek aynı dönemin ikinci yarısında çözülüp bütünüyle sosyal-demokratlaşmasına sahne oldu. Uluslararası plandaki bu gelişmeler, solun reformist ve devrimci kanatlarının yaşadığı bunalıma yeni boyutlar kazandıran dış faktörler:

oldular.

“‘80’li yılların ikinci yarısı Türkiye sol hareketinin yakın tarihinde yeni bir dönemdir. Asıl önemi, sol hareketin ‘60 sonrası dönemine damgasını vuran iki geleneksel akım çözülüyorken, tersten bir gelişmeyle, farklı kanallardan süzülerek gelen ve bugün henüz birbirinden ayrı duran marksist-leninist oluşumlara sahne olmasındadır. Bu proleter sosyalizminin doğumudur ve hiç kuşku duyulmasın sol hareketin yeni dönemine bu akım damgasını vuracaktır.” (*Ekim*, sayı: 37, başyazı, Ekim 1990)

Demokratizm ufkunda boğulmuş bu insanların aynı zamanda birer proleter devrim hayranları olduğunu söylemek okuru bir an için şaşırtacaktır. Fakat dediğimiz doğrudur; bunlar proleter devrime öylesine hayrandırlar ki, onu öyle abartır ve idealize ederler ki, tam da bu yolla, onu bir saçmalığa, ulaşılmaz ve erişilmez bir ütopyaya çevirirler. Onlara göre bir proleter devrim, “ilk elden”, yalnızca büyük kapitalist mülkiyeti değil fakat tüm kapitalist mülkiyeti, yalnızca büyük sermayeyi değil fakat tüm sermayeyi silip süpüren bir devrimdir. Ve eğer böyle değilse, bir devrim “ilk elden” yalnızca “büyük”lerle işe başlıyorsa, demek ki o, olsa olsa bir demokratik devrim olabilir ancak. Aynı şekilde, onlara göre, bir proleter devrim yalnızca sermayeyi silip süpürmekle, yani yalnızca sosyalist nitelikteki görevlerle yüzyüzedir; eğer bir devrim, “geçerken” de olsa bir dizi demokratik sorunu da hallediyorsa, bu durumda yine o, olsa olsa bir burjuva demokratik devrim olabilir ancak. ...

... Bu insanlar bilmelidirler ki, burada doktrinerlik, darkafalık, bir şeyi aşırı idealize ederek saçmalığa vardırma vb., vb. vardır ama, proleter devrim üzerine, teorinin ortaya koydukları ve tarihsel deneyimin gösterdikleri ışığında bir kavrayışın zerresi yoktur. Proleter devrimin bu tür bir aşırı abartısı ve idealizasyonu, gerçekte, onu olanaksız kılmaya varır ve tersinden olarak, burjuva demokratik devrimce mutlaklaştırılmış bir tarihsel temel yaratmaya hizmet edebilir ancak. Zira bu bakış açısıyla ve “ilk elden” sorununun bu ele alınışıyla, yalnızca Türkiye’de değil, neredeyse tüm kapitalist ülkelerde, demokratik devrim programına bir tarihsel temel var demektir. Modern revizyonizmin “anti-tekel demokratik devrim” temel tezinin anlamı ve işlevi de zaten budur.